LIVIU GROZA

OAMENI
CARE AU FOST

Ediția a II-a

LUGOJ 1995

"Mort e acela de care nimeni nu-şi mai aminteşte."

SAADI

Grafica prof. NICOLAE BORCEAN
Fotografiile LUCIAN IONESCU

LIVIU GROZA

OAMENI CARE AU FOST

- Ediţia a II-a -

- Personalităţi înmormântate în cimitirul ortodox din Caransebeş -

1995

UN CUVÂNT DE SUFLET

Am întâlnit un om în cumpănă, căruia i-am întins mâna. Este vorba de domnul Liviu Groza, cunoscut mie şi prin lucrările care le-a publicat. Mi-a dat un manuscris să-l citesc pentru a-mi spune părerea. Am citit cu interes cartea, apoi am discutat c autorul ei, care s-a confesat cu durerea ce-l frământă.

Am hotărât să îl ajut, deoarece această carte trebuie să apară sub egida bisericii noastre ortodoxe, în primul rând pentru valoarea conţinutului ei şi în al doilea rând pentru faptul că autorul, prin generozitatea ce-l caracterizează, renunt la dreptul de autor ce i s-ar cuveni, pentru îmbogăţirea fondului necesar la construire catedralei din Caransebeş.

Creştinescul gest m-a mişcat sufleteşte şi astfel am dat curs favorabil ca această carte să vadă lumina tiparului fără amânări şi fără tergiversări.

La români, cultul morţilor se practică permanent şi cu smerenie, chiar dac vremelnic se abătea câte o furtună ce voia să-l oprească.

Prin cartea sa, domnul Liviu Groza intenţionează şi reuşeşte să ne determine să nu ne uităm înaintaşii, să le cunoaştem faptele pentru a le urma.

Cu toate că titlul cărţii a mai fost folosit şi de alţi autori, el ne îndeamnă la meditaţie, la fel cum şi coperta cărţii reuşeşte să facă acelaşi lucru.

Paginată echilibrat şi bogată în ilustraţii, cartea constitue un ghid al cimitirului ortodox din Caransebeş.

Aceste considerente, la care se mai pot adăuga încă multe altele, m-au determinat să fiu nespus de mulţumit de cinstea ce mi s-a făcut să prefaţez această carte, cuvântul meu dorindu-se un mănunchi de vorbe de îmbărbătare.

Am făcut-o cu plăcere şi interes, conştient fiind că prezenta lucrare aparţine neamului nostru, aşa cum numele personalităţilor înmormântate în cimitirul Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeş, sunt scrise în cartea neamului românesc.

Protosinghel OLIVIAN BINDIU

PREFAȚĂ
-la ediția a II-a -

Este în firea oamenilor de a se cunoaște reciproc, de a schimba între ei idei și păreri.

Prin prezenta carte, Liviu Groza intenționează și reușește pe deplin să ne determine să-i cunoaștem mai bine pe aceia care au fost.

Au trecut în neființă, dar în mod total nejustificat, pe unii, vremea și vremurile i-au dat uitării.

Cu migală și muncă perseverentă Liviu Groza a căutat ca în prezenta carte să ni-i aducă mai aproape de noi, să ne prezinte faptele lor, viața lor zbuciumată și de multe ori pusă în primejdie pentru că nu au renunțat la idealul lor.

Cartea se vrea o completare la istoria orașului Caransebeș deoarece acești "oameni care au fost" erau părtași la marile evenimente istorice pe care le-a trăit neamul nostru.

Am convingerea că "neastâmpăratul" autor nu se va opri la această a doua ediție. El scrutează trecutul și în acest trecut găsește noi oameni a căror activitate este demnă de a fi cunoscută.

Mă mândresc mult de faptul că Liviu Groza mi-a încredințat să prefațez această a doua ediție și cred că a făcut-o cu bună intenție, de a fi mereu alături de el în cinstita și migăloasa muncă de căutare a noi și noi oameni peste a căror fapte s-a așezat pe nedrept colbul uitării.

MIHAIL RĂDULESCU

DIN PARTEA AUTORULUI

Prin prezenta lucrare cred că am făcut încă un pas în cunoașterea istoriei orașului Caransebeş. Evenimentele istorice au avut nevoie de oameni și aceștia au fost prezenți la marile frământări prin care a trecut țara. Am făcut, prin această apariție, un act de dreptate înlăturând colbul uitării de pe numele și faptele acelora care au fost.

Criteriile de selectare a personalităților a căror biografii sunt cuprinse în prezenta lucrare au fost multiple. La baza activității a stat însă prezentarea în volum a orășenilor care au militat pentru păstrarea ființei noastre naționale, a purității limbii române, ridicarea pe culmile ce le merită cultura noastră și în mod deosebit a acelora care au vegheat la păstrarea credinței noastre în care ne-am născut.

Nu am pretenția să afirm că ceea ce am făcut îmi aparține în totalitate. M-am folosit de monografii, reviste și ziare, am primit sfaturi și îndemnuri de la mulți concetățeni cărora le mulțumesc și cu această ocazie. Numărul lor este mare și de aceea le cer scuze că nu îi amintesc. Nu amintesc nici numele acelora care, în mod cu totul nejustificat, au refuzat categoric să mă ajute.

Sunt conștient că în această activitate am făcut și anumite omisiuni. Pornesc de la ideea că aceste omisiuni nu au la bază decât lipsa de surse informative.Am însă toată convingerea că alții sau generațiile care vor urma o să completeze aceste neajunsuri.

Nu pot încheia cuvântul meu fără să mulțumesc doamnei Marilena Șerban pentru corectura manuscrisului. În aceeași măsură și cu aceeași căldură aduc mulțumirile mele doamnei Mirela Röhm, domnișoarei Geanina Toma și domnului Ioan Iftode de la Fundația Europeană Drăgan - filiala Lugoj, care au vegheat la calitatea tipăririi.

Și cu acest volum am împlinit o datorie, autorul rugându-vă să-l primiți cu aceeași căldură cu care vi-l oferă.

LIVIU GROZA

DIN PARTEA AUTORULUI
-la ediția a II-a

Fiecare oraș are oamenii lui cu care se mândrește. De curând caransebeșenii au participat cu mult entuziasm la dezvelirea statuii generalului Traian Doda cunoscut nouă și sub numele de *"părintele spiritual al grănicerilor bănățeni"*. A trebuit să treacă o sută de ani ca oamenii să-l cunoască, să-i aprecieze meritele.

Este curios faptul că eroii și oamenii de seamă se nasc după ce încetează din viață. Poate că și aici acționează o lege tăinuită, încă necunoscută nouă.

Ediția de față a apărut pentru că am găsit noi oameni a căror fapte nu trebuiesc uitate.

Ea a reușit să apară și datorită acelora care își înțeleg menirea. Dacă prima ediție a apărut sub oblăduirea și atenta grijă a protosinghelului Olivian Bindiu de la Mănăstirea "Izvorul Miron" de la Româneşti, cea de a doua ediție a apărut grație a doi inimoși caransebeșeni. Este vorba de Dr. Victoria Ciric-Frățilă și prof. univ. dr. Ioan Ciric care, cu modestia și onestitatea ce îi caracterizează, au strâns ban cu ban ca să poată subvenționa integral această carte.

Gestul este meritoriu, deoarece acești "oameni care au fost" sunt mândria noastră, sunt părinții, moșii și strămoșii noștri care au creat istoria, au ținut mereu vie cultura noastră națională, au format caractere.

Și pe această cale aduc mulțumirile mele Dr. Victoria Ciric și prof. univ. dr. Ioan Ciric, la care am convingerea că se vor adăuga și mulțumirile acelora care vor citi această carte.

LIVIU GROZA

BISERICA SF. IOAN BOTEZĂTORUL

Despre Sfânta biserică ce poartă hramul Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeş s-a scris mult, ea suscitând interesul cercetătorilor. Documentele îngălbenite de vreme şi filele cărţilor mai vechi sau mai noi stau mărturie ca izvoare nesecate care ne dau date preţioase nu numai pentru biserica în sine, ci şi pentru istoria oraşului şi, mai mult, pentru istoria bisericii noastre româneşti ortodoxe.

Vom zăbovi în istoria acestui lăcaş folosindu-ne de preţioasa lucrare "Monografia oraşului Caransebeş", semnată de protopopul Ghidiu Andrei şi profesorul Iosif Bălan. Avem în vedere că lucrarea amintită a devenit o raritate, de aceea ne-am permis să luăm din această preţioasă carte tot ceea ce a fost necesar. Am făcut cuvenita precizare pentru a înlătura încă de la început orice încercare a unora de a mă învinui de plagiere.

Mărturiile arheologice de la Tibiscum sau cele aflate pe vatra oraşului Caransebeş vin să întărească afirmaţia că poporul român s-a născut şi a trăit în credinţa creştină. S-au năpustit asupra noastră furtuni care însă nu ne-au clintit nici din loc, nici din credinţă.

Prima ştire ce o avem deocamdată la dispoziţie despre Biserica Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeş datează din 15 ianuarie 1757, ea fiind o statistică a bisericilor din eparhia Caransebeşului, în care se arată că : *"a doua biserică, mai mică, de lemn, veche, cu hramul domnului Sf. Ioan Botezătorul, ridicată mai înainte de războiul turcesc cel dintâi, iar mai apoi înoită."* Această ştire constituia punctul de plecare în evoluţia clădirii lăcaşului de cult. Pentru aceasta ne vom referi la un document publicat de Bălan şi Ghidiu, din care rezultă că : *"În anul 1781, în 11 mai, au slujit cu mine în Caransebeş, Constantin Atanasieviciu - protopresbiterul Lugojului, Damaschin Gina - parohul Lugojului, Novac şi Teodoru Ilieviciu - parohii Caransebeşului. Cel dintâi dintre cei nouă în biserica cea de nou zidită din piatră şi din cărămidă ori în cea dintâi dintre cele nouă biserici de nou zidite din piatră şi din cărămidă. În prestol am pus moaştele Sfinţilor mucenici Cniaz Lazăr Procopie. Emulian. Am dat şi nou antimis sfinţit. Această biserică s-a ridicat cu truda şi cheltuiala locuitorilor de acolo, a creştinilor dreptmăritori de legea greco-orientală. S-a sfinţit în numele Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, aproape de biserică cea veche de lemn fiind de faţă mulţimea de popor şi toată preoţimea de acest protopopiat. Vichente Popoviciu, smeritul episcop al Caransebeşului şi Vârşeţului şi am scris eu, Teodor Ilieviciu, spre vecinică pomenire."*

Cel de-al doilea document ne precizează că în momentul sfinţirii noii biserici, cea veche, din lemn, încă mai există, dar cu un stadiu avansat de degradare. Este sigur că la scurt timp după sfinţirea noului lăcaş, biserica din lemn a fost demolată, în locul altarului ridicându-se, conform tradiţiei, o cruce cunoscută sub numele de "crucea lui Răbăgia".

Actuala biserică este construită în stil baroc, în formă de navă, cu un singur turn pe partea de vest, cu absidă semicirculară, cu elevaţie în leagăn cu arce de dublouri, cu pilaştri prevăzuţi cu capiteluri. Biserica are o lungime de 27 m., iar lăţimea de 11 m., are două intrări - una pe latura de vest, iar alta pe latura de sud,

Biserica Sf. Ioan Botezătorul

aceasta din urmă fiind prevăzută cu un acoperiș susținut de coloane pătrate de cărămidă. Ferestrele, în număr de 11, situate la o înălțime de 3,5 m., au geamuri fixe.

În continuarea descrierii nu vom insista prea mult asupra arhitecturii și tehnicii sau descrierea picturilor. Vom face doar o enunțare a acestora pentru a nu îngreuna lectura și a respecta intenția noastră de a pune la dispoziția cititorilor un ghid în care ne adresăm în mod deosebit marelui public.

Altarul, în formă circulară, are prevăzut în pereți mai multe firide destinate proscomidiarului, păstrarea obiectelor de cult, precum și pentru păstrarea cărbunelui, a tămâiei, încălzirea apei și alte nevoi serviciului divin.

Prestolul este construit din piatră având sculptată în mijloc sfânta cruce, iar de jur împrejur următoarea inscripție : *"Acest sfânt prestol s-au făcut cu cheltuiala Domnului Ioan de Groza laitnant al slăvitului Kesar. Kr. (împărătesc și regesc n. n.) valah ilir regiment și s-au dăruit sfintei biserici din Caransebeș hramului Sfântului Ioan Botezătorul cu Blagoslovenia Preasfințitului episcop al Caransebeșului și al Vârșețului Domnului Vichentie Popoviciu pentru pomenirea vecinică a părinților lui Avram și Ana în 15 zile a lui August 1780."*

Naosul este pardosit cu lespezi de piatră, iar soleea cu mozaic. În ambele părți laterale ale soleei se află stranele. În fața altarului, în dreptul ușilor împărătești, se găsește cripta fericitului episcop Ioan Popasu, acoperită cu o lespede de marmură albă ce are următoarea inscripție :

"Aici odihnește fericitul
prim episcop român ortodox
oriental al Caransebeșului
Ioan Popasu
repausat în 5/17 Faur 1889,
în etate de 81 de ani,
păstorind ca preot și
protopresbiter în Brașov 28 ear
ca arhiereu 24 de ani
În semn de adâncă venerațiune
Comunitatea bisericească
rom. ort. orient. din
Caransebeș
1897"

Naosul nu este pictat, pe pereți fiind puse icoane provenite de la diferiți donatori. Pe pereții laterali sunt scaune de lemn prevăzute cu etichete pe care s-au scris cu litere cirilice numele unor orășeni.

Pronaosul este despărțit de naos printr-un zid de 1 m., având la mijloc un loc de trecere. Deasupra pronaosului se află locul corului, zidit din cărămidă și sprijinit pe două arcuri boltite.

În turnul bisericii sunt trei clopote. Cel mare este turnat în anul 1790 și are următoarea inscripție : *"Gos mich Klara Fischer in Temesvar"*, al doilea a fost turnat în 1791 și are inscripția : *"Galesins Feltl Goss. Mich. Graz 1791"*, iar al treilea are aceeași inscripție ca și al doilea, cu excepția anului turnării, care la acesta este 1796.

În ceea ce privește pictura și inscripțiile de pe pereții bisericii sunt multe de spus, deoarece ne dezvăluie câteva taine ce stau mărturie privind istoria orașului. În starea acutală biserica nu este pictată în întregime. Specialiștii care au cercetat biserica nu s-au pronunțat dacă în faza finală pictura a acoperit întreaga suprafață interioară.

Ceea ce știm cu siguranță este numele pictorilor și anul în care aceasta a fost

pictată, precum şi anul în care a fost refăcută pictura şi cauzele care au determinat aceasta.

În nişa proscomidiei zugravii bisericii au ţinut să-şi imortalizeze numele, lăsând posterităţii un preţios document asupra numelui lor, cât şi a datei când au făcut aceasta : *"Pomeneşte Doamne zugravii Ion, Ioan sinego Ion ucenic, iulie. 1.1787".*

Pictura, atât cât este făcută, în frescă în altar şi în ulei pe iconostas, este în stil neobizantin.

Pisania, ce se află pe peretele din dreapta, deasupra stranei, ne dă informaţii preţioase cu privire la data când a fost terminată pictura : *"Zugrăvitu-sa acest altar cu tâmpla împreună în zilele şi stăpânirea prea luminatului şi stăpânitorului nostru Domn, Domnul Iosif cel de al doilea împăratului Romanilor craiului h ungarilor şi a altor ţări în zilele acestea arhiepiscop şi mitropolit scaunului Carlovăţ Excelenţa Sa Domn Moisi de Putnic cu blagoslovenia şi îndemnarea ocărmuitorului acestei eparhii Înalt Preasfinţiei Sale Domnului Iosif Ioanoviciu de Sacabent pravoslavnicul episcop al Vârşeţului Caransebeşului fiind protopresbiter George Iorgovici şi namesnic Teodor Ilievici Sptbre. 11. 1787".*

Ultimul război austro-turc din anul 1788, desfăşurat în Banat, a pricinuit mari daune şi bisericii Sf. Ioan Botezătorul, fapt ce a impus repararea şi pictarea ei din nou. Despre acest lucru ne stă mărturie inscripţia ce se află pe peretele din stânga deasupra stranei şi sub fereastră : *"În anul 1788 în răzmeriţa cea cu turcul au fost tare stricată zugrăvitura bisericii acesteia de turci, pentru aceasta acum de a doua oară de zilele prealuminatului împărat Franciscus I fiind episc. la Vârşeţ - Caran. Excelenţa Sa Domnul Petru Ivannoviciu de Vidac şi protopresbiter al Caransebeşului Ioan Tomici, iară cu cheltuiala Dumnealui jupânului Manoilă Stancoviciu şi a jupânesei Dumnealui Marta, născută Ioanovici iară s-a prinosit la anul de la Cristos 1808 Octomvre 15. Ecaterina Elena".*

Din această pisanie ştim prea puţin cât s-a stricat şi cât s-a repictat, ea se face însă importantă prin faptul că ne dă informaţii cu privire la suferinţele ce le-a îndurat oraşul şi orăşenii în acest război, precum şi conştiinţa creştină a familiei Stancoviciu de a repicta biserica, indiferent care a fost puterea ei economică.

Cu foarte puţine excepţii pictorii au respectat "Erminia pentru meşteşugul zugrăvirei", ceea ce scoate în evidenţă că aceştia erau deja familiarizaţi cu regulile impuse de biserica ortodoxă română privind pictura lăcaşelor de cult.

Vizitatorul mânat de ştiinţă sau de curiozitate va putea intra în altar, unde va admira cu pietate picturile murale din care amintim : Dumineca Tomii; Jertfa lui Avram; Vindecarea slăbănogului şi încă multe altele, care pe lângă faptul că îţi încântă ochiul, te îndeamnă la meditaţie biblică.

Se cade să spunem câteva cuvinte şi despre uşile împărăteşti şi diaconeşti atât pentru măestria lor artistică în care au fost lucrate, cât şi despre acela care s-a plecat cu dăruire să le meşteşugească.

Sculptate în lemn de paltin, uşile constituie o îmbinare armonioasă a motivului vegetal format din viţa de vie cu ciorchini de struguri, pe alocuri fiind prevăzuţi mai ales în partea superioară cu floarea soarelui. La uşile diaconeşti, în partea superioară este prevăzută câte o cupă cu un mănunchi de trei trandafiri.

Simbolica acestor reprezentări nu mai necesită explicaţii, ea fiind mult prea cunoscută în biserica noastră ortodoxă. Nu ne miră cu nimic faptul că acestea au fost cu atâta ingeniozitate şi meticulozitate îmbinate, deoarece autorul lor nu este altul decât Trifon Achimescu, nume cu care cititorul se va mai întâlni când va citi prezenta lucrare.

Uşa din stânga are pictat pe "S.M.M. Gheorghe" cu semnătura "T. Achimesco maler şi aoritori".

Ușile împărătești au pictată "Buna Vestire Sfintei de Dumnezeu Născătoare".

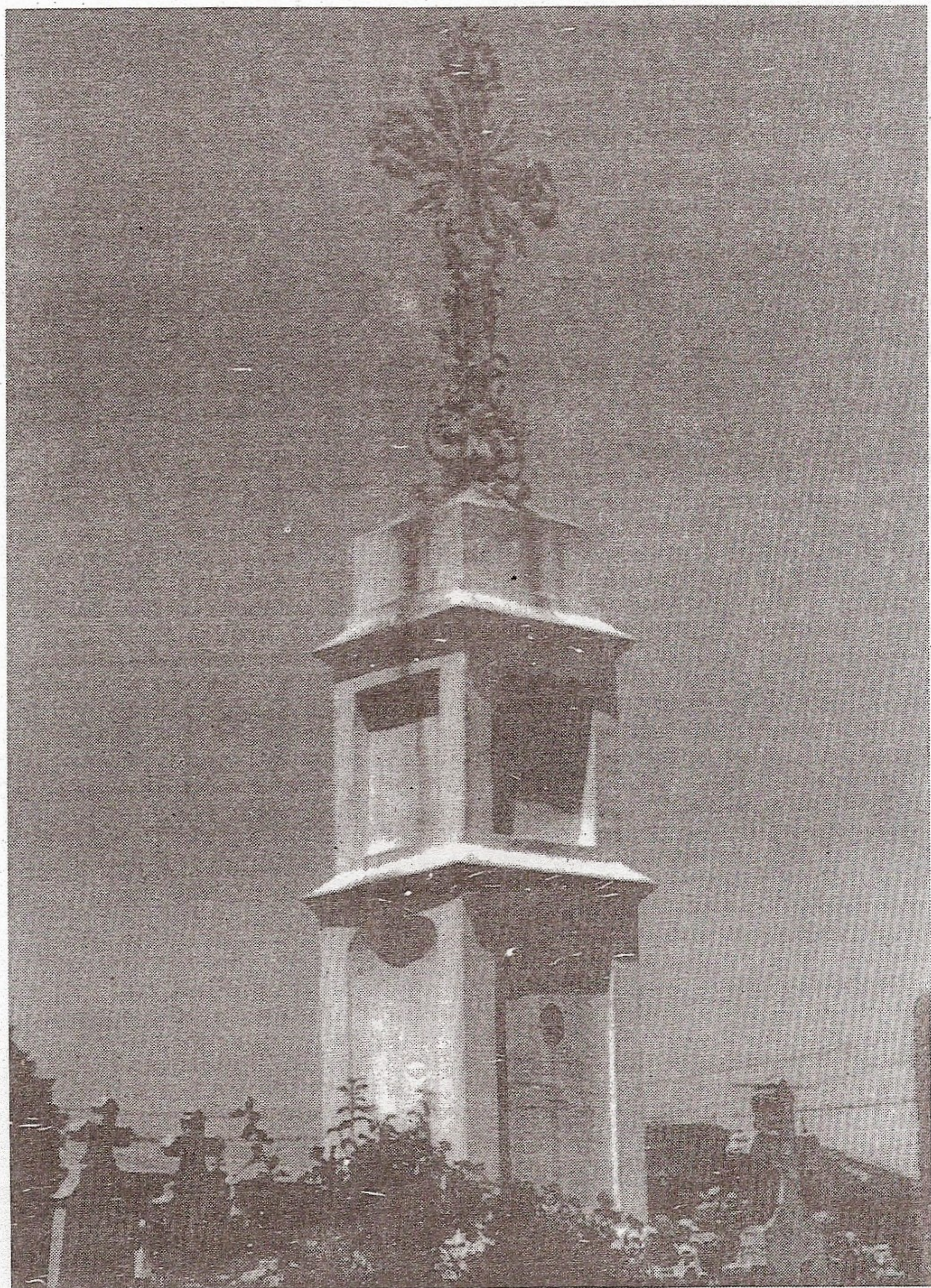
Ușa din dreapta are pictat pe "S.M. Dimitrie" cu completare la semnătura pictorului de la ușa din stânga "în 13 dec. 1843".

Mai zăbovim puțin și asupra unor tablouri de însemnată valoare ce au fost zugrăvite de pictori caransebeșeni de a căror biografii ne-am ocupat în prezenta lucrare.

În strana din stânga se găsește o icoană pe lemn semnată de George Baba, iar sus în cafas sunt mai multe variante și diverse mărimi după Rafael : "Madona cu pruncul în brațe" și tot aici se găsește și un prapore de mari dimensiuni aparținând "Asociației plugarilor din Caransebeș", pictat de Bartolomeu Delliomini.

Biserica Sf. Ioan Botezătorul a mai fost restaurată în anul 1927 prin grija arhitecților Precup, înlocuindu-se șindrila de pe acoperiș cu tablă, aceasta fiind schimbată și în anul 1960.

Biserica luată în ansamblul ei constituie un monument istoric de certă valoare artistică și bisericească. Aici, în fața altarului au fost botezați și s-au căsătorit legându-se pentru vecie, moșii și strămoșii noștri. Și tot aici în fața altarului au stat corpurile neînsuflețite ale acelora care au făcut ca numele orașului Caransebeș să dăinuie și să stea la locul pe care îl merită în istoria și cultura noastră românească.

Crucea lui Rabagia

SCURT ISTORIC AL CIMITIRULUI

Săpăturile arheologice efectuate pe întreg cuprinsul patriei evidenţiază grija deosebită ce o aveau înaintaşii noştri, fie şi în îndepărtatele vremi, pentru morţi. Nu ne vom ocupa în mod deosebit cu dezvoltarea acestui cult, ci vom aminti doar că am moştenit de la străbuni pe lângă alte valori culturale şi grija pentru cinstirea morţilor, prin aceasta urmărind ca cel decedat să rămână veşnic viu în amintirea noastră. Este, poate, şi aceasta o formă de manifestare a nemuririi, credinţă practicată de geto-daci în spaţiul carpato-dunărean şi nu numai de ei în acest spaţiu.

Obiceiurile autohtone sau preluate atât pentru înmormântare, cât şi pentru pomenirea morţilor au format un adevărat ritual, pe care l-am păstrat ca un adevărat tezaur, menit să păstreze pe cei dispăruţi cât mai aproape de colectivitatea în care au trăit.

Cercetătorii au publicat aceste ritualuri cât şi grija ce o au comunităţile de oameni atât pentru morminte cât şi pentru gruparea lor în cimitire.

Regulile stabilite şi aplicate în diverse etape de dezvoltare au putut fi urmărite şi pe actuala vatră a oraşului şi cu legitimă mândrie putem chiar afirma că înaintaşii noştri au aplicat cu stricteţe ritualul funerar. Mărturie în acest sens ne stau necropolele de la Tibiscum, cât şi cele din imediata apropiere a bisericii medievale descoperită în centreul oraşului, dar mai ales în cele 11 cripte a ruinei mai înainte amintită.

Prima informaţie ce o deţinem până în prezent despre cimitirul ortodox din Caransebeş o constituie aşa-numita "hartă iozefinistă" a baronului Elmt, care în perioada anilor 1767 - 1772 a făcut măsurători şi ridicări topografice în Banat, întocmind hărţi în care sunt consemnate cele mai mici detalii de planimetrie şi nivelment. Pe planşa cu oraşul Caransebeş se poate vedea printre altele biserica Sf. Ioan Botezătorul, cimitirul din jurul acesteia, precum şi perimetrul cimitirului. A doua ştire ne-o dă protopopul Ioan Tomiciu în însemnările sale din anul 1808 în care vorbind despre bisericile din Caransebeş arată că : " *a doua biserică ce are hramul naşterii sfântului prooroc şi botezătorul Ioan se află în Ţentirim.*"

De la această dată informaţiile abundă. Preţioase date ne furnizează şi Elena de Iacobici, care face o descriere amplă a stării jalnice în care a ajuns cimitirul : "*Cimitirul gr. or. rom. din Caransebeş era până în anul 1882 un loc sălbatec şi fioros. De la poarta cimitirului ducea o cărare îngustă până la biserica Sf. Ioan d-acolo, dar încolo nici o cale, nici cărare ci urzică şi buruiană sălbatecă. Uşa cimitirului era în colţul zidului de către strada Ovid, unde se află acum cripta familiei Stancovici. La deschiderea uşii puteai prin clătinatul buruienilor, să urmăreşti fuga şerpilor conturbaţi în linişteea lor. Când se înmormânta cineva, se trecea cu mortul peste gropile altora, ... preoţii adeseori plecau cu sfintele ornate rupte de spinii scaieţilor sălbateci... Cimitirul era în dosul bisericii Sfântului Ioan după crucea cea mare a lui Răbăgia, curmeziş rupt de apă. Acolo era un şanţ mare, prin care se scurgea apa de pe strada Ovid, prin cimitir în canalul morilor...* " Descrierea jalnică ar putea continua, ea este mult mai vastă căci Elena de Iacobici a vrut să convingă şi a convins. A strâns un mănunchi de oameni în jurul ei şi a pornit la luptă. Vom cita părerea "furnicii episcopiei" cum era numit Aurel Moaca ce a scris în Foaia diecezană un scurt istoric

al cimitirului pe care sugestiv l-a intitulat *"Un cimitir istoric" : "A trebuit să se ivească o femeie cu inima pentru obşte, care să stârpească stările acelea deplorabile. Punându-se la adăpostul Statutelor unei reuniuni de femei pentru înfrumuseţarea cimitirului, a purtat luptă deschisă din fortăreaţa pe care şi-a creat-o ... în jurul acestui cimitir al ortodocşilor din Caransebeş s-au pus la cale uneltiri, s-au plănuit zdrobiri de oameni, s-au dat lupte dintre cele mai grele ... Cu vremea au ajuns cei ce au început lupta de asuprire alături de cei ce dârz au susţinut-o. Timpul i-a împăcat pe toţi."*

Urmează apoi etape şi perioade în care conducătorii bisericii şi ai oraşului conştienţi de importanţa cimitirului se preocupă intens de îngrijirea lui. La aceştia se adaugă şi locuitorii oraşului care donează sume însemnate pentru cimitir. Este cazul să amintim pe căpitanul Ilie Pepa care creând fundaţia care îi va purta numele, lasă prin testament o sumă de bani cu care să fie plătit paznicul cimitirului. Inspectorul şcolar Pavel Jumanca a condus personal lucrările de împrejmuire a cimitirului, iar maiorul Gheorghe Trica s-a plecat cu migală şi a ridicat topografic cimitirul cu mormintele lui, parcelându-l. Dacă astăzi avem o sistematizare corectă a cimitirului se datorează numai şi numai acestor inimoşi cetăţeni ai oraşului. Aşa se explică de ce numele lor stă la loc de vedere ca să amintească tuturor că ei au fost aceia care au vegheat, care au luptat ca cimitirul ortodox să aibă o înfăţişare atât de frumoasă.

Nu din mândrie sau din patriotism local amintim că Nicolae Iorga vizitând oraşul în 1906 a avut cuvinte de laudă cu privire la cimitirul Sf. Ioan Botezătorul. Spunem aceasta pentru a evidenţia faptul că marele savant a văzut cimitirul la sfârşitul luptei, a văzut totul când Elena de Iacobici a învins şi a realizat tot ceea ce şi-a propus.

Lăsăm cititorii şi vizitatorii să aprecieze munca înaintaşilor şi să se plece cu pietate la mormintele acelora care prin strădania lor au făcut din cimitir o adevărată grădină de flori, un loc de meditaţie.

Încheiem scurta noastră incursiune în istoria cimitirului folosind un citat din articolul lui Aurel Moaca citat ce se vrea să pregătească citirea paginilor următoare: "În acest cimitir zac mulţi dintre cei mai buni şi mari ai noştri. Zac aici fericiţii episcopi Ioan şi Nicolae. Unul darnic, altul cruţător; - ambii nu pentru persoana lor, ci pentru eparhia lor. Ceea ce la unul n-a rămas după moarte, pentru că a fost darnic în viaţă, celălalt a a gonisit în viaţă ca să aibă ce lăsa după moarte. Zac aici generalii noştri : Traian Doda, mare luptător pentru idealul naţional, Mihail Trapşa, român înflăcărat, Teodor Seracin, luptător naţional cumpătat. Zac aici dascălii noştri vestiţi : Constantin Diaconovici Loga, directorul şcolilor naţionale din regimentul romano-bănăţean, Iosif Olariu, autor de cărţi bisericeşti, cunoscut în mari îndepărtări, Patriciu Drăgălina, pedagog şi istoric bine apreciat. Zac aici ofiţerii în retragere : Trăilă Stroiescu, Dimitrie Brumariu, Nicolae Jumanca, ce din modestul lor venit au creat fundaţiuni pentru scopuri de binefacere, încredinţându-le bisericii spre chivernisire. Toţi aceştia pot servi tineretului drept model în ce priveşte jertfa adusă pentru neam şi lege. În mijlocul mormintelor acestor bărbaţi iluştri, se ridică o biserică, zidită din dania credincioşilor, care biserică e pentru noi un monument istoric, pentru că în preajma ei este înmormântat, în umbra brazilor răzleţi, un capitol însemnat al epocii luptelor, din care au ieşit biruitori ca naţiune."

Au trecut mulţi ani de când Aurel Moaca a scris aceste rânduri ce astăzi s-au împlinit cu sfinţenie. Trebuie să amintim că din proprie iniţiativă mormintele iluştrilor cărturari şi generali sunt luate de şcolile din oraş spre îngrijire. Un gest ce nu mai are nevoie de comentarii.

Se cade să ne plecăm cu pietate şi la mormintele lor să aşezăm florile recunoştinţei, să aprindem o lumânare şi să rosim cu toată tăria şi convingerea : "Fie-le memoria binecuvântată."

PERSONALITĂȚI ÎNMORMÂNTATE ÎN CIMITIRUL SF. IOAN BOTEZĂTORUL DIN CARANSEBEȘ

1. IOAN POPASU

"Bun şi îngăduitor cu toţi, cu sine datornic până la risipă. Nu avea niciodată bani, dar totdeauna dădea. Era nota omului superior, care-şi dăruia cu dărnicie eul său nobil."

Sunt doar câteva cuvinte spuse de cei care l-au cunoscut pe episcopul Ioan Popasu. Sunt doar câteva cuvinte din superlativele care îl caracterizau, care îl defineau.

Ca să putem însă vorbi despre viaţa şi activitatea episcopului Ioan Popasu desfăşurată în Caransebeş, este necesar să amintim că în anul 1864 a fost reînfiinţată episcopia Caransebeşului. Cu acest prilej a fost ales episcop de Caransebeş, Ioan Popasu, protopop de Braşov.

S-a născut în anul 1808 în Braşov, tatăl Ioan şi mama Stana, veniţi aici din Văleni de Munte - România.

Primele noţiuni de slovă românească le primeşte de la un unchi al său, apoi a intrat la şcoala grecească însuşindu-şi cu acest prilej limba greacă. Studiile gimnaziale le-a făcut la Gimnaziul Săsesc din Braşov şi la cel Romano-Catolic din Sibiu, iar studiile filozofice le-a absolvit la Liceul Romano-Catolic din Cluj, în anul 1832.

Ca buni creştini, părinţii au vrut să ştie pe fiul lor preot, fapt ce îi determină să-l trimită la Viena, unde studiază teologia.

După 4 ani de studiu în cetatea ştiinţei europene Ioan Popasu se întoarce la Braşov, unde la 9 martie 1837 este hirotonit ca diacon.

Munca neobosită ce o desfăşoară în slujba bisericii ortodoxe din Braşov l-a remarcat în faţa superiorilor lui, fapt ce îi determină pe aceştia să-l numească episcop în Caransebeş.

Ajuns în Caransebeş, primul lui gând a fost acela să-şi conducă credincioşii pe calea cea dreaptă, spre iubirea de Dumnezeu şi să rânduiască şcolile româneşti de care poporul avea atâta nevoie.

Toate acestea sunt evidenţiate în pastorala ce a dat-o în 1865. Din ea desprindem atât trăsăturile ce îl defineau cât şi dorinţa fierbinte de a face cât mai mult pentru credincioşii lui:

"Nu am venit în mijlocul dumneavoastră, se scrie în pastorală, ca să caut avere, onoare, mărire şi alte asemenea bunătăţi trecătoare ... Voi conlucra cu orice jertfă ca şcolile în Eparhia mea de Dumnezeu încredinţată să crească şi să înflorească, ştiind că întunecarea nu poate cuprinde lumina adevărului, fiind mai departe deplin încredinţat că naţiunea noastră română fără şcoală nu are viitor, că fără şcoală nu e mântuire, nu e fericire, ca între poporenii mei să domnească pacea, dragostea şi încrederea..."

Circularele date în scris sunt întărite şi controlate în observarea lor prin vizitele canonice, între care cele dintâi le-a făcut imediat după instalare, în luna noiembrie 1865.

În pastoralele sale pulsează aceeaşi vie dorinţă de grabnică luminare, de îndreptare şi întărire a credincioşilor săi. Fondul adânc teologic, împărţirea

ordonată și interpretarea ușoară dată învățăturilor cuprinse în acele pastorale, înfățișează pe Ioan Popasu ca pe un episcop erudit și înțelept.

Venit în Caransebeș, primul lucru a fost acela de a aduce Institutul Teologic de la Vîrșeț. Mutat la Caransebeș, Institutul avea nevoie de profesori bine pregătiți și elevi selecționați din gimnazii, elevi care aveau înclinație spre această funcție de păstorire a credincioșilor din parohiile lor.

Vizitând satele din episcopie, Ioan Popasu hotărește să întărească școlile care aveau nevoie de învățători bine pregătiți. Acest lucru îl determină pe episcop să pună bazele Institutului Pedagogic. Așa se explică faptul că în Caransebeș au fost prezenți profesori de mare ținută pedagogică : Goldiș, E. Hodoș, St. Velovan, Patriciu Drăgălina și alții. Cu acest prilej Școala Normală din Caransebeș a dat învățători care aveau înalte trăsături morale : dragostea față de pământul românesc, de trecutul istoric, dragoste față de muncă.

Împreună cu preoții satelor, învățătorii au devenit oameni de nădejde, care au vegheat la puritatea limbii române, la educarea tinerilor în sprijinul dragostei față de Dumnezeu și de neamul românesc.

Pentru a ajunge cuvântul lui Dumnezeu la credincioși, Popasu înființează o tipografie unde se tipăreau cărți și tot aici a văzut lumina tiparului ziarul episcopiei, cunoscut sub numele de "Foaia diecezană".

"Foaia diecezană" a fost ziarul care a avut menirea să culturalizeze pe românii bănățeni și nu numai pe aceștia.

Tematica ziarului este variată, în coloanele lui sunt înserate articole de istorie din care nu lipsesc cele legate de originea daco-romană a poporului, latinitatea limbii române, precum și faptele de armă ale dorobanților și roșiorilor în Războiul de independență. În coloanele ziarului văd lumina tiparului articole care evidențiază bogăția tezaurului popular.

La toate acestea veghea cu grijă episcopul Ioan Popasu, care și-a dat seama că numai un popor luminat poate prospera.

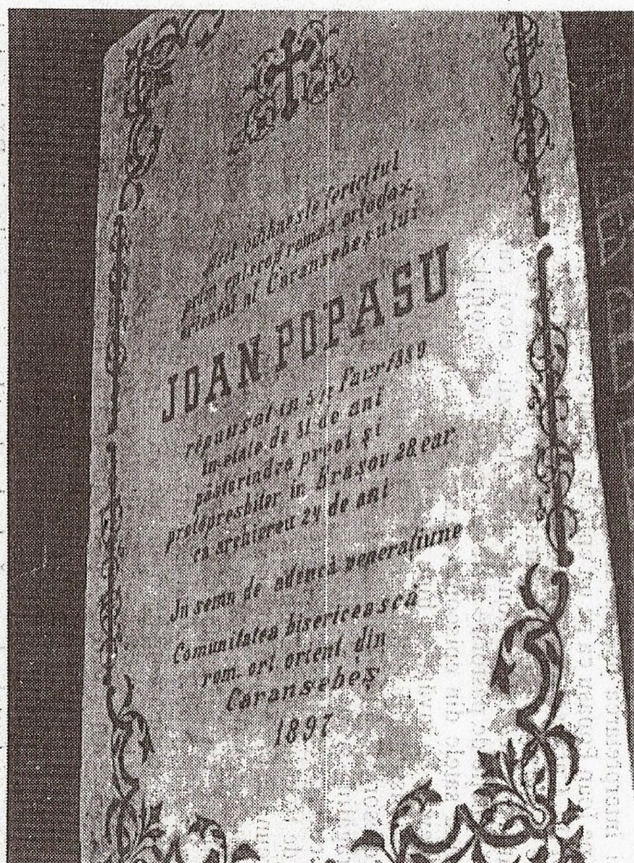
Episcopul Ioan Popasu a fost nu numai restauratorul, dar și creatorul acestei dieceze în totă puterea cuvântului. Hărțuită de nepriclnicele vremurilor episcopia trăia doar cu numele; o reședință ruinată, dar cu credincioși sănătoși. Din aceste moșteniri, Popasu a izbutit să pună temeiul unei episcopii solide: a izbutit datorită nemărginitei sale însuflețiri pentru misiunea sa.

În plină putere de muncă, în vârstă de 81 de ani, cade ca un stejar lovit de trăznet. A căzut la pat fără să se mai poată ridica și astfel la 17 februarie 1889 și-a dat obștescul sfârșit. Într-un cadru de doliu, tristețe și ger, o imensă lume îl petrece pe ultimul său drum spre biserica Sf. Ioan Botezătorul din cimitirul din Caransebeș, unde a fost așezat cu pietate în locul de veci, în cripta din fața altarului.

Pentru faptele sale, Caransebeșul nu îl va uita niciodată. Așa se explică faptul că Școala Normală din oraș i-a purtat cu cinste numele, iar astăzi îl poartă cu demnitate Seminarul Teologic din localitate.

Alături de eroii neamului, de oameni de cultură, numele episcopului Ioan Popasu stă cu cinste la locul pe care-l merită.

Episcopul Ioan Popasu

Lespedea de pe mormântul

Episcopului Ioan Popasu

2. NICOLAE POPEA

"Episcopul de Caransebeş e un om desprins cu lucrul literar, un om de o înaltă cultură care a simţit încă din tinereţe iubirea de ştiinţă şi a înţeles că un popor nu se ţine numai de materialitatea bunurilor oricât de îmbelşugate ale acestei lumi, ci şi din pâinea sufletească faţă de alte neamuri, simţ pentru idealul care uneşte pre oameni mai presus de interesele şi de patimile lor, trecătoare şi nestatornice şi-l fac să se poată păstra în mijlocul celor mai vrăjmaşi viteji şi pornirilor mai îndârjite împotriva lui."

Sunt cuvinte prin care marele nostru istoric Nicolae Iorga a zugrăvit pe acela ce a fost episcopul de Caransebeş, Nicolae Popea.

S-a născut la 17 februarie 1826, în Satulung, judeţul Braşov, din părinţii Neagoe Popea, paroh ortodox român şi Voica, născută Popoviciu, din Satulung.

Şcoala Primară a terminat-o în satul natal, iar Şcoala Normală la Braşov, apoi filozofia la Blaj. Din anul 1843 până la 1846 studiază dreptul şi filozofia la Cluj, unde se remarcă mult în domeniul literaturii. Până în anul 1848 studiază teologia la Viena. În această cetate a ştiinţei europene, Nicolae Popea a avut ocazia să cunoască tineri studenţi întorşi de la Paris, unde au luat parte activă la revoluţia franceză. Printre aceştia însuşi episcopul în amintirile sale pomeneşte numele lui Constantin Negri, fraţii Golescu, Nicolae Ionaşcu, Bolintineanu şi alţii.

După absolvirea studiilor a intrat în oficiul de stat funcţionând în anii 1849 şi 1850 ca practicant în Sibiu, şi alte funcţii de stat până în anul 1856. Din acest an este numit secretar conzistorial, ca în anul 1859 Andrei Şaguna l-a sfinţit ca monah, luându-şi numele de Nicolae. Pe lângă postul de secretar al canzistoriului a funcţionat şi ca profesor de teologie ca în anul 1870 să fie numit vicar episcopesc, iar numai după un an a fost hirotonit ca arhimandrit. Pentru meritele sale deosebite în anul 1889 a fost hirotonit ca Episcop al Caransebeşului.

A depus o muncă neobosită pentru ridicarea bisericii ortodoxe române din Transilvania şi a luat parte la toate mişcările culturale. A fost unul din iniţiatorii şi fondatorii Asociaţunii transilvane (ASTRA). A fost ales preşedintele Comitetului Naţional Român pentru Partidul Naţional din Transilvania, iar în anul 1881 a convocat conferinţa naţională pe care a prezidat-o şi care l-a ales preşedinte al Comitetului Naţional din Ungaria şi Transilvania.

Pentru meritele sale deosebite, Nicolae Popea a fost ales în anul 1894 membru ordinar al Academiei Române. În şedinţa festivă prezidată de însuşi regele Carol, membrii Academiei l-au primit într-un cadru sărbătoresc puţin întâlnit până atunci.

A activat neobosit pe tărâm cultural, fiind astfel membru fondator al Reuniunii pentru Crearea unui Fond de Teatru Român, al Reuniunii Agronomice din Sibiu şi al Reuniunii Învăţătorilor din dieceza Caransebeşului.

Toată viaţa sa, episcopul Nicolae Popea a fost unul din aderanţii cei mai statornici ai programului şi partidului naţional. În Dieta Transilvaniei, în senatul împărătesc, în conferinţa naţională din anul 1881, episcopul Nicolae Popea a fost pretutindeni reprezentantul poporului român. A lăsat prin testament să se

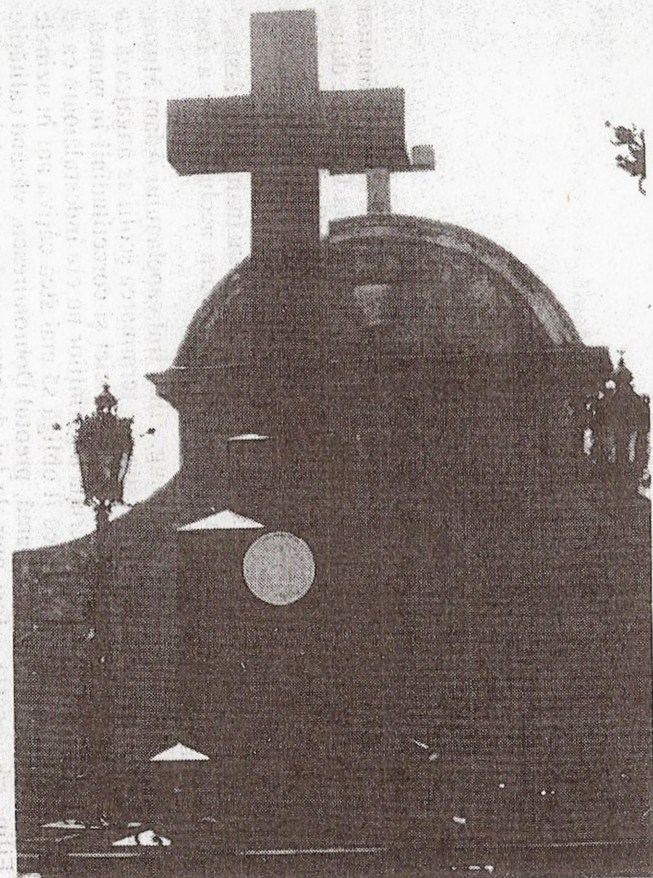
înființeze "Fundația Episcopului Nicolae Popea" cu scopuri bisericești și școlare. Cu dragoste aleasă pentru elevii sârguincioși, episcopul a prevăzut ca ajutorile acordate să fie acordate până la primul salar al tânărului.

O moarte fulgerătoare l-a smuls din mijlocul credincioșilor în 26 iunie 1908, fiind înmormântat în cimitirul Sf. Ioan Botezătorul cu onorurile cuvenite marelui episcop.

S-a stins lumina vieții, dar prin atitudinea sa, a rămas veșnic viu. Prin munca sa și-a creat singur un loc de onoare în istoria neamului nostru și neuitat va rămâne pentru totdeauna numele său. Stâlp puternic al ortodoxiei, apostol și luptător înflăcărat al culturii poporului român, cercetător neobosit al trecutului bisericii noastre ortodoxe, episcopul Nicolae Popea ocupă un loc de frunte pe care îl merită cu prisosință.

Episcopul Nicolae Popea

Monument funerar Episcopul Nicolae Popea

3. FILARET MUSTA

"Într-o vreme vedeam aproape zilnic în amurg de seară, scrie un bun mânuitor de condei, pășind precaut, cu bastonul în mână, pe calea ce ducea la Teiuș, pe dâlma de lângă Timiș sau pe drumul de țarină "dinspre ape" silueta unui preot venerabil, atins de povara bătrâneții. Era arhiereul Filaret. Ne aducem aminte, că în trecut îl însoțea câte un cunoscut sau prieten, când însă aceștia trecură la cele veșnice, : rămase Arhiereul singur, încetinindu-i-se tot mai mult mersul cu înaintarea vârstei."

Era o încercare de portret ce a făcut-o Aurel Moaca aceluia care a fost Arhiereul Musta atunci când acesta a trecut în neființă.

S-a născut la 20 martie 1839 la Văliug, fiind fiul capelanului Adam Musta. Școala Primară a urmat-o la Văliug și Reșița. La terminarea școlii se angajează ca muncitor la uzinele din Reșița unde datorită hărniciei și corectitudinii în muncă, a fost apreciat de șefii lui. Starea materială a părinților nu era îndestulătoare ca să poată școlariza pe cei 12 copii, fapt ce îl obligă să mai stea câțiva ani în uzinele din Reșița. Dar bunicul său dinspre mamă, preotul Dobromirescu, văzând calitățile tânărului Filip, căci acesta a fost numele lui de botez, a dat nepotului său câte cinci galbeni pe lună pentru a urma cursurile liceului din Beiuș. A urmat apoi cursurile Facultății de Drept din Debrețin și Institutul Teologic din Caransebeș. Este trimis de episcopul Ioan Popasu la Universitatea din Lipsca, unde urmează Facultatea de Teologie Catolică.

În anul 1870 se întoarce la Caransebeș unde a fost numit profesor la Institutul Teologic unde funcționează și ca director până în anul 1888.

În cadrul bisericii are o ascensiune tot atât de rapidă tot datorită temeinicilor sale cunoștințe și înaltelor calități ce le poseda. În anul 1871 a fost hirotonit ca diacon, ca numai după un an să devină presbiter, iar în anul 1875 a intrat în rândul monahilor primind numele de Filaret, ca numai după două luni să fie avansat protosincel, ca la 25 aprilie 1902 episcopul Nicolae Popea îl hirotonisește ca arhimandrit. Ascensiunea sa se oprește aici deoarece prin atitudinea ce o avea în lupta pentru apărarea drepturilor românilor și a ființei lui naționale, autoritățile de la Budapesta declară nulă alegerea sa ca episcop al Caransebeșului în anul 1908, după moartea lui Nicolae Popea.

Fire comunicativă cu înclinare spre studiu, Filaret Musta a fost mai degrabă un om de știință decât un bun administrator. Calitățile sale și îndeosebi cunoștințele acumulate l-au situat în fruntea mișcării culturale din Caransebeș, fiind ales în toate comitetele care își puneau ca scop cultularizarea. A fost iubit și stimat de elevii Institutului Teologic și pedagogic pentru care a fost un adevărat părinte.

A fost membru fondator al Astrei, membru al Societății "România Jună" din Viena și al Societății regale de geografie.

Pentru munca neobosită depusă pe tărâmul științei a fost răsplătit cu onorurile cuvenite. Un gest nobil a fost acela al Facultății de Teologie din Cernăuți, care i-a acordat titlul de "Doctor Honoris Causa". Națiunea i-a conferit "Răsplata muncii pentru biserică cl. I "și "Coroana României" în gradul de mare ofițer.

Toată viața a dat dovadă de modestie, întotdeauna fiind obișnuit să dea și

mai puţin să ceară.

Expresie clasică a călugărului adevărat, arhiereul Filaret a confirmat prin trăire frumoasele principii de care s-a călăuzit în lunga sa viaţă, fiind respectat ca un adevărat episcop.

O trăsătură ce l-a caracterizat a fost aceea că toată viaţa cel mai apropiat prieten al lui a fost cartea. Aşa se face că a lăsat Episcopiei biblioteca sa ce număra peste 3000 de volume de mare interes ştiinţific în toate domeniile. Întreaga lui avere ce s-a ridicat la peste un milion de lei, o lasă eparhiei pentru a fi împărţită tinerilor care studiază teologia în străinătate. A cunoscut greutăţile vieţii şi acest lucru l-a îndemnat să îndulcească condiţiile studenţilor dornici de cunoaştere.

Vânjos cum i-a fost sufletul, corpul cel muncit de muncă, dar curat şi neprihănit, a biruit timp de 18 luni de zile o boală la al cărei capăt rânjea necruţătoare moartea. Datorită constituţiei sale integre, traiului ordonat şi îngrijirii deosebite a putut să reziste. A decedat la 14 octombrie 1930, în vârstă de 91 de ani.

Cu moartea arhiereului Filaret Musta s-a încheiat lista colaboratorilor apropiaţi episcopului Ioan Popasu. Cu el s-a prăbuşit stejarul la scutul căruia au răsărit primele instituţii de cultură din oraş care au dăinuit ani şi ani de-a rândul.

Protoereul Filaret Musta

4. TRAIAN DODA

"Un erou laureat, un patriot însuflețit, un spirit luminat și un cărturar antic", iată în esență trăsăturile definitorii ce le-au atribuit contemporanii lui, aceluia care a fost generalul Traian Doda.

S-a născut la 2/14 iulie 1822, în comuna Pîrlipeț, județul Caraș-Severin. Cursurile elementare Traian le-a urmat la Bozovici și Mehadia. Calitățile și aptitudinile sale au determinat autoritățile militare să-l repartizeze la Școala Regimentară din Caransebeș, urmând apoi cursurile Academiei Militare din Wienerneustadt, pe care le termină în anul 1842, când este avansat la gradul de sublocotenent și repartizat la regimentul de graniță Caransebeș.

Calitățile sale de oștean îl ajută să avanseze repede în grad, în anul 1848 fiind deja căpitan. În anul 1857 a fost avansat la gradul de maior, ca după trei ani, adică în anul 1860, să fie avansat la gradul de locotenent colonel, în 1864 să i se acorde gradul de colonel, iar în anul 1869 a fost avansat la gradul de general de brigadă, ca numai după un an, la 1870, să i se acorde gradul de general de divizie. Aceleași calități îl ajută să urce și în diverse funcții, de la comandant de pluton și companie, la comandantul garnizoanei Veneția în 1864 și în final consilierul împăratului pentru artilerie. Acestea sunt numai câteva din funcțiile ce i s-au încredințat și pe care le-a împlinit cu conștiinciozitate, neuitând nici un moment că este român și că avea datoria să facă totul pentru poporul său.

Trecerea în rezervă în anul 1872, a coincis cu ordinul de desființare a regimentului de grăniceri din Caransebeș.

Agentul diplomatic al României la Viena, Ion Bălăceanu, i-a propus să ia comanda armatei române în Războiul de independență. Cunoscând faptul că împăratul îi va refuza cererea, și-a spus părerea cu privire la locul de trecere a Dunării de către brava oștire română.

Activitatea lui Traian Doda, după trecerea lui la pensie, a fost mult mai fructuoasă, ea desfășurându-se pe un fond politic, economic-social și cultural, generalul devenind, cu acest prilej, reprezentantul legal al foștilor grăniceri care cu legitimă mândrie l-au socotit "părintele lor spiritual" alegându-l președinte al Comunității de Avere al fostului Regiment de graniță romano-bănățean nr. 13.

Meritul lui Traian Doda în această perioadă a fost legat de respectarea drepturilor naționale, politice și economice ale românilor. Este edificator în acest sens cuvântul său prin care își exprimă părerea față de puterea dualistă care a schimbat în totalitate viața foștilor grăniceri. *"Scopul meu a fost să deștept pe români și totodată ca vaietele noastre să străbată până la locurile cele mai înalte ca să audă și Maiestatea Sa că nemulțumirea noastră este mare și dacă eu, ca general, care am suferit pentru tron și patrie, sunt silit să fac aceasta, atunci trebuia să fie ceva putred în împărăția noastră și trebuie luate măsuri spre asanarea răului."*

Pentru concepțiile sale înaintate, românii bănățeni îl aleg deputat în Dietă. Cu multă claritate încă în anul 1873 Traian Doda își va prezenta în fața alegătorilor programul său politic din care printre altele arată că : *"în Dietă voi susține guvernul dacă lucrează în interesul poporului, îi voi fi potrivnic însă, dacă*

lucrează împotriva acestor interese". Dar cel mai important punct al programului său politic l-a constituit problema naționalităților, subliniind că în legi să găsească fiecare garanția existenței și dezvoltării sale naționale; fiecare naționalitate să aibă dreptul să-și instruiască și să dezvolte tineretul în limba maternă. Punând un accent deosebit pe această ultimă problemă Traian Doda arăta că *"instrucția națională nu trebuie să se mărginească la școli populare și civile, ele trebuie să se extindă și asupra instituțiilor mai înalte, inclusiv universitățile."* Martor însă al nedreptăților la care erau supuși românii din Banat și Transilvania, în anul 1887, Doda refuză să participe la adunările Dietei, dar nu renunță la mandatul de deputat. Drept urmare, izbucnește un scandal ce va continua cu o polemică și un proces de presă și unul judiciar soldat cu condamnarea generalului la doi ani de închisoare, 1000 de florini amendă și plata cheltuielilor de judecată.

S-a situat în fruntea poporului român pe care îl reprezenta militând activ pentru împlinirea dorințelor lor, a năzuințelor acestora. Lupta lui Doda nu a fost legată de împlinirea unor ambiții personale, ci de aspirațiile unui popor asuprit și împovărat.

Prin condamnarea lui Doda, autoritățile sperau că astfel lupta și agitația se va stinge, dar cu toate măsurile de oprimare luate de guvern, nemulțumirile creșteau din ce în ce mai mult în intensitate și după pronunțarea sentinței, generalul se vede nevoit să se adreseze împăratului care, de astă dată, de teamă ca nu cumva nemulțumirile românilor să se transforme în revoltă, dă câștig de cauză lui Doda, ordonând anularea sentinței și astfel și de astă dată cauza românilor a triumfat.

Un alt front de luptă al generalului Traian Doda a fost înființarea în Caransebeș a unui liceu cu limba de predare română pentru fiii foștilor grăniceri. Cunoscând bine că una din piedicile ce guvernul le-ar pune în față, ar fi fost cea financiară, generalul a luat măsuri pentru crearea unui fond prin donații bănești oferite de grăniceri la care s-a adăugat și suma de 17.524 florini care a pus-o la dispoziție Comunitatea de Avere.Slăbit de luptele și loviturile primite, generalul se îmbolnăvește și în urma suferinței cade răpus, dar neînvins în ideile sale care vor triumfa. Vestea că la 4/16 iulie 1895 generalul Traian Doda s-a stins din viață s-a împrăștiat repede și românii de pretutindeni îmbracă haine cernite, gândurile lor îndreptându-se spre Caransebeș, acolo unde zăcea corpul neînsuflețit al aceluia care a luptat pentru emanciparea românilor din Transilvania și Banat. Mărturie în acest sens ne stă și însemnarea ce o face preotul din Satul Mic (lângă Lugoj) pe Evanghelia de Rîmnic, care printre altele consemna că *"Tot în luna iulie 1895, a răposat marele naționalist și a fost reprezentat în parlamentul din Budapesta, generalul Traian Doda din Caransebeș".*

Atât în timpul vieții sale cât și după moarte, generalului Traian Doda i s-a făcut un cult. Cel mai frumos omagiu după moarte i l-a adus însă devotata lui soră, Eliza Doda, când a dăruit sabia de oștean Muzeului ASTRA din Sibiu la înființarea lui, sabie ce simboliza însemnele puterii de general și de luptător neobosit pentru păstrarea ființei noastre naționale în vremuri atât de vitrege pentru neamul nostru românesc.

Prietenii și colaboratorii generalului au dispus ca pe crucea ridicată la mormântul lui să se dăltuiască în marmoră crezul după care s-a călăuzit toată viața:

"Dreptatea ți-a fost deviza
Luptând pentru ea te-ai stins".

General Traian Doda

Monument funerar
General Traian Doda

5. TEODOR SERACIN

S-a născut la Caransebeş la 5 ianuarie 1836, tatăl Ion Seracin, sublocotent î regimentlul de grăniceri şi Maria, născută Pătraşcu.

Şcoala naţională grănicerească şi cea capitală a urmat-o în Caransebeş, iar î septembrie 1847 a intrat în Academia Militară din Wienerneustadt pe care absolvit-o în anul 1854.

Ocupă diverse funcţii militare atât în regimente cât şi la Viena în Ministeru de Război şi la Institutul Geografic al armatei. Cu grad de căpitan şi maio participă la luptele din anii 1859, 1864 şi 1866. Din anul 1869 până în anul 187 a fost comandantul companiei a 12-a de la Ohaba Bistra din Regimentul de graniţă româno-bănăţean nr. 13. Până în 1874 a fost profesor de tactică la Academia Militară din Viena.

În calitate de şef al statului major, al regimentului 20 infanterie în anul 1878 participă la luptele din Bosnea, fiind răsplătit cu înalte ordine şi ridicat la gradul de cavaler.

În 1883 este numit comandant al Regimentului de infanterie nr. 41 din Cernăuţi. Aici este mult apreciat pentru activitatea pe care o desfăşoară în cadrul societăţilor culturale din oraş, fiind răsplătit cu o culegere de folclor bănăţean care a fost sugestiv intitulată "**Hora lui Seracin**".

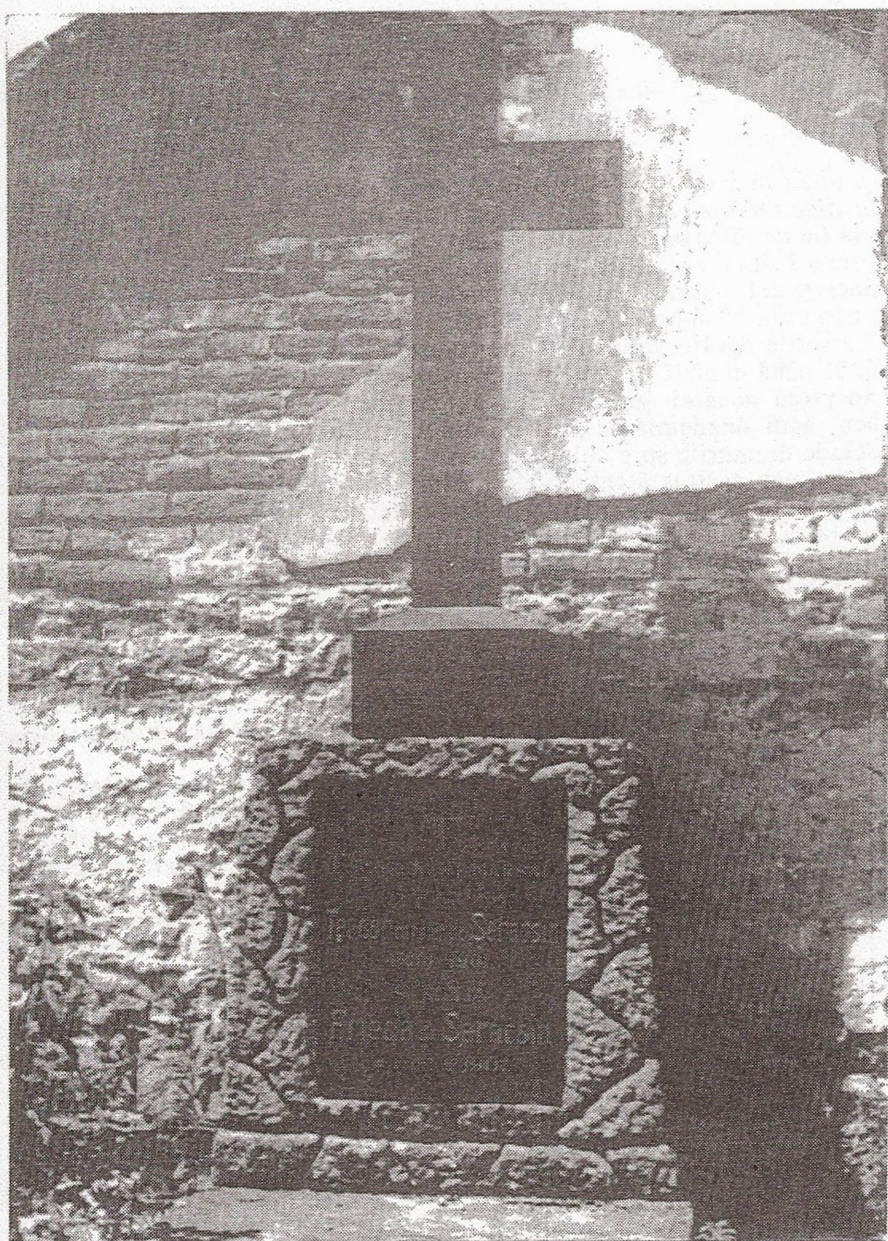
La 1 noiembrie 1888 este avansat la gradul de general, ca la numai 5 ani să i se acorde gradul de locotenent mareşal campestru.

La 1 mai 1894 după un serviciu de 40 de ani sub arme, se pensionează şi se retrage în Caransebeş unde desfăşoară o prodigioasă activitate la Comunitatea de Avere şi în cadrul bisericii.

Sentimentele lui naţionale izvorâte din iubirea de neam au avut la bază educaţia primită în şcoală şi familie. Faţă de biserică a avut sentimente alese. Cei care l-au cunoscut spuneau că avea o deosebită satisfacţie ca în uniforma de general să treacă pragul bisericii şi să ocupe locul în strana din dreapta de unde urmărea cu pietate desfăşurarea slujbei.

A ţinut mult la învăţământul românesc, în Caransebeş fiind, a donat din colecţia sa cinegetică, multe exemplare care au îmbogăţit muzeul de ştiinţe naturale a Institutului pedagogic.

În anul 1901, la numai 65 de ani, se stinge din viaţă lăsând în urma lui regrete pentru militari, dar mai ales pentru slujitorii bisericii care au avut în el un sprijin de nădejde.

Monument funerar General Teodor Cav. Seracin

6. MIHAIL TRAPŞA

"S-a trezit în mine dragostea pentru patrie, aerul ei, dealurile ei, apele ei, limba ei.În mine s-a trezit dorinţa de a urca cât mai sus şi de a depune toate eforturile pentru ca să fiu de folos patriei mele în viitor."

Acesta a fost crezul generalului Mihail cavaler de Trapşa, crez ce l-a creat încă din tinereţe şi l-a urmat cu credinţă până în clipa încetării sale din viaţă.

S-a născut la 25 martie 1838, în comuna Lăpuşnicel, judeţul Caraş-Severin. Urmează cursurile Şcolii Naţionale Grănicereşti din Lăpuşnicel şi Mehadia, apoi din anul 1851 până în anul 1853 a urmat cursurile Şcolii de educaţie din Caşovia. După absolvirea acestei şcoli urmează Şcoala de educaţie din Mährisch-Weiskirchen, apoi Academia de artilerie din Viena. După absolvirea Academiei se vor deschide drumurile spre culmile gloriei. Temeinica sa pregătire, precum şi calităţile de oştean a atras atenţia superiorilor săi, care l-au numit "un general eminent, cel mai bun şi brav din artileria împărăţiei."

Activitatea militară a desfăşurat-o atât în instrucţie cât şi prin editarea unor studii militare care au îmbogăţit mult arta de a organiza şi conduce operaţiuni militare, atât în timp de pace cât şi în timp de război.

Dacă acestea au fost doar câteva aspecte privind meritele sale ca militar, avem toată convingerea că generalul Mihail Trapşa a desfăşurat o activitate mult mai laborioasă pe tărâm naţional.

La Sibiu fiind, pe lângă preocupările militare a luat parte la mişcarea de eliberare naţională şi de afirmare a poporului român în fruntea căreia se afla Gheorghe Bariţiu.

Bariţiu devenise pentru Trapşa distinsul om politic de rară voinţă, de nesecată energie, de caracter tenace. Colaborarea dintre Bariţiu şi Trapşa se va materializa şi prin traducerea în limba română a unei Instrucţiuni pentru pregătirea artileriştilor. Bucuros de reuşită, Trapşa trimite cumnatului său, la Caransebeş, un exemplar însoţit de o scrisoare în care scrie printre altele : *"Îţi trimit o traducere de la Instrucţiunea pentru Artilerie la care am lucrat împreună cu eruditul Bariţiu şi care după multe şi mari chinuri a ieşit din tipografia c.r. Un lucru principal de la care sper că va fi de folos pentru Românii noştri."*

Sărbătorirea împlinirii a o sută de ani de la Răscoala lui Horea, precum şi procesul intentat de autorităţi lui Bariţiu pentru un articol legat de acest eveniment apărut în ziarul Observatorul, a stârnit nemulţumiri în sufletul lui Trapşa. Nemulţumirea lui se va manifesta şi prin scrierea unei poezii pe care a intitulat-o **"Horeo, Cloşco şi Crişane"**.

După o şedere de câtiva ani la Lemberg (Lâvov) Trapşa este mutat la Graz unde va sta până la sfârşitul vieţii.

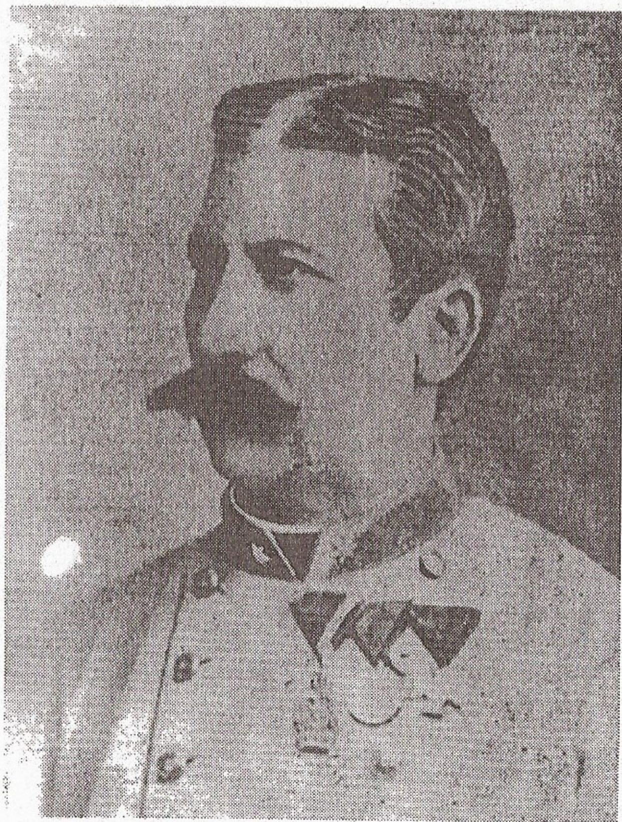
În casa lui se întâlneau mari personalităţi militare şi studenţi veniţi la nepotul său Aurel Moaca, pe care îl întreţinea la facultate.

O boală nemiloasă îşi anunţă apariţia, fapt ce îl determină ca în anul 1893 să-şi scrie testamentul prin care lasă 10.000 de coroane pentru înfiinţarea în Caransebeş a unei Şcoli de Fxete cu limba română de predare. O altă dorinţă a fost

și aceea de a fi înmormântat în cimitirul ortodox din Caransebeș, alături de părinții și frații lui.

La Graz va mai scrie "**Aforisme, cugetări și reflecțiuni**", lucrare care va vedea lumina tiparului la Timișoara nu mult timp după moartea sa.

Boala nemiloasă evoluează rapid țintuind pe bravul general la patul de suferință. În 3 mai 1896, la un an de la moartea generalului Traian Doda, se stinge din viață generalul Trapșa. Flacăra aprinsă de general s-a stins asemenea unei stele căzătoare în miez de noapte. Trapșa a rămas viu în inimile noastre atât pentru activitatea-i neobosită pe tărâm național, cât și pentru aceea că a fost semnatarul unui act pentru eternitate.

Generalul Mihail cavaler de Trapșa

7. EUGENIA ŞTEFĂNIGĂ

"La examenul de chimie anorganică studenţii anului I au trac de început de drum. Mai puţin emotivă, dar foarte bine pregătită, Eugenia Ştefănigă dă răspunsuri magistrale." Sunt doar câteva rânduri spicuite dintr-un ziar clujan la rubrica forum studenţesc. Spun că sunt doar câteva rânduri deoarece sunt unii oameni care într-un timp scurt de viaţă fac mult pe altarul ştiinţei. Aşa este şi pilda ce ne-o dă şi Eugenia Ştefănigă, primul doctor în chimie în oraşul Caransebeş.

S-a născut la Caransebeş, în 14 octombrie 1948, din părinţii Nicolae, avocat şi Lucia, profesoară, proveniţi din vechi familii grănicereşti.

Cursurile elementare şi liceul le urmează în Caransebeş, apoi se înscrie la Facultatea de Chimie din Cluj Napoca. În anul V al studiilor universitare se specializează în chimie analitică. Această specializare îi va deschide larg porţile spre culmile afirmării, deoarece la terminarea facultăţii a fost repartizată în funcţia de chimistă în cadrul Laboratorului de Cercetări de Chimie Analitică a Facultăţii de Chimie.

În anul 1977 se înscrie la doctorat şi în anul 1984 şi-a ţinut dizestaţia obţinând titlul de doctor în chimie, fapt ce face ca în acelaşi an să fie numită cercetător principal.

Munca de cercetare a concretizat-o prin cele 3 invenţii şi 4 inovaţii brevetate, cât şi prin comunicări ştiinţifice publicate în reviste de specialitate din ţară şi străinătate. A participat la nenumărate simpozioane în ţară şi străinătate, fiind mult apreciată în America, Anglia, Israel, Ungaria şi alte ţări.

Pentru munca depusă şi ca o apreciere a rezultatelor obţinute în domeniul cercetării, în anul 1985 Academia Română i-a decernat premiul G. Spacu.

Se părea că cerul senin deasupra Eugeniei Ştefănigă îi va da posibilitatea să urce cât mai sus spre înălţimile nebănuite ale ştiinţei. Dar o boală nemiloasă căreia medicii încă nu i-au găsit leacul, îi va curma firul vieţii şi la 21 septembrie 1986 se stinge din viaţă cu zâmbetul pe buze, mulţumită parcă pentru ce a făcut, fără să-şi dea seama că lasă în urmă părinţii a căror durere nu se va mai alina niciodată.

Dr. Eugenia Ștefănigă

8. MATEI ARMAȘ

Profesorul Matei Armaș s-a născut la 27 martie 1897, în comuna Petnic, districtul Orșova-Mehadia, azi județul Caraș-Severin, din părinți țărani români.

După terminarea Școlii Primare din satul natal și Mehadia urmează Liceul de Stat în Caransebeș, unde a avut coleg de bancă pe viitorul istoric și arheolog Academician Constantin Daicoviciu.

Ultima clasă de liceu o termină la Liceul "Andrei Șaguna" din Brașov în condițiile vitrege ale primului război mondial. A studiat și absolvit Academia Teologică din Caransebeș, apoi, trecând clandestin granița în România, a urmat Facultatea de Litere și Filozofie din București, după care s-a transferat la Cluj unde a absolvit Facultatea de Litere cu specialitatea principală limba română și secundară limba latină și greacă.

În toamna anului 1919 a fost numit de către Consilul Dirigent ca profesor la catedra de limba română și latină la Liceul "Traian Doda" din Caransebeș, făcând astfel parte din primul corp profesoral român al liceului după Marea Unire.

În anul 1931 a fost ales ca director al liceului, funcție ce o va duce la bun sfârșit cu multă conștiinciozitate.

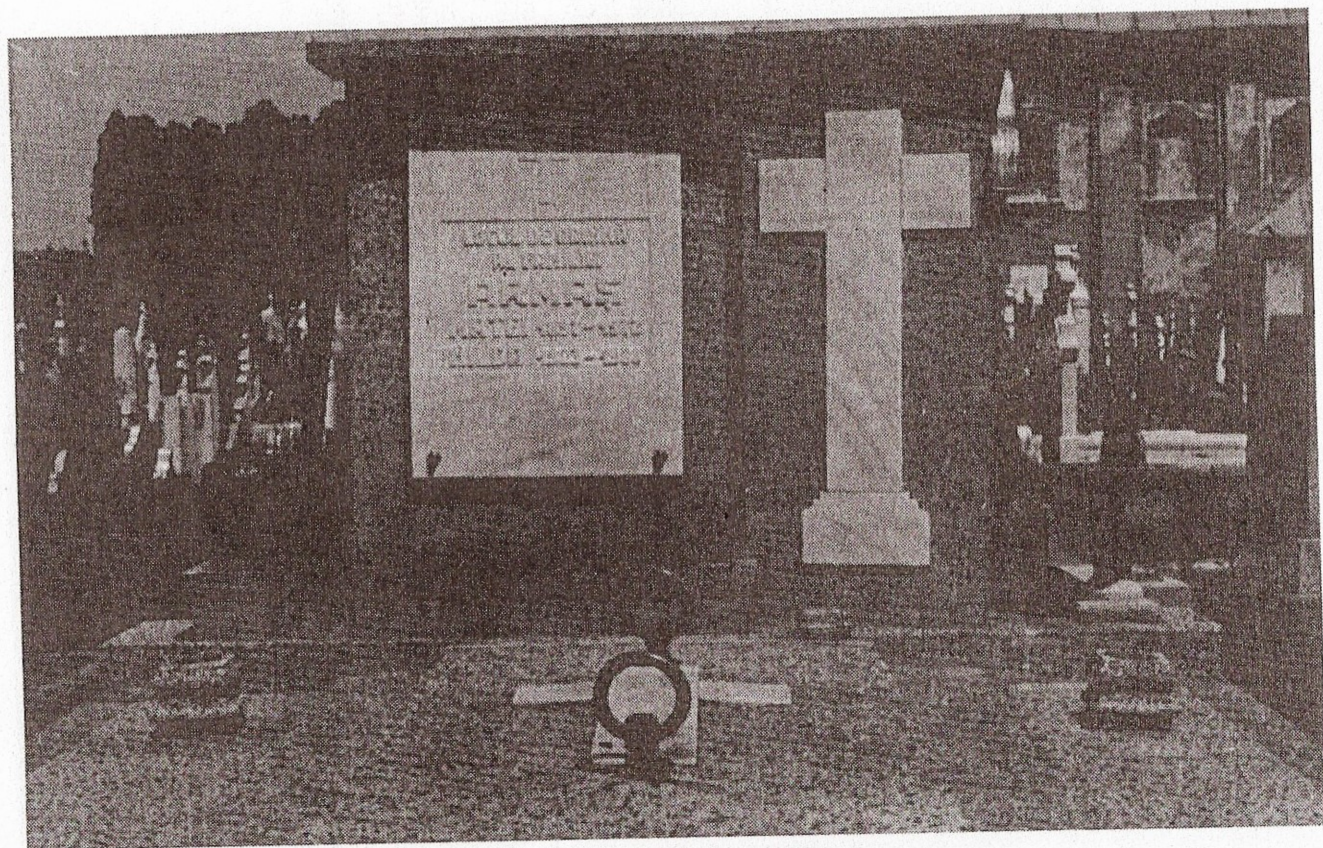
Ca profesor și director a avut o remarcabilă activitate didactică și profesională fiind ales președinte la Societatea de lectură "Nicolae Iorga". Tot alesele sale calități îi determină pe colaboratori să-l aleagă și secretar al despărțământului ASTRA în cadrul căreia a organizat o serie de conferințe invitând personalități din Cluj, București, Sibiu și Timișoara.

A colaborat și scris la diverse publicații din Caransebeș, Lugoj, Arad și Timișoara. A tipărit broșura "**Încrezători înainte**" cu ocazia inaugurării internatului liceului (1938) pentru a cărei construcție și-a dat toată osteneala. Din anul 1948 a fost transferat la Școala Normală din Caransebeș muncind cu aceeași râvnă pentru educarea elevilor în spiritul dăruirii totale pentru muncă, sădind în concepția lor dragostea față de muncă, față de pământul nostru românesc moștenit de la străbuni.

Exemplu de dăruire, profesorul Matei Armaș a fost apreciat, fapt pentru care i s-a acordat nenumărate recompense din partea superiorilor.

S-a consolat greu în clipa când a trecut la pensie, rămânând și pe mai departe același pedagog desăvârșit și bun povățuitor.

S-a stins din viață la 2 aprilie 1972, în etate de 75 de ani, mulțumit că și-a făcut datoria față de bănățenii pe care i-a iubit nespus de mult.

Cripta Prof. Matei Armaş

9. DIMITRIE CIOLOCA

"Un om cu o vastă cultură ce a câştigat-o în şcolile urmate, dar şi în vestita sa bibliotecă pe care am fi putut-o numi o raritate a oraşului. Întreaga casă de pe strada Bistrei a transformat-o în bibliotecă şi muzeu, documentele şi obiectele adunate fiind adevărate mărturii a viabilităţii poporului român." Sunt cuvinte ce caracterizează personalitatea aceluia care a fost Pr. Prof. Dr. Dimitrie Cioloca.

S-a născut la 18 decembrie 1874, în comuna Şipet, judeţul Timiş, tatăl său Teodor, preot, iar mama Maria fiind casnică.

Şcoala Primară a urmat-o în comuna natală, iar liceul la Timişoara. Urmează Institutul Teologic din Caransebeş, apoi Facultatea de Filozofie din Cernăuţi, unde îşi dă şi doctoratul.

Revine în Caransebeş în anul 1903, unde ocupă mai multe funcţii în cadrul Episcopiei de aici. În anul 1908 a fost numit profesor la Institutul Teologic din Caransebeş, unde a stat până la 1 octombrie 1938 când s-a pensionat.

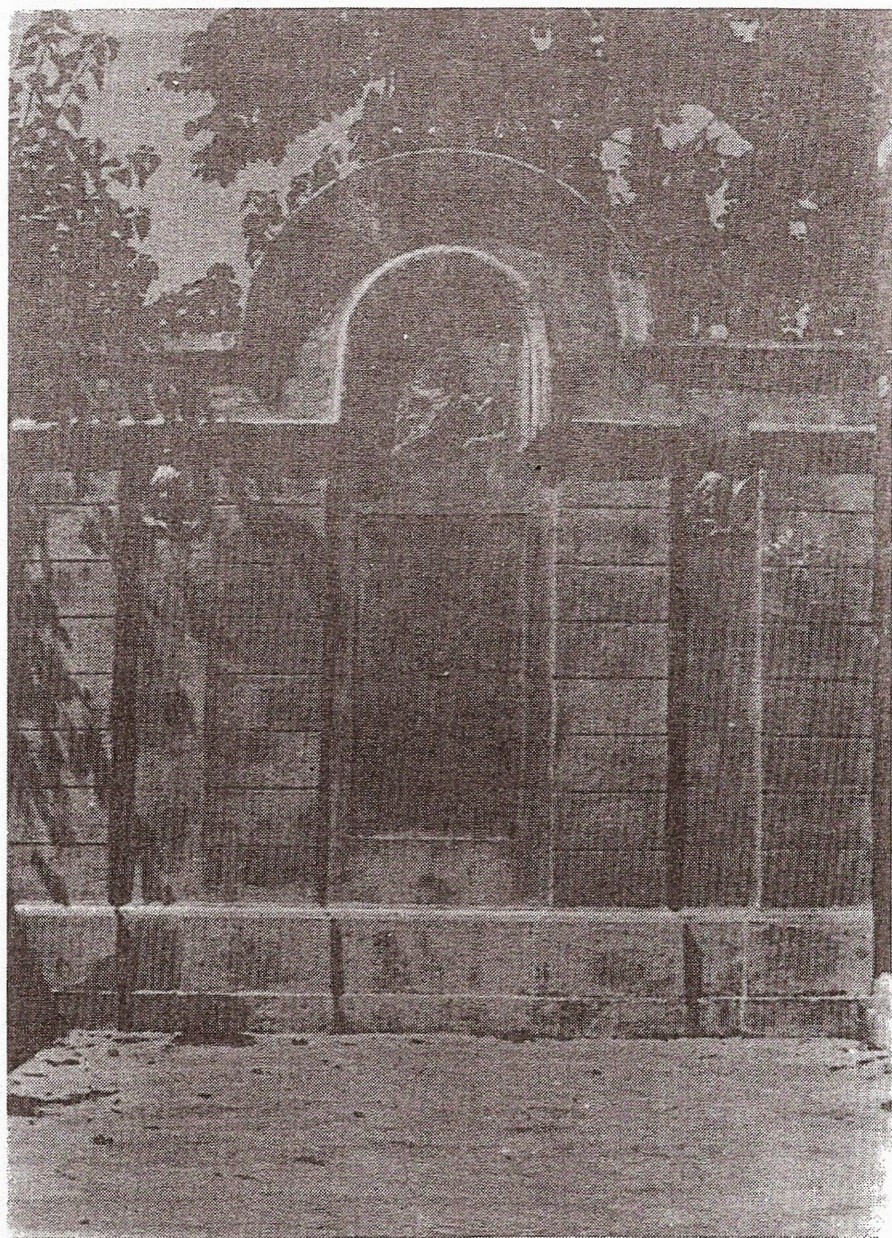
Făcând parte din generaţia tânără, menită să aducă mai departe ideea unităţii naţionale, prof. Dimitrie Cioloca a activat în comitetul ASTREI, Reuniunii Învăţătorilor, Casinei Române, Reuniunii Române de Cântări şi Muzică şi a altor organizaţii culturale din oraş.

Bun mânuitor al condeiului a colaborat la mai multe periodice ca "Foaia diecezană", "Lumina", "Drapelul" din Lugoj, "Făclia", "Viitorul graniţei" şi încă multe altele.

Activitatea lui scriitoricească însă nu s-a limitat numai la ziaristică, ci a publicat cărţi de mare valoare care şi astăzi sunt studiate cu atenţie de cei interesaţi. Din acestea amintim : **Virtutea teologică a credinţei** (Cernăuţi 1925); **Simion Mangiuca** (Cernăuţi 1925); **Cântece de război vitejeşti** (Caransebeş 1916) şi **Dor şi Jale** (Caransebeş 1917);. **Versuri din războiul din 1914-1918** (în 7 volume) şi altele.

Prin activitatea sa neobosită la catedră, dar şi în afara acesteia, Dr. D. Cioloca se numără printre intelectualii de frunte ai oraşului. A militat activ pentru cultura noastră românească pe care a ridicat-o la locul ce-l merita, fiind şi un neastâmpărat cărturar care a promovat cultura caransebeşană dându-i importanţa ce trebuia să o aibe. Participă la viaţa culturală a oraşului chiar şi atunci când cei 80 de ani ce îi avea încercau să-l îngreuneze, fiind nelipsit de la manifestările ce se organizau. Sfătuitor continuu şi gata să ajute pe cei interesaţi, era înconjurat de tineri, casa lui şi cunoştiinţele sale fiind la dispoziţia celor setoşi de cunoaştere.

S-a stins din viaţă la 18 februarie 1963, în plină putere de muncă, scriind clipele trăite într-o viaţă de om aşa cum ele s-au petrecut.

Cripta Prof. Dimitrie Cioloca

10. IOAN COSTINESCU

"Poetul Lucian Costin, un adânc cunăscător al specificului bănăţean, dezgropătorul comoarei graiului nostru, a poeziei noastre populare, a basmelor noastre şi cântăreţul cult al plaiurilor noastre şi-a grupat tot ce-a putut selecţiona din manifestările literare bănăţene."

Sunt numai câteva spicuiri apărute în 1934 în periodicul "Acţiunea" din Lugoj, adresată aceluia care a intrat în literatura bănăţeană şi mult mai departe sub pseudonimul de Lucian Costin.

S-a născut la 11 decembrie 1897, în localitatea Lisaura, în apropiere de Suceava. Clasele primare le termină în satul natal, iar după absolvirea liceului din Suceava urmează studiile superioare din Cernăuţi, dedicându-se studiului istoriei şi geografiei. După absolvirea facultăţii în anul 1914 îşi continuă studiile de geografie la Universitatea din Viena unde stă până în anul 1917, când se înapoiază la Suceava, funcţionând ca profesor la liceul de aici. Din Suceava profesorul Ioan Costinescu a fost numit la Liceul din Oraviţa, apoi la cel din Caransebeş, unde va rămâne până la sfârşitul vieţii.

Acest fiu adoptiv al oraşului şi Banatului s-a dăruit în totalitate muncii la catedră şi a îmbogăţirii literaturii noastre.

Credincios şcolii şi-a închinat în totalitate întreaga viaţă pentru a pregăti, pentru viaţă, mlădiţele Banatului. Între el şi elevi s-a stabilit un raport de stimă şi respect, s-a creat acea distanţă firească între bancă si catedră dar legată prin mii de fire sufleteşti pornite din sinceritatea elevului şi atitudinea caldă a profesorului care şi-a înţeles pe deplin misiunea. An de an elevii care absolveau liceul organizau adunări festive în care îşi luau rămas bun de la profesorul lor. *"...Aţi fost pentru noi un izvor de corectitudine şi sobrietate, aţi fost pentru noi un model de suflet."*

Lucian Costin a fost un bun mânuitor al condeiului şi un neobosit culegător de folclor. Ne-ar trebui zeci de pagini ca să putem scrie doar titlurile ziarelor şi revistelor în care a scris şi care au scris despre Lucian Costin. Ne vom opri doar asupra câtorva cu toate că suntem conştienţi că facem o mare nedreptate. Facem aceasta la gândul că poate chiar aceste rânduri vor constitui un îndemn pentru acela care încă mai şovăie la început de drum în cercetarea mai atentă a vieţii şi activităţii lui Lucian Costin: Muguri; Cântecele mele; Astrale; Peisagii şi simfonii; Mărgăritarele Banatului; Studii asupra folclorului bănăţean; Relieful României; Vulcanii şi cutremurile în concepţia celor vechi; Satul Banatic şi multe altele.

A adus cu competenţă bunul mers al revistei "Banatul literar" din anul 1934 până în anul 1938. Trecut la pensie îşi va mai desfăşura activitatea pe tărâm publicistic până în anul 1951, când va înceta din viaţă.

Am găsit de cuviinţă să încheiem succinta prezentare a lui Lucian Costin cu portretul ce i l-a făcut titanul George Călinescu: *"...Inimoasele poeme ale acestui bănăţean luminat şi sârguitor sunt izvorâte dintr-o mare dragoste de ţară şi trecutul ei. Inspiraţia caldă a poetului îmbrăţişează naţiunea română de la cele dintâi semne de viaţă pe acest pământ, fiind astfel de acord cu noile teorii asupra continuităţii etnice a poporului nostru şi se exprimă în versuri viguroase, înălţătoare, de bun român..."*

11. CONSTANTIN DIACONOVICI LOGA

"Spre luminarea neamulu sunt lipsă mai departe de cărţi, acestea trebuie tipărite, care cu cheltuială se face. Acum cine să dea cheltuiala? zic : toţi dimpreună să dăm, toţi loalaltă facem un neam; apoi vedem că neamului e de lipsă luminarea; aşa toţi din puterile sale trebuie să dea daruri, ca să ajute neamul; toţi acum să se apuce de lucru, că au sosit primăvara luminii neamului românesc; aicia unii să aducă ajutori cu învăţături, alţii cu sfătuirea, alţii cu ajutorinţele cheltuielilor, toţi dintre ale sale puteri să aducă jertfe pe altariul neamului, că atunci va urma strălucirea preste tot fiul de român, ca să apuce odată calea care-l va putea pre el aduce la fericire." Sunt cuvintele ce le-a rostit cărturarul caransebeşean Constantin Diaconovici Loga îndemnând pe români să contribuie prin toate posibilităţile pentru tipărirea cărţilor atât de necesare.

S-a născut la Caransebeş la 1 noiembrie 1770, într-o familie de români veniţi din Tismana la începutul veacului al XVIII-lea. Clasele primare le urmează la Caransebeş, iar cursul gimnazial la Lugoj şi Facultatea de Drept la Budapesta.

După terminarea studiilor la Pesta, Loga va deţine câţiva ani postul de cenzor şi corector al tipăriturilor româneşti de la tipografia din Buda.

În anul 1812 când se vor deschide cursurile Preparandiei din Arad, Loga va funcţiona aici ca profesor predând gramatica română şi stilistică.

La Arad a stat până în anul 1830 când este numit director al Şcolilor Naţionale din Regimentul de graniţă româno-bănăţean nr. 13. Ajuns în Caransebeş munceşte neobosit pentru buna funcţionare a şcolilor pe care le avea în subordine şi în funcţia pe care o deţine şi-a îndreptat atenţia pentru pregătirea învăţătorilor şi tipărirea cărţilor atât de necesare pentru elevi, cât şi pentru învăţători.

În anul 1842 scrie o scrisoare lui Gheorghe Bariţiu în care consemnează lucrările pe care şi le-a tipărit. Pentru Constantin Diaconovici Loga dispar restricţiile de graniţă căci, vorbind despre cărţile sale, cu mândrie arată că *"aceste cărţi s-au purtat şi prin Ardeal, prin Ţara Românească şi prin Moldova, apoi cu deplină îndestulare le-au primit că eu lucru pentru luminarea tuturor românilor de oriunde se află sub soare."*

În centrul atenţiei sale didactice a stat însuşirea corectă a scrierii şi vorbirii limbii române.

În calitate de pedagog, Loga atrage atenţia atât părinţilor, cât şi învăţătorilor asupra trăsăturilor cu care copii se nasc, dar aceste trăsături moştenite se pierd din cauza lipsei de învăţătură şi preocupare pentru dezvoltarea lor. În mai toate lucrările sale Loga a strecurat cu bună intenţie o serie de sfaturi, de îndrumări care însuşite şi urmate vor duce la luminarea pruncilor şi neamului.

În permanenţă a căutat să împletească activitatea şcolară cu munca, cu sârguinţa şi în general cu trăsăturile ce definesc omul.

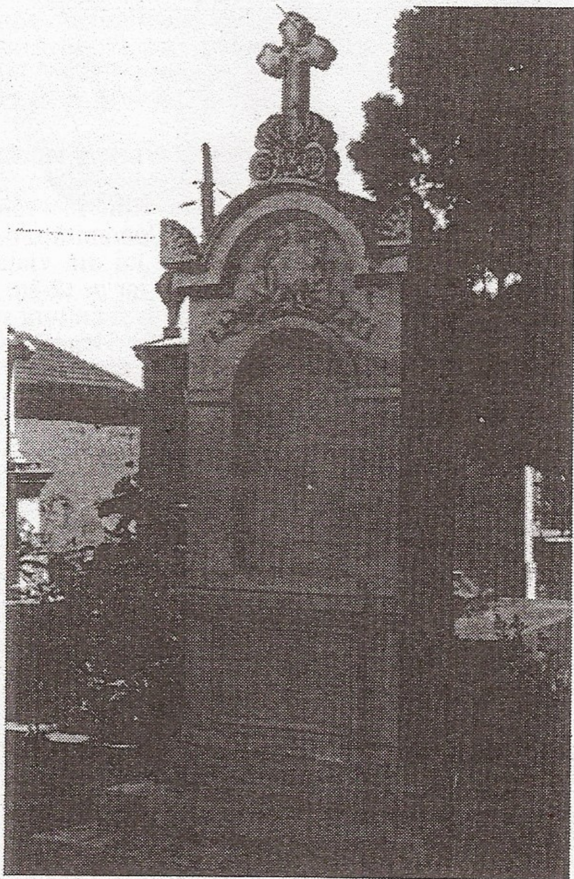
În Caransebeş Constantin Diaconovici Loga stă până în anul 1836, când se mută la Biserica Albă, de unde revine în anul 1850, gârbovit de ani, dar după o fructuoasă activitate de 20 de ani cât a stat în fruntea şcolilor naţionale grănicereşti pe care le-a condus cu competenţă şi dăruire.

Împovărat de cei 80 de ani ai săi, Constantin Diaconovici Loga îşi dă

obştescul sfârşit la 12 noiembrie 1850, mulţumit că a dat tot ceea ce a avut pentru luminarea neamului său.

La 45 de ani de la moarte, Reuniunea învăţătorilor din dieceza Caransebeşului a ridicat un monument pe care a scris :

"BINEMERITATULUI
PROFESOR DE PEDAGOGIE
ŞI DIRECTOR AL ŞCOALELOR
ROMÂNEŞCI GR. OR.
CONSTANTIN
DIACONOVICI LOGA
NĂSCUT ÎN 1 NOEMV. 1770
REPOSAT IN 12 NOEMV. 1850
REUNIUNILE INVETĂTORILOR
ROMÂNI GR. OR. DIN DIECESA
CARANSEBEŞULUI ŞI DIN A ARADULUI
ÎN SEMN DE PIETATE
M D C C C X C V"

Monument funerar Constantin Diaconovici Loga

12. PATRICIU DRĂGĂLINA

S-a născut în comuna Borlova, în anul 1849, într-o veche familie de grăniceri. Tatăl său, Ianăş Drăgălina, preot în Borlova, a fost frate cu tatăl generalului Ioan Drăgălina, iar mama lui, Vidra, născută Belciu, a fost casnică. A urmat primele clase în Borlova, la Şcoala Naţională, apoi a urmat cursurile Şcolii Capitale din Caransebeş. În anul 1865 se retrage din şcoala militară şi urmează gimnaziul la Lugoj, terminându-l la Timişoara.

După terminarea examenelor gimnaziale, primind din partea grănicerilor un ajutor bănesc pentru studii, urmează cursurile Facultăţii de filozofie din Viena. Episcopul Ioan Popasu punând, în Caransebeş, bazele Institutului Teologic şi Pedagogic, îi propune lui Patriciu Drăgălina să urmeze, cu o bursă primită de la Episcopie, cursurile Institutului de Geografie din Gotha. Aici se va întâlni cu Ştefan Velovan, cu care va lega o prietenie pe viaţă.

Întors la Caransebeş, în anul 1878, a fost numit profesor la Institutul Pedagogic, unde a funcţionat până în anul 1908, când vechiul său prieten, Ştefan Velovan a trecut în România, funcţia de director al Institutului fiind încredinţată lui.

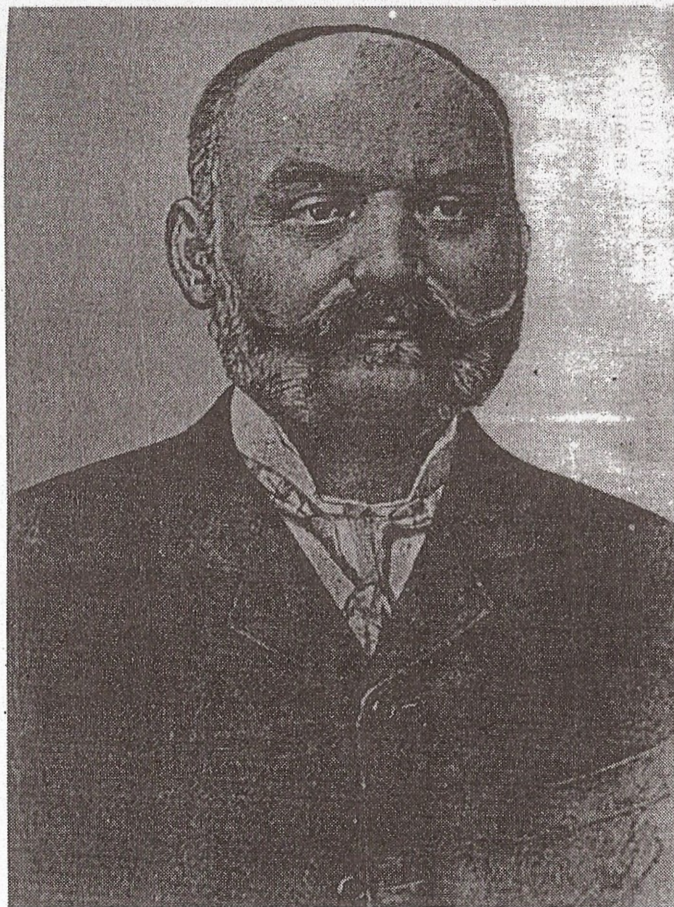
La 28 noiembrie 1910 a fost ales preşedinte al Comunităţii de Avere a foştilor grăniceri, funcţie ce o va deţine până la încetarea lui din viaţă. Ca profesor şi preşedinte avea o ţinută exemplară, demnă de urmat, iar pe tărâm social şi politic a activat neobosit, căutând ca în oraşul Caransebeş arta şi cultura să fie la ea acasă.

În cadrul Casinei române a ţinut mai multe prelegeri legate de istoria poporului român, prelegeri pe care le-a publicat apoi în "Foaia diecezană" care a devenit o adevărată tribună a culturii noastre naţionale.

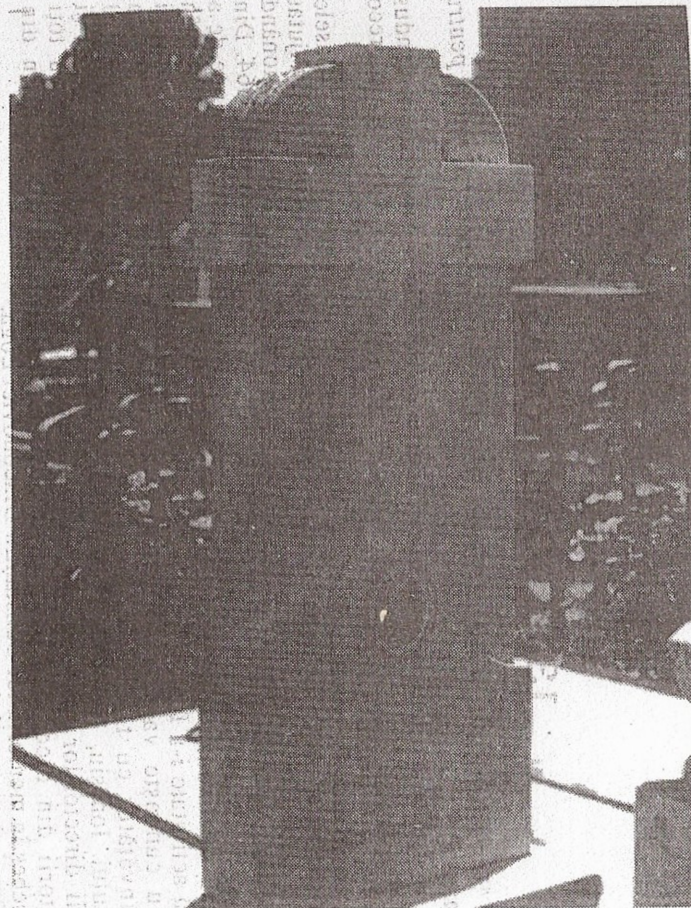
Activitatea lui ca publicist va continua şi astfel a tipărit **"Geografia pentru Institutele Pedagogice şi Şcolii Secundare"**, **"Geografia fizică şi descrierea continentelor Australia, America, Africa şi Asia"**, precum şi **"Istoria Banatului de Severin"**, proiectată să apară în patru volume, din care au apărut doar trei.

Între Patriciu Drăgălina şi verişorul său Ioan Drăgălina au fost menţinute legături trainice. Între ei a avut loc un schimb de scrisori care nu făceau altceva decât să realizeze o sudură între fraţi, menţinând astfel trează în permanenţă ideea de unitate naţională pe care amândoi au îmbrăţişat-o cu aceeaşi căldură şi interes. Este semnificativă scrisoarea lui Patriciu Drăgălina pe care o scrie în 8 decembrie 1904 vărului său când acesta îl anunţase că face excursii de studii militare pe creste de Carpaţi. Cu acest prilej Patriciu Drăgălina şi-a exprimat bucuria şi în acelaşi timp regretul că nu poate să fie alături de el, dar cu multă căldură îi va scrie *"studiază bine acele regiuni, căci cine poate prevedea de ce folos vor fi acele studii?"*

La fel ca şi generalul, nici Patriciu Drăgălina nu a ajuns să vadă realizat idealul pentru care a luptat din toate puterile sale, deoarece boala contractată evoluează simţitor şi astfel în noiembrie 1917 se stinge din viaţă acela care a muncit cu dăruire pentru a realiza un vis al românilor, un vis ce s-a transformat în ideal ca apoi, prin voinţa neamului, să se transforme în realitate spre cinstirea acelora care au căzut la datorie pentru înfăptuirea lui.

Prof. Patriciu Drăgălina

Monument funerar Patriciu Drăgălina

13. IOAN IONAȘIU

"Ferice de acel popor, ai cărui învățători au pricepere și inimă pentru chemarea lor".

Este doar un gând din cuvintele exprimate de Ioan Ionașiu care a condus cu competență și dăruire Reuniunea Învățătorilor de la Școlile Confesionale Greco - Orientale din dieceza Caransebeșului.

S-a născut în comuna Sintești, în anul 1836, din părinți țărani. Clasele primare le urmează în comuna natală, iar liceul în Lugoj și Timișoara. Ajutat de familia Mociony va termina Facultatea de Filozofie din Viena, funcționând apoi ca profesor la Gimnaziul Românesc din Brașov, începând din anul 1864. Din anul 1871 se stabilește în Caransebeș unde i se încredințează înalta misiune de a organiza și conduce școlile din dieceza Caransebeșului. De un real folos în această activitate i-a fost Reuniunea învățătorilor care prin alegerea profesorului Ionașiu cunoaște valențe noi punându-se un accent deosebit pe formarea unui învățător cu temeinice cunoștiințe și patrioți în adevăratul sens al cuvântului. Ionașiu, însușindu-și istoria școlilor, a învățământului în graniță și a vieții directorilor acestora, va milita activ și va realiza împreună cu toți învățătorii din dieceză ridicarea unui monument în cimitirul Sf. Ioan din Caransebeș în memoria lui Constantin Diaconovici Loga.

Timp de peste doi ani, din octombrie 1889 până în aprilie 1892, a condus cu o aleasă competență "Foaia diecezană" din Caransebeș, transformând-o în adevărată tribună românească. Se stinge din viață la 4 octombrie 1899, an când Reuniunea Învățătorilor din dieceza Caransebeșului va organiza, la propunerea președintelui ei, o excursie la Turnu Severin, la frații lor de peste munți.

14. MIHUȚA NICHIFOR

" Am primit cântecele de dor ce mi le-ai trimis. Se vede cât de colo că au fost alese de un poet. Felicitările mele...Să trăiești și toate mulțumirile. Mai trimite, dacă mai ai poezii la același nivel".

Sunt aprecierile lui Lucian Blaga cu care poetul Mihuța Nichifor a colaborat atât în anii studenției, la Cluj, cât și după frumoșii ani ai studenției.

S-a născut la 13 februarie 1927, în comuna Zervești, județul Caraș-Severin. Clasele primare le urmează în Zervești, iar liceul în Caransebeș. Încă de pe băncile liceului a fost apreciat de profesorii lui pe care i-a atras măiestria cum însăila versuri, în mod deosebit cele în grai bănățean. Încă elev fiind îi apare volumul de poezii pe care sugestiv l-a intiutlat **"Oglinzi paralele"**. După terminarea liceului se înscrie la Facultatea de Litere din Cluj unde se remarcă mult și ca folclorist.

La terminarea facultății este numit în Caransebeș ca profesor de limbă și literatură română. Ajuns din nou pe meleagurile natale și ale copilăriei va începe ascensiunea spre înălțimile afirmării. Publică în nenumărate reviste din Banat atât culegeri de folclor, cât și poeziile sale. În 1970 vede lumina tiparului placheta de versuri **"Bilete pentru imaginație"**. Se va dedica însă muncii de culegător de folclor pe care îl va publica în diverse publicații: **"Cântece vechi"** 1944; **" Doine din Severin"** 1945; **" Folclor din Banat"** 1962; **"Mult mă-ntreabă inima"** 1981.

La 20 martie 1982 se stinge din viață în plină activitate, în urma unui atac de cord, lăsând neterminate lucrările începute care urmau să vadă lumina tiparului.

A lăsat încă din timpul vieții ca o dorință ca pe mormântul lui să se dăltuiască versurile anume compuse:

" Mi-am omorât o lacrimă sub pleoapă
A fost tânăr. Soția și copiii au plâns
Pe omul care a căzut în groapă
Căzând ziua ca un felinar fără petrol s-a stins
Primăvara izbucnește ca un cânt
Și sângele celui din mormânt
Zâmbește modest în flori de sub pământ".

Cripta Prof. Mihuța Nichifor

15. LEO MUREŞAN

S-a născut la 26 mai 1846, în Sîngeorz, lângă Năsăud, tatăl său, Vasile Mureşan a fost învăţător, iar mama Maria, casnică.

Şcoala primară şi-o începe în comuna natală, iar clasele gimnaziale şi liceul le-a urmat la Năsăud, Beiuş, Cluj şi Blaj şi terminat în anul 1869.

Înclinaţiile spre medicină îl determină să urmeze cursurile Facultăţii de Medicină din Viena pe care a absolvit-o primind un ajutor substanţial din fondurile grănicereşti din Năsăud. La Viena activează cu dăruire în Societatea Română Jună în şedinţele căreia ţine o serie de conferinţe şi are prilejul să cunoască pe viitorii cărturari ai României.

După absolvirea facultăţii mai rămâne un timp la Viena pentru specializare în boli interne, prilej prin care îşi dă doctoratul.Tot la Viena se căsătoreşte, ca apoi să funcţioneze ca medic în Sebeş Alba, apoi la Hunedoara, Răşinari şi Mehadia. După decesul soţiei în Mehadia, în anul 1881, se va stabili definitiv în Caransebeş, unde a funcţionat ca medic şi profesor la Institutul Teologic şi Pedagogic.

În Caransebeş şi-a câştigat o bună reputaţie, mai toţi căutând să-l viziteze, fiind recunoscut ca un bun diagnostician. Ca profesor s-a bucurat mult de stima colegilor, cât şi a elevilor. Dr. Leo Mureşan a avut o bogată activitate şi pe tărâm publicistic, tipărindu-şi articolele de medicină în "Foaia diecezană". Activitatea de scriitor o încununează în lucrarea **"Higiena română"** prin care se adresează preoţilor, învăţătorilor şi cărturarilor.

Dr. Leo Mureşan , pune un accent deosebit pe educaţie în general şi pe educaţia sanitară în special nu numai datorită faptului că medic fiind a observat multe neajunsuri în viaţa zilnică a românilor.

O altă latură în care Dr. Leo Mureşan a acţionat a fost cea culturală. Ca bun român a militat pentru obţinerea de drepturi naţionale pentru românii din Transilvania şi Banat.

Moartea lui a fost uşoară şi fără suferinţe, lăsând însă răni adânci în sufletele celor care l-au cunoscut şi apreciat.

S-a stins din viaţă la 17 august 1894.

16. IOAN NEMOIANU

" Tânăr, inteligent şi cu calităţi alese. A fost mereu prezent la manifestările organizate în oraş menite să ţină mereu trează nevoia de unitate naţională".

Sunt cuvinte puţine, spuse de învăţătorul Pavel Jumanca, când l-a creonat pe acela care a fost profesorul Ioan Nemoianu.

S-a născut în anul 1847, în comuna Agadici, tatăl lui fiind preot. Clasele primare le-a urmat în comuna natală, iar cele gimnaziale la Oraviţa, Lugoj, Timişoara, Beiuş şi Debreţin unde urmează şi Facultatea de drept pe care o termină în anul 1871. Este numit subnotar al judeţului Caraş-Severin, apoi îndeplineşte mai multe funcţii la tribunalul din Lugoj.

La insistenţa Episcopului Ioan Popasu îşi desăvârşeşte studiile la Lipsca şi Geneva. Se înapoiază în Caransebeş unde funcţionează doi ani ca profesor la Institutul teologic şi pedagogic.

În decembrie 1886 a fost ales primar al oraşului Caransebeş, funcţionând până în anul 1891.

Şi-a împlinit mereu activitatea între catedră şi magistratură, muncind cu suflet pentru apărarea drepturilor românilor şi pentru menţinerea unui nivel ridicat al culturii noastre naţionale. Acest din urmă deziderat l-a împlinit prin prezenţa sa în toate societăţile culturale pe care le-a sprijinit moral şi material.

La 1 ianuarie 1906 s-a stins din viaţă neîmpăcat cu gândul că idealurile sale nu s-au împlinit. Un lapidar anunţ funerar l-a caracterizat în plinătatea sa doar în câteva cuvinte: *"A trecut în cele veşnice avocatul Ioan Nemoianu , binecunoscut nu numai aici în Caransebeş ci în tot Banatul. Cu dânsul a dispărut din mijlocul nostru o figură pregnantă a societăţii noastre - un bărbat care multe a suferit în viaţa sa."*

Prof. Ioan Nemoianu

Monument funerar
Prof. Ioan Nemoianu

17. IOSIF OLARIU

"O personalitate de care biserica ortodoxă română, învăţământ seminarial şi literatura teologică cu drept cuvânt se puteau mândri, apune pent vecie, cum apune o stea luminoasă în noianul veşniciei, lăsând în urmă o dâră lumină puternică."

Sunt cuvintele pe care prof.Dr. Dimitrie Cioloca le-a scris în "Foaia diecezan cu aducere aminte a aceluia care a fost prof. Dr. Iosif Olariu.

S-a născut la 6 februarie 1859, în comuna Măidan, judeţul Caraş-Severin, fiu al învăţatorului Iosif Olariu din Doman. Clasele primare le urmează în comu natală, iar liceul la Oraviţa şi Lugoj.

Crescut în atmosfera religioasă a familiei, tânărul Olariu, cu o bursă primi din partea episcopului Ioan Popasu, urmează teologia la Cernăuţi , fiind soco cel mai bun student al facultăţii. Îşi continuă studiile la Lipsca şi Erlang specializându-se în studiile biblice. Îşi dă doctoratul la Cernăuţi, fiind în anul 18 primul doctor în teologie din Banat şi Transilvania.

La 1 septembrie 1885 este numit profesor şi director al Institutul Teologic -Pedagogic din Caransebeş pe care l-a condus timp de 35 de ani.

Bun pedagog, a introdus în şcoala pe care o conducea un suflu no făcându-se astfel iubit, stimat şi apreciat atât de colegi, dar mai ales de elev Institutului, care nu de puţine ori au primit ajutoare din "visteria" personală directorului lor.

Dar personalitatea lui Iosif Olariu a fost cunoscută în întreaga Europă prin lucrările ce le-a scris, fiind de referinţă în munca didactică şi nu num în acest domeniu.

Colbul uitării s-a aşternut peste personalitatea lui. De aceea suntem convin că împlinim un act de mare necesitate amintindu-i o parte din operele scrise de e

- **Scrierile Părinţilor Apostolici**, 1892
- **Introducerea în sfintele cărţi ale Vechiului şi Noului Testamen** tipărită în trei ediţii
- **Explicarea Evangheliei după Matei, Marcu şi Luca**, 1894.

Om de o înaltă cultură a înţeles bine trăirile poporului român cu frământări sale, cu năzuinţele sale. Acest lucru îl determină să fie prezent la toate manifestări culturale ce se desfăşurau în oraş. Este ales în conducerea tuturor aşezămintel culturale existente în Caransebeş în acea vreme, aducându-şi din plin aport la buna reuşită a manifestărilor ce se organizau.

A încetat din viaţă, după o scurtă suferinţă, în anul 1920, fiind înmormânt cu toate onorurile ce se cuveneau unui om care s-a ridicat mult mai sus decât loc pe care a stat.

Foştii lui elevi, pentru a-i eterniza memoria, prin contribuţia personal îi ridică un bust, pe care oraşul l-a aşezat în ...ica piaţă din faţa băncii, sp veşnică pomenire.

Prof. Dr. Iosif Olariu

18. GHEORGHE PETRESCU

" Mijlociu de stat, ţinând capul uşor săltat în sus, abia-i remarcai faţa blajină sau cu ochii jumatate închişi, atunci cântecul lui duios şi tremurat umplea strana şi vrăjea inimile celor ce-l ascultau." Sunt doar câteva din descrierea ce i-o făcea Nicolae Cornean, care a colaborat cu acela care a fost profesorul de cântare bisericească, Gheorghe Petrescu.

S-a născut în Scăiuş judeţul Caraş-Severin, la 8 mai 1852. Clasele primare le-a făcut în Caransebeş, iar liceul în Lugoj. În anul 1872 s-a înscris la Institutul Teologic din Caransebeş pe care îl termină cu rezultate meritorii în anul 1875.

În anul 1875 a fost numit profesor de tipic şi cântare bisericească la Institutul Teologic şi Pedagogic din Caransebeş, unde a pregătit 48 de promoţii de preoţi şi învăţători. I-a învăţat să cânte atât cântarea bisericească, dar şi doina noastră cea străbună, prin care înaintaşii au întreţinut limba şi neamul. I-a învăţat profesorul Gheorghe Petrescu pe elevii săi colindele de Crăciun şi cântecele ce se cântau în sărbătorile noastre naţionale, pregătindu-i pentru lupta ce aveau să o ducă pe tărâm religios şi cultural.

Dacă acestea au fost meritele la catedră, Gheorghe Petrescu a avut un rol deosebit atât în viaţa socială şi culturală a oraşului, cât şi în viaţa bisericească a eparhiei Caransebeşului.

Pentru meritele deosebite a fost răsplătit de către biserică şi şcoală, iar ŢARA i-a acordat medalia clasa I " Răsplata muncii".

S-a stins din viaţă la 7 martie 1923, împăcat cu gândul că s-a realizat România Mare pentru a cărei înfăptuire şi-a pus cu dăruire toată priceperea.

19. ŞTEFAN POP

Protopresbiter, profesor titular definitiv la Institutul Teologic, om de o aleasă cultură, care şi-a închinat întreaga viaţă studiului şi scrisului. Un om cu care oraşul se poate mândri. Sunt doar câteva din superlativele ce i le atribuiau aceia care l-au cunoscut şi care acum ca şi el dorm somnul de veci în cimitirul ortodox din Caransebeş.

S-a născut la 16 martie 1866 în satul Dălineşti, judeţul Timiş, dintr-o familie de preot. Şcoala Elementară o face în satul natal, iar liceul la Beiuş ca între anii 1884 - 1888 să urmeze Seminarul Teologic la Budapesta. A urmat apoi, tot la Budapesta, Facultatea de Drept şi Ştiinţe de Stat luându-şi doctoratul în anul 1900 în Dreptul canonic.

A îndeplinit mai multe funcţii în biserica unită, ca în anul 1925 să treacă la religia ortodoxă, iar în anul următor să fie numit definitiv profesor la Institutul Teologic din Caransebeş. Ca o confesiune de credinţă în cartea sa "**Frământări româneşti**" va face o motivaţie pentru trecerea la ortodoxism. Este nimerit ca din lungul expozeu să cităm doar câteva rânduri: *"Istoria ortodoxiei, îmbinată şi combinată cu trecutul românilor, cu viaţa lor de azi şi de mâine te leagă sfânt şi indisolubil, de sfântul Sinod ortodox, oriental, naţional, autocefal din metropola patriei..."*

Ca profesor a fost iubit şi stimat de colegi şi elevi, care i-au apreciat calităţile de pedagog şi temeinicile lui cunoştiinţe.

A îmbogăţit literatura istorică şi cea de specialitate cu multe lucrări. Dintre acestea amintim: **Primii grămătici bănăţeni vechi** (1924); **Frământări româneşti în jurul scaunului episcopesc de la Arad** (1929); **La trecutul Diecezei Caransebeşului** (1933) şi altele.

A colaborat la multe reviste bisericeşti şi laice, unde au văzut lumina tiparului articolele sale.

Pentru merite deosebite, în anul 1924 a fost decorat cu " Răsplata muncii " pentru biserică clasa I, iar în anul 1912 Societatea culturală Astra din Sibiu l-a numit membru corespondent în secţia de istorie şi etnografie.

La 1 octombrie 1937 este trecut la pensie, ca în anul 1947, în vârstă de 81 de ani, să treacă în cele veşnice, mulţumit că şi-a închinat întreaga viaţă luminării neamului său.

20. CONSTANTIN POPASU

"Era mic de statură, uscățiv la înfățișare, gârbovit, barba scurt tunsă, albă. Fața-i era brăzdată de vreme, ochii ageri dar blânzi."

"În momente când evoca acele clipe de tandră aducere aminte, când povestea despre Eminescu, ochii i se umpleau și graiul i se curma de un lung oftat."

Sunt amintirile a doi caransebeșeni care l-au cunoscut pe medicul Constantin Popasu, cunoscut nouă ca primul medic al lui Eminescu la Viena. Activitatea lui Constantin Popasu însă nu se face importantă numai prin aceasta, viața lui constituind un exemplu de dăruire personală, didactică și în mod deosebit afirmarea românească, departe de locurile natale, departe de cei dragi, dar cu gândul și fapta mereu alături de ei.

Constantin Popasu s-a născut la Brașov, la 17 iunie 1855 și după terminarea gimnaziului în orașul natal s-a înscris la Universitatea de medicină a Universității din Viena, unde în anul 1888 a obținut titlul de doctor în medicină.

Constantin Popasu s-a născut la Brașov, la 17 iunie 1855 și după terminarea gimnaziului în orașul natal s-a înscris la Facultatea de medicină a Universității din Viena, unde în anul 1888 a obținut titlul de doctor în medicină.

La Viena a luat parte activă la manifestările studenților români uniți în cuget și simțiri în "Societatea România Jună", a cărui președinte a fost ales. Ca președinte și-a luat munca în serios și astfel în anul 1883 apare **"Almanahul Societății"**. Despre rolul lui Constantin Popasu în editarea Almanahului se va consemna în raportul anual al societății. *"La acest loc eu țineam de datorință a exprima mulțumirile noastre comisiei almanahului și în special președintele ei domnului Constantin Popasu, prin activitatea deosebită ce au dezvoltat la editarea almanahului"*. Tot la Viena fiind C.Popasu va intra în istoria literaturii române și prin prietenia și sprijinul pe care l-a acordat lui Mihail Eminescu în timpul cât acesta a fost internat în sanatoriul Oder-Döbling din Viena- perioada din viața Luceafărului poeziei românești cunoscută mai ales din scrisorile medicului adresate în țară lui Titu Maiorescu.

"Pe Eminescu l-au internat în institutul lui Leidesdorf, nefiind la Schlager nici un loc liber, scria C. Popasu lui T.Maiorescu.O diagnoză și o prognoză încă nu s-a putut face; abia după zece zile după ce se va studia pacientul, se va putea spune ceva... Am convenit cu Leidesdorf să am intrare liberă la Eminescu, așa ca să-l pot vedea când voi vrea. Cel puțin o dată pe săptămână."

Cu lux de amănunte din scrisorile lui C.Popasu se poate urmări evoluția bolii lui Eminescu cât acesta a stat la Viena.

Stabilit la Caransebeș și-a dedicat întreaga lui viață activității medicale, veghiind la căpătâiul bolnavilor care îi cereau de pe patul suferințelor un crâmpei de viață. Din meseria lui și-a făcut un cult și un crez pe care l-a urmat cu devotament. Săracii nu plăteau consultațiile și nu de puține ori le cumpăra medicamente din banii lui. În anul 1923 când Societatea România Jună va serba 50 de ani de existență, doctorul C.Popasu a fost ales membru de onoare, iar în Caransebeș au fost organizate mari sărbători prin care au cinstit evenimentul.

Din anul 1895 și până la moartea sa - 6 ianuarie 1933 - dr.C.Popasu a funcționat ca medic la cele două institute diecezane și a Comunității de Avere din Caransebeș, dovedind în cei aproape 40 de ani de activitate o temeinică pregătire științifică medicală, fiind considerat medic de "nivel european", de o aleasă cultură, înscriin-du-se astfel ca una dintre figurile luminoase ale orașului Caransebeș de la sfârșitul secolului al XIX- lea și primele trei decenii ale secolului al -XX-lea.

21. ANTONIU SEQUENS

"Am fost condus de simţul datoriei, al responsabilităţii şi în parte prin dorul de conservare al numelui meu, dacă nu prin copii, cel puţin prin unele lucrări în care am depus toată ştiinţa şi simţirea mea". Iată crezul unui om care şi-a închinat toată viaţa muncii de educaţie luată sub toate aspectele.

S-a născut în anul 1865, în orăşelul Chotebor în Boemia. După ce a terminat 5 clase primare şi 3 gimnaziale urmează Conservatorul din Praga, pe care l-a absolvit în anul 1885.

Ales de ochiul ager şi pătrunzător al episcopului Ioan Popasu în anul 1888 este adus ca profesor la Institutul Teologic şi Pedagogic, unde se contopeşte pe deplin cu dorinţele şi aspiraţiile poporului nostru.

Ajuns profesor de muzică în Caransebeş este pătruns de însemnătatea covârşitoare a muzicii în pregătirea viitorilor preoţi şi învăţători, fapt ce îl determină să publice " **Elemente de teoria muzicii**". Bine primit şi încojurat de atmosfera plăcută în şcoală şi în afara ei, profesorul Sequens se aclimatizează repede simţindu-se ca la el acasă, Caransebeşul pentru el fiind o a doua patrie. În scurtă vreme a învăţat să vorbească şi să scrie româneşte.

A îmbogăţit repertoriul bisericesc cu următoarele compoziţii: " **Liturghia pe mare**" pentru cor de bărbaţi, după vechimile bisericeşti; " **Liturghia în Si bemol major**" pentru cor de bărbaţi; " **Liturghia în Sol major**" pentru cor mixt şi altele.

Compoziţiile sale nu se mărginesc la coruri religioase, ci cuprind şi cântece brodate pe motive culese din miezul fraged şi melodios al sufletului românesc. Faptul acesta îl înalţă tot mai mult în faţa caransebeşenilor care îl stimează şi îi apreciază activitatea. Se stabileşte în acest sens o relaţie între noul venit şi orăşeni.

Şi-a iubit şi stimat nespus de mult colectivul de muncă apreciind activitatea de la catedră ca o dăruire totală.

Pentru liniştea sufletească de care au atâta nevoie învăţătorii şi profesorii, a lăsat prin testament o vilă în Teiuş ca să se organizeze o casă de odihnă.

S-a stins din viaţă în 7 / 20 martie 1938 mulţumit că şi-a îndeplinit crezul pe care l-a pus în slujba noii sale naţiuni, naţiunea românească, căreia i s-a dăruit cu toată convingerea.

22. ŞTEFAN VELOVAN

"Ştefan Velovan este o naţiune, un soare în pedagogogia română. Înarmat c o inteligenţă sclipitoare, cu un suflet nobil atunci când poporul românesc avea m mare nevoie de cultura românească, în 1877 apare ca prin minune la Institut Pedagogic din Caransebeş, ca să aducă zare la întunerecul produs de cei ce pe toa căile ne urmăreau moartea culturală şi prin urmare şi cea naţională."

S-a născut la 22 septembrie 1852, în localitatea Rusca Montană de p Valea Bistrei, judeţul Caraş-Severin. Şcoala Primară a urmat-o în Rusca Montan apoi gimnaziul la Timişoara. Primind din partea episcopului Ioan Popasu o bur de 200 florini pe an, Ştefan Velovan a urmat cursurile Facultăţii de Filozofie de Universitatea din Viena, unde anii 1872 - 1875 a studiat matematica şi fizic În anul 1876 episcopul Ioan Popasu, apreciind înaltele-i calităţi, îl trimi pentru un an de zile la Seminarul Pedagogic din Gotha, unde se va împrieten cu Patriciu Drăgălina, care beneficiind de acelaşi ajutor studia la Gotha. Şi aici l Ştefan Velovan i-au fost apreciate calităţile de bun pedagog, fiind num institutor la şcoala de aplicaţie unde îşi va etala cunoştiinţele sale prin lecţii practice care au devenit model de urmat.

În anul 1877 se va întoarce la Caransebeş, fiind numit profesor, ap director la Institutul Pedagogic. A fost un profesor eminent, care şi-a câştigat stin colegilor şi a elevilor datorită cunoştiinţelor, seriozităţii şi consecvenţei cu ca le aplica atât la şcoală, cât şi în afara ei. Ştefan Velovan aparţine primei genera de pedagogi români care au introdus la noi studiul pedagogiei în şcolile normale

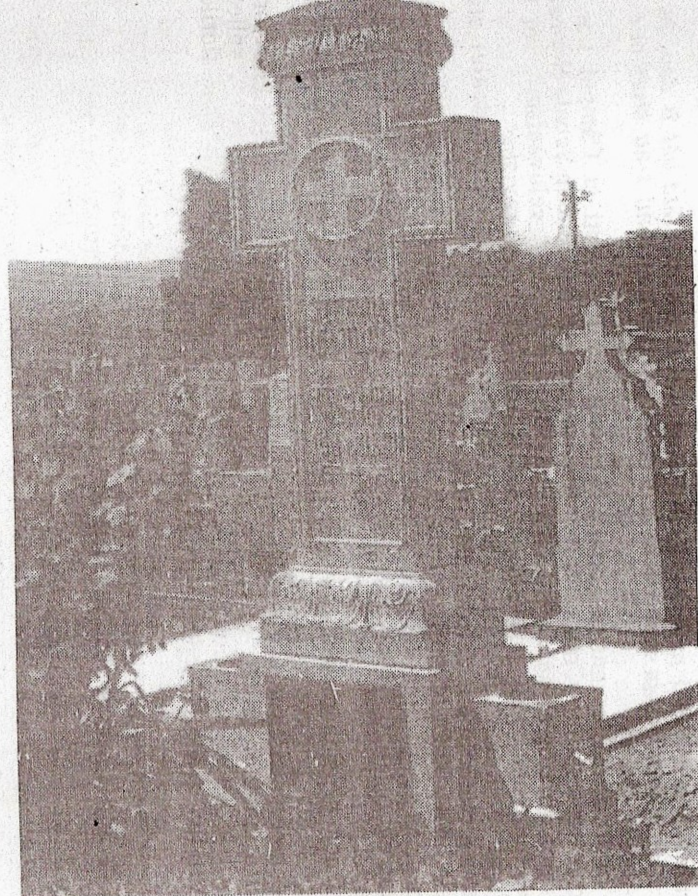
Pentru a pune bazele unui studiu sistematic şi ştiinţific el trebuia să aibe bază un bogat material bibliografic. Velovan va publica o serie de lucrări d care amintim doar câteva: **Dare de seamă asupra psihologiei empirice** (1880 **Inducţiunea în morală** (1887); **Raportul dintre ştiinţă şi artă** (1888); **Câte chestiuni metodologice** (1889) şi încă multe altele. Toate acestea evidenţia sensibilitatea şi grija pentru popularitatea ştiinţei pedagogice, cât şi interes cu care aceste articole au fost citite şi studiate nu numai de elevii Institutulu dar şi de cei interesaţi în procesele de cunoaştere. Aşa se face că în Caranseb şi nu numai aici, profesorul Ştefan Velovan îşi câştigă un prestigiu, un respe binemeritat.

In anul 1881 se căsătoreşte cu Ana Biju, care provine dintr-o familie grăniceri caransebeşeni, care a dat nume ilustre în cultura noastră românească. casa lor se întâlneau oameni de cultură din oraş, deoarece atât profesorul Velov cât şi soţia lui erau membri în mai toate instituţiile culturale din oraş. Erau bi cunoscute reprezentările teatrale care aveau loc în casa lor. Din amintiri maiorului Groza - eroul de la Plevna şi Griviţa - subliniem că atunci când a venit Caransebeş în anul 1879 în casa Velovan s-a jucat o piesă în care eroul bănăţean al independenţei, i-a atribuit rolul lui [illegible]hai Viteazul.

În 1893 a fost chemat de Take Ionescu, ministrul Instituţiuni Public pentru a veni în România. Ştefan Velovan a primit oferta, dar s-a mulţumit puţin, lucru ce l-a surprins pe ministru care a exclamat: *" Eşti un om rar dumnea*

Prof.Ștefan Velovan

Monument funerar Prof. Ștefan Velovan

domnule Velovan. Eşti primul care nu vrea să primească atâta cât îi dau. Până acum n-am avut în faţa mea decât oameni, care niciodată nu s-au mulţumit cu cât le-am dat."

În România a condus Şcoala Normală din Bucureşti şi Câmpul Lung, după care s-a stabilit la Craiova. Sub influenţa personalităţii sale în Şcoala Normală din Craiova s-a creat un curent cunoscut sub numele de " velovanism". Tot la Craiova împreună cu alţi profesori a redactat timp de zece ani revista Chestiuni metodice". Revista a constituit un îndreptar al învăţătorului atât în munca metodică de la catedră, dar şi în afara şcolii.

În anul 1926 a trecut la pensie la vârsta de 74 de ani şi după o activitate la catedră de 59 de ani, stabilindu-se în Rusca Montană în vila ŞTEFANICA, vilă ce în perioada anilor 1950 - 1960 a fost demolată fără nici o explicaţie, iar biblioteca supusă focului.

După pensionare, torentul s-a liniştit, ca la 27 iulie 1932 inima lui să înceteze să mai pulseze viaţă.

Înmormântarea în Caransebeş a fost un act de recinstire de către profesori şi elevi a inaltelor calităţi de care a dat dovadă în timpul vieţii. Aşa se explică faptul că şi astăzi pe mormântul său şi al soţiei sunt aşezate cu grijă florile recunoştiinţei şi aprinse lumânări spre veşnică pomenire.

23. IULIU VUIA

S-a născut la 11 martie 1865, în comuna Felnac, judeţul Timiş, având ca tată pe învăţătorul Eftimie Vuia, iar ca mamă pe Ecaterina, născută Diaconovici Loga, fiica directorului Şcolilor Naţionale grănicereşti, caransebeşanul Constantin Diaconovici Loga.

Clasele primare le urmează în comuna natală, iar primele clase de liceu le urmează la Timişoara, ca apoi să urmeze cursurile Preparandiei din Arad pe care le termină în anul 1881. Funcţionează ca învăţător în mai multe localităţi, ca să se stabilească în cele din urmă în comuna Comloşul Mare.

La vârsta de 54 de ani, pensionar fiind, după completarea studiilor liceale, urmează cursurile universitare din Cluj, fiind numit, după absolvire, profesor de istorie şi geografie la Şcoala Normală din Caransebeş.

Pentru merite deosebite atât pe tărâm şcolar, cât şi pe cel al luptei naţionale, profesorului Iuliu Vuia i s-au acordat ordine, medalii şi distincţii ca "Răsplata muncii cl.I biserică şi învăţământ", "Steaua României" cu grad de ofiţer şi altele.

Un loc aparte în viaţa lui Iuliu Vuia îl ocupă activitatea de cercetare şi publicistică şi ca semnatar de manuale şcolare.

În anul 1896 a publicat lucrarea "Şcoalele româneşti bănăţene în secolul al XVIII-lea".

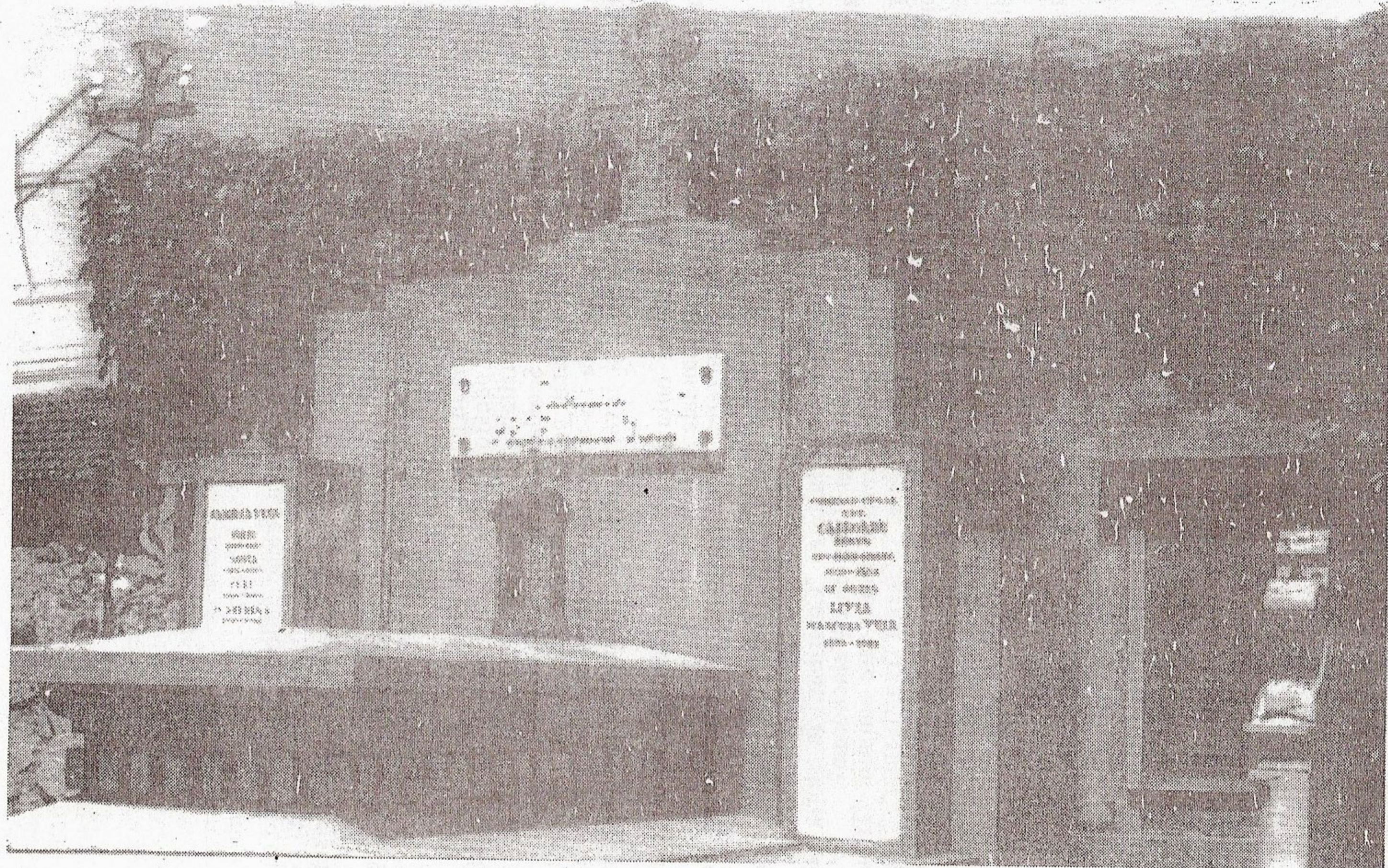
S-a preocupat intens pentru a da şcolilor manuale de curs primar, numărul acestora ridicându-se la peste 25 de titluri.

În anul1923 publică în Caransebeş lucrarea **"Contribuţii la istoria culturii naţionale"**, iar în anul 1929 publică lucrarea **"Districtus Walachorum"**.

A colaborat la numeroase ziare şi reviste dintre care amintim "Tribuna", "Tribuna poporului", "Dreptatea", "Luminătorul", "Gazeta Transilvaniei", "Poporul român", şi altele, precum şi în revistele de specialitate ca "Şcoala română", "Convorbiri pedagogice", "Vatra şcolară" şi încă multe altele.

Întreagă sa viaţă a închinat-o şcolii şi muncii de culturalizare. Firul călăuzitor al vieţii sale a fost însă lupta pentru unitatea naţională a românilor.

După o lungă şi bogată activitate pe multiple direcţii încetează din viaţă în anul 1933, fiind regretat de toţi cei care l-au cunoscut.

Cripta Prof. Iuliu Vuia

24. ELENA BIJU

S-a născut la 23 octombrie 1868 în Caransebeş. Urmează cursurile primare în oraşul natal între anii 1847-1881. În anul 1881 se înscrie la Institutul Pedagogic din localitate, pe care îl termină cu succes în anul 1885.

În anul 1886 a fost numită învăţătoare în Voivodinţi, iar în anul 1887 este numită învăţătoare la Şcoala Românească din Caransebeş. Multe generaţii de copii au fost sub ocrotirea de adevărată mamă şi sub româneştile îndrumări ale aceleia căreia caransebeşenii cu multă dragoste şi respect îi spuneau "domnişoara Lenci". Multe mame au avut fericirea să asculte cuvântul ei cald şi convingător, păstrând pentru ea toată viaţa sentimente de stimă.

În 1913, pentru simplu fapt că nu cunoaşte limba maghiră, i s-a cerut pensionarea. Desigur, ideile ei pedagogice şi mai ales sentimentele ei româneşti au fost victimele fulgerilor apponenyene.Totuşi "domnişoara Lenci" a rămas până în ceasurile din urmă ale vieţii îndrumătoarea tineretului şi a tuturor acelora care îi cereau sfatul. Aceea care considera catedra ca pe un adevărat altar, de la care cuvântul ei înaripat pornea către inimi ca o adevărată predică, a rămas ca să poarte stindarde călăuzitoare în arena largă a vieţii din oraşul ei drag.

La 1 Decembrie 1918 Elena Biju face parte din delegaţia oraşului care urcă în cetatea Bălgradului şi alături de marea suflare românească participantă, împlineşte visul de veacuri pentru a se forma România Mare.

A fost pentru caransebeşeni un exemplu de conduită şi de dăruire pentru şcoală, pentru educaţie şi pentru cultură.

S-a stins din viaţă la vârsta de 76 de ani, în 27 august 1943, fiind condusă pe ultimul ei drum de toţi aceia care au stimat-o şi i-au apreciat activitatea.

25. PAVEL JUMANCA

"Fire energică plin de neastâmpăr și dornic de cunoaștere. Bun român, și-a pus întreaga sa viață în slujba școlii și a bisericii pentru propășirea neamului său."

Sunt cuvintele rostite la 1 martie 1943 de un coleg, cu ocazia trecerii în pensie a inspectorului general Pavel Jumanca.

Descendent dintr-o familie de caransebeșeni care locuiau pe strada Potocului, Pavel Jumanca s-a născut la 15 noiembrie 1886. Clasele primare, ca și Institutul Pedagogic le urmează în Caransebeș, pe care le termină cu rezultate meritorii în anul 1907. A fost numit în 1 octombrie 1907 învățător în Maciova, ca în același an, în luna decembrie să fie transferat ca învățător definitiv în orașul Caransebeș.

Vom reda acest eveniment chiar din însemnările sale: *"Misiunea mea aici nu a fost deloc ușoară. Om tânăr, modest, sărac, de o timidate păgubitoare, fără experiență și lipsit de îndrăzneală și inițiativă... am avut de înfruntat multe generații."*

Încă din primii ani ai activității sale școlare și-a pus toată priceperea și pentru activitatea extrașcolară. Cu țăranii din Potoc și Șoabe a înființat o asociație agricolă și a inițiat un curs de cântări bisericești, iar profesional, era membru activ al Reuniunii Învățătorilor și bibliotecar al "Casinei Române".

Se părea că activitatea lui se situase pe culmea ascendentă a afirmării, dar norii grei ai primului război mondial îi retează aripile. Ca toți tinerii caransebeșeni și învățătorul Pavel Jumanca lasă catedra și pleacă pe front. La Orșova împreună cu țăranul cărturar Nică Țucu din Zorlencior hotărăsc să dezerteze din armata austro-ungară în România, lucru realizat în 1915. După ani de pribegie, la terminarea războiului și realizarea României Mari, Pavel Jumanca se întoarce la Caransebeș unde cu aceeași sârguință și dragoste muncește la catedră.

În oraș i-a parte activă la viața bisericească și culturală, fiind un animator al acesteia. Cu țăranii din Caransebeș și sprijinit îndeaproape de prof. Dimitrie Cusma înființează Căminul Cultural, aducând în actualitate jocurile bătrânești, doinele și colindele care constituiau un adevărat tezaur al culturii noastre naționale.

Este numit în diverse funcții în învățământ, ca să culmineze cu cea de inspector general pentru învățământul primar. Ca și mult înaintașul Constantin Diaconovici Loga și Pavel Jumanca organizează cursurile de vară cu învățătorii, cursuri ce aveau ca scop uniformizarea și adaptarea celor mai bune metode de învățământ.

Bun orator și mântuitor al condeiului, Pavel Jumanca ne-a lăsat mai multe lucrări din care amintim "Rolul nostru în munca de închegare a Statului român", "Omagiu profesorului și compozitorului Antoniu Sequens", precum și manuale școlare pentru cursul primar.

Pe tărâm bisericesc a condus lucrările pentru împrejmuirea bisericii Sf. Gheorghe și a cimitirului ortodox. Pentru învățători a înființat Banca învățătorilor, Societatea de ajutor pentru caz de moarte, Căminul de odihnă "Antoniu și Ecaterina Sequens", a fost redactor la revista "Învățătorul bănățean". Pentru munca depusă a fost răsplătit cu înalte distincții care i-au onorat activitatea.

A încetat din viață la 1 aprilie 1975, fiind regretat de toți aceia care l-au cunoscut, deoarece învățătorul Pavel Jumanca a fost un bun sfătuitor și în afara catedrei și aceasta a făcut-o și pe patul de suferință cu aceeași dragoste și dăruire.

26. GHEORGHE NEAMȚU

"Cuvine-se să ne aducem aminte de acei legendari ai neamului, care și-au vărsat sângele și au murit moarte de martiri apărând drepturile națiunii, de învățații purtători de condei, cari răsfoind hrisoavele vechi, au scos la iveală pe înțelesul tuturor faptele mărețe ale străluciților voievozi, ținând prin aceasta pururea nestins focul sfânt al iubirii de neam, să ne aducem apoi aminte și de cântăreții neamului, care în serile lor n-au cunoscut nicicând decât un singur grai și o singură țară pentru toți românii și mai ales să ne aducem aminte în rugăciunile noastre totdeauna de mulțimea eroilor rămași în umbra necunoscutului și care și-au dat viața pentru dezvoltarea noastră națională."

Sunt cuvintele învățătorului Gheorghe Neamțu, care și-a pus întreaga sa viață și activitate pentru realizarea unității naționale și pentru educația generațiilor de elevi în spiritul dragostei față de glia străbună.

S-a născut în Porumbacu de Jos, județul Sibiu, la 2 august 1882.

A urmat cursurile Școlii Elementare în comuna natală, apoi Școala Normală la Sibiu, fiind repartizat ca învățător în comuna Borlova, județul Caraș-Severin. După câțiva ani este mutat în Caransebeș unde va sta până la sfârșitul vieții.

Bun pedagog, eminent dascăl de școală românească a muncit cu dăruire alături de colegii lui să facă o educație aleasă vlăstarelor caransebeșene.

În afară de școală s-a situat alături de aceia care luptau pentru realizarea României Mari.

Convingerile sale au făcut ca orășenii să-l aleagă președinte al Consiliului Național Român unde a avut o activitate tot așa de bogată ca și pe tărâm școlar.

Văzând că bănățenii lui, datorită vitregiilor vremii, nu cunoșteau cuvintele cântecelor patriotice, tipărește broșura **"Micul declamator"** care a fost pusă la dispoziția orășenilor.

S-a situat în fruntea delegației caransebeșene care a participat la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia.

A avut doi copii, Octavian, născut în anul 1910 și Zoe, născută în 1914.

Educația dată copiilor a dus ca Octavian să fie apreciat de Dimitrie Gusti cu care a colaborat toată viața. După Unire, Gheorghe Neamțu se va dedica muncii la catedră, fiind un model de conduită profesională.

Pentru uniformizarea metodelor de învățământ în 1941 tipărește la Craiova **"Îndreptar practic pentru predarea materiei de învățământ în școlile primare."**

Ieșit la pensie și-a făcut un obicei de a merge mai departe la școală, aceasta fiindu-i de nelipsit.

S-a stins din viață la 2 februarie 1962, fiind condus pe ultimul drum de foștii lui elevi și de toți aceia care l-au iubit și stimat.

27. NICOLAE ANDREEVICI

Intre directorii şcolilor grănicereşti protopopul Nicolae Andreevici şi-a scris cu cinste numele alături de cel al lui Ioan Tomiciu şi C.D. Loga, deoarece a urmat cu consecvenţă tot ceea ce aceştia au făcut pentru păstrarea fiinţei naţionale a poporului şi a purităţii limbii române în teritoriul militarizat al Regimentului de grăniceri româno-bănăţean nr. 13.

Nicolae Andreevici s-a născut în Caransebeş, în anul 1827, fiind fiul protopresbiterului George Andreevici care s-a străduit şi a reuşit să-i dea o educaţie aleasă cu un profund caracter românesc.

După absolvirea claselor elementare şi a şcolii capitale în limba germană din Caransebeş urmează gimnaziul din Budapesta. Lipsa mijloacelor financiare nu îi dă posibilitatea să urmeze studii superioare şi astfel se încadrează în regimentul de grăniceri din Caransebeş unde îndeplinea o funcţie administrativă. Neavând însă înclinaţii spre militărie urmează cursurile Institutului teologic din Vârşeţ pe care îl termină în anul 1855, fiind numit preot în Caransebeş. În anul 1857 Petru Lupulov demisionând din funcţia de director al şcolilor naţionale grănicereşti, aceasta o ocupă tânărul Nicolae Andreevici.

În această funcţie veghează ca şi înaintaşii lui la pregătirea temeinică a învăţătorilor. Pentru a împlini această datorie înfiinţează în anul 1865 la Caransebeş, "Asociaţia cultivatoare a învăţătorilor din şcolile naţionale române din confiniu Regimentului româno-bănăţean." Scopul propus de Andreevici a fost acela de a dezvolta cultura spirituală şi ştiinţifică a corpului învăţătorilor din confiniul regimentului româno-bănăţean şi mai departe lăţirea limbii şi literaturii naţionale române. Un scop nobil pe care Andreevici l-a scris în statutul Asociaţiei pentru a cărei împlinire a vegheat până la sfârşitul vieţii sale.

În plină putere de muncă datorită supărărilor, un atac de cord îi curmă viaţa în 6 septembrie 1886, după ce a slujit cu credinţă biserica şi şcoala timp de 31 de ani.

28. LIVIU CORNEANU

" Cu chip frumos și plăcută înfățișare, cu mintea ageră și cu o vie i nteligență impunea oriunde, vioiciunea și scânteierea spiritului său fermeca pe oricine, voioșia și buna dispoziție de glumă te desfătau și recreeau. Avea acea adâncă convingere și simțire religioasă care radia suflu de pietate și cucernicie creștină. Oricine a asistat la o slujbă oficiată de părintele Corneanu nu se putea să nu fie pătruns de cea mai sfântă emoție religioasă care înalță sufletele spre Dumnezeu. Avea ceva divin în vorbă ca și în forță, de aceea era iubit și admirat de toți."

Sunt doar câteva cuvinte din superlativele pe care ce-i ce l-au cunoscut i le-au atribuit întotdeauna fără zgârcenie preotului Liviu Corneanu.

S-a născut la 2 iunie 1892, în comuna Apadia din părinții Nicolae Corneanu și Cornelia, născută Orza. Clasele primare le-a urmat la Oravița sub îndrumarea bunicului, învățătorul Ioan Orza, iar liceul la Bekescsaba. A urmat Facultatea de Medicină la Budapesta, dar în anul 1914 s-a înscris la Institutul Teologic din Caransebeș pe care îl absolvă în 1917.

A fost hirotonit ca diacon la 13 februarie 1921, iar la 22 aprilie în același an, adunarea eparhială l-a ales membru în Consistoriul spiritual. Pentru activitatea politico-socială a fost decorat cu Răsplata muncii pentru biserică, cl.I, Coroana României și Steaua României, ambele în grad de ofițer.

În urma unei grele suferințe, la 27 septembrie 1932 se stinge din viață, fiind condus pe ultimul drum de un sobor de preoți format de 3 protopresbiteri, 2 administratori protopresbiterali și 34 de preoți. A fost și aceasta o formă de manifestare a recunoașterii meritelor sale.

Preotul Liviu Corneanu

29. ANDREI GHIDIU

"În frământările de viața de toată ziua, cu multele lor amărăciuni, opintcli și lupte, se nasc, în timpuri de grea cumpănă, oameni care formează curenți și epoci, care călăuzesc societatea omenească, făurindu-i rosturile vieții sale pentru zilele care vor veni."

Sunt cuvintele ce le-a dăruit cu atâta generozitate învățătorul Pavel Jumanca aceluia care a fost protopopul Andrei Ghidiu, cunoscut de caransebeșeni ca "Taica prota".

S-a născut la 15 ianuarie 1849, în comuna Deda, în apropiere de Turda, din părinți țărani, Teodor și Cătălina.

Școala primară o urmează în satul natal, iar liceul la Blaj. Urmează apoi Institutul Teologic la Sibiu pe care l-a absolvit în anul 1873. Se înscrie apoi la Facultatea de filozofie din Viena, ca în anul următor să se transfere la Universitatea din Leipzig unde urmează teologia până în iunie 1878.

În anul 1880 este numit ca profesor la Institutul teologic și pedagogic din Caransebeș unde a funcționat până în anul 1888 când este ales ca protopop al tractului Oravița, ca în același an să fie ales protopop al Caransebeșului. În orașul Caransebeș protopresbiterul Andrei Ghidiu a devenit cea mai vrednică și mai luminoasă figură a luptelor naționale din aceste părți, fiind binecunoscute conflictele cu stăpânirea pentru atitudinea sa națională.

În biserica ce a slujit-o cu dăruire a creat o adevărată cetate a credinței față de Dumnezeu, neam și țară militând activ ca toți credincioșii să fie buni patrioți și luptători activi pentru unitatea noastră națională.

Întreaga lui viață constituie o pildă de patriotism din care generațiile ce-l înconjoară își trăgeau seva atât de necesară pentru a ține mereu trează spirtualitatea românească.

A arătat țării că în orașul Caransebeș cultura luată sub toate aspectele a fost mereu prezentă, predând Academiei Române și Muzeului ASTRA din Sibiu carți vechi care au înnobilat colecțiile de acolo. A fost o cinste și o mândrie să poți să arăți că în Caransebeș oamenii au fost setoși de cultură, cartea fiind pentru ei un prieten permanent, știind să-i prețuiască valoarea. Protopopul Andrei Ghidiu a îmbogățit zestrea culturală a orașului, tipărind în 1909 împreună cu prof. Iosif Bălan "Monografia orașului Caransebeș", care și astăzi este un izvor nesecat de informare atât pentru specialiști cât și pentru iubitorii de istorie.

Pentru activitatea sa neobosită, atât în biserică dar mai ales pe tărâm național și cultural, Andrei Ghidiu a fost decorat cu Ordinul Ferdinand în grad de colonel, Răsplata muncii cl. I, precum și multe alte distincții care i-au răsplătit munca.

S-a stins din viață în anul 1937, fiind regretat de toți aceia care l-au cunoscut și l-au apreciat ca fiind întruchiparea patriotismului intransigent, îmbrăcat în haina curată a creștinismului ortodox, om de cultură superioară, distins orator și luptător neobosit pentru realizarea visului credincioșilor săi și a tuturor românilor de pretutindeni, România Mare.

30. PETRU BABEU

S-a născut în anul 1870, la Caransebeş. Tatăl său a fost ofiţer în Regimentul de grăniceri, care după ce a ieşit la pensie a lucrat ca funcţionar în cadrul Comunităţii de Avere.

După terminarea gimnaziului a intrat voluntar în armată. După un an de serviciu a fost înaintat în grad de ofiţer de rezervă şi repartizat înRegimentul Nr. 2 din Braşov. Ca locotenent a urmat Academia Militară de Război din Viena, la terminare fiind repartizat la regimentul 43. Calităţile de bun soldat, executant de ordine şi aleasă pregătire militară îi permit să ajungă până la gradul de colonel.

În primul război mondial cade prizonier, fiind eliberat în iarna anului 1917. În prizonierat s-a înbolnăvit şi trece în pensie stabilindu-se la Cluj.

În anul 1920 vine în Caransebeş ocupând funcţia de director al "Tipografiei şi librăriei diecezane". În această funcţie a vegheat asupra calităţii tipăriturilor. Fiind un bun condeer a scris în "Foaia diecezană", cât şi în "Calendarul românului" îmbogăţind astfel repertoriul istoric al celor două publicaţii.

Fire calculată şi de o cinste şi corectitudine aleasă a fost apreciat de prieteni şi de superiorii din cadrul episcopiei, care i-au repartizat misiuni de mare încredere pe care le-a dus la bun sfârşit.

Pe linie culturală a fost prezent la toate manifestările contribuind alături de organizatori la buna reuşită.

În anul 1927 s-a stins din viaţă colonelul Petru Babeu fiind însoţit pe ultimul drum de o gardă militară la care s-au alăturat mai toţi aceia care l-au cunoscut şi apreciat.

31. GHEORGHE BĂCILĂ

S-a născut în anul 1848, în comuna Dalboşeţ, Judeţul Caraş-Severin, unde a urmat şi clasele primare apoi, la Caransebeş a urmat studiile militare. Evidenţiindu-se ca un elev cu aptitudini cu totul excepţionale, cu grad de sublocotenent a fost numit profesor la şcoala pe care nu de mult a absolvit-o.

Ca profesor la Şcoala Militară din Caransebeş şi-a făcut datoria respectând programa şcoalară dar a avut grijă ca în permanenţă să vorbească fiilor de grăniceri de trecutul lor glorios şi originea latină a poporului român.

Urmărea cu atenţie evenimentele ce se desfăşurau în România, scriind pagini de epopee privind lupta de la Plevna, Griviţa şi Vidin.

Atât în cazarmă, dar mai ales în afara ei a ţinut nenumărate conferinţe cu caracter istorico-militar privind evenimentele ce s-au desfăşurat de-a lungul anilor în această veche vatră românească.

Un subiect ce a stârnit atenţia celor ce îl ascultau a fost acela al războaielor daco-romane desfăşurate în bună parte în Banat.

Istoria şi în cadrul acesteia istoria română a poporului său a fost preocuparea lui de bază de care s-a ocupat în mod deosebit.

Urcă ierarhia militară până la gradul căpitan, dar o boală nemiloasă îi va opri ascensiunea şi astfel în anul 1859 se va pensiona, ocupându-se în mod deosebit cu studierea istoriei oraşului Caransebeş, punând la dispoziţia profesorului Patriciu Drăgălina preţioase date cu privire la cetatea Caransebeşului. Boala se agravează şi astfel la 28 martie 1901 inima bravului căpitan încetează să mai bată.

Este condus pe ultimul său drum de camarazii lui, de toţi aceia care l-au ascultat vorbind despre lupta poporului român pentru libertate şi unitate naţională.

32. DEMETRIU MICULESCU

S-a născut în Armeniş, din părinţi grăniceri, în septembrie 1802. A urmat cursurile Şcolii Naţionale Grănicereşti din Armeniş, apoi cursurile Şcolii triviale din Slatina Timiş. Pentru rezultatele obţinute a fost selecţionat să urmeze Şcoala Capitală şi apoi pe cea matematică din Caransebeş, pe care a absolvit-o în anul 1822, iar un an mai târziu a fost avansat la gradul de ofiţer.

Pentru temeinicile sale cunoştinţe pedagogice şi militare a fost numit profesor la Şcoala Matematică din Caransebeş unde a funcţionat timp de doi ani.

Bun cunoscător al ştiinţelor exacte şi în mod deosebit al fortificaţiilor militare şi de arhitectură civilă, a îndeplinit funcţia de inginer constructor în cadrul Regimentului de graniţă româno-bănăţean nr. 13 din Caransebeş. În această funcţie a condus lucrările de modernizare a drumului spre Băile Herculane şi sistematizarea pieţii din staţiune, unde se înălţa frumoasa şi impunătoarea statuie a lui Hercules. Tot el proiectează şi conduce lucrările de construcţie a caselor în localităţile Brebu Nou, Gărîna şi Lindenfeld.

În anul 1852, la vârsta de 50 de ani trece în pensie, prilej cu care va începe o nouă etapă în viaţa sa. Se va ocupa în mod deosebit de viaţa bisericească şi de cea şcolară. Numai aşa se explică faptul că după ieşirea sa la pensie, peste 50 de copii orfani sau lipsiţi de mijloace au primit ajutoare pentru şcolarizare. La toate acestea se adaugă testamentul său prin care lasă întreaga avere bisericii ortodoxe române, iar biblioteca sa o lasă Institutului Teologic şi Pedagogic.

În vârstă de 84 de ani se stinge din viaţă la 2 martie 1886, fiind condus pe ultimul său drum de toţi care l-au cunoscut. Pe crucea din cimitir s-a scris:

" Comuna bisericească
Caransebeş
Membrului de pie
memorie
Demetriu Miculescu
căpitan c.r.
născ. 1802 sept. - rep. 1886
În semn de recunoştinţă
pentru mărinimoasa lui faptă
lăsând bisericii casa sa din acest oraş
Drepţii pururea vor fi vii."

Căpitan Demetriu Miculescu

Monument funerar Cpt. Demetriu Miculescu

33. ILIE PEPA

S-a născut în comuna Domaşnea, judeţul Caraş-Severin, în anul 1825. Clasele primare le-a urmat în satul natal, iar cele militare la Caransebeş. A funcţionat ca ofiţer şi profesor la Regimentul de grăniceri romăno-bănăţean nr. 13 din Caransebeş.

Ofiţer fiind, a militat activ pentru o cultură românească vorbind mereu cu mândrie de originea latină a poporului său.

Ca bun român şi-a dat seama că numai prin şcoală poate fi luminat poporul, se hotărăşte şi împreună cu locotenent-colonel Iosif Şeracin crează o fundaţie de 200 de florini pentru înfiinţarea unui gimnaziu românesc din Caransebeş. Căpitanul Ilie Pepa mai depune 150 de florini, mărind astfel fondul iniţial.

Din testament rezultă că se puteau acorda ajutoare băneşti elevilor săraci, dar silitori la învăţătură. Toate aceste ajutoare le donează pentru cinstirea memoriei soţiei lui Eufemia, născută Seracin, care s-a stins din viaţă în urma unei boli nemiloase.

Toată viaţa lui, căpitanul Ilie Pepa a consacrat-o luminării neamului său pentru a cărei prosperitate şi afirmare erau necesare şcoli, dascăli şi cărţi. Aşa se explică nobilul gest pe care îl face împreună cu locotenentul-colonel Iosif Seracin.

După o lungă şi grea suferinţă cauzată de o boală chinuitoare, căpitanul Ilie Pepa se stinge din viaţă în etate de 61 de ani la 16 noiembrie 1886, sicriul cu corpul lui neînsufleţit fiind depus în cripta cumnatului său generalul Teodor cavaler de Seracin.

34. IOSIF SERACIN

S-a născut în Caransebeş în anul 1824. După absolvirea Şcolii Militare din oraş a urmat Şcoala Militară din Graz, după care s-a reîntors în Caransebeş unde a funcţionat ca profesor la Şcoala de Regiment. Cu grad de căpitan participă cu regimentul grăniceresc din Caransebeş la luptele din anul 1866 de la Königräze. Odată cu desfiinţarea Regimentului de grăniceri din Caransebeş locotentul colonel Iosif Seracin face măsurători în teren şi sistematizează pădurile viitoarei Comunităţi de Avere a fostului Regiment confiniar româno-bănăţean nr. 13.

După desfiinţarea regimentului de grăniceri Iosif Şeracin a fost repartizat Regimentului 43 infanterie ca locţiitor al comandantului. În anul 1853 a comandat batalionul de onoare care a dus la Viena şi apoi la Budapesta coroana ungară găsită la Orşova.

După trecerea în pensie a activat neobosit la Comunitatea de Avere ca vicepreşedinte, pe tărâm şcolar şi bisericesc.

A militat mult pentru o şcoală românească, fiind un vehement apărator şi susţinător a ideilor generalului Traian Doda. Aşa se explică faptul că împreună cu căpitanul Ilie Pepa crează o fundaţie pentru ajutorarea elevilor săraci, dar buni la învăţătură.

O boală necruţătoare îl răpune la 28 iunie 1887 şi astfel la 63 de ani se va despărţi de cei care l-au cunoscut, iubit şi stimat.

35. IANCU TEMEȘ

Un nume pe care timpul pe nedrept l-a dat uitării. Așa se face că astăzi se știe puțin din bogata lui viață și activitate ce și-a petrecut-o în orașul Caransebeș.

S-a născut în Bolvașnița, în anul 1830, într-o veche familie de grăniceri. Urmează Școala Națională Grănicerească din comună și cea Militară în Caransebeș. Pentru merite deosebite în serviciul militar i s-au acordat ordinele și medaliile ce le merita. În cadrul regimentului grănicieresc alături de ceilalți ofițeri români se situa în fruntea mișcării de păstrare a ființei naționale și-a purității limbii române.

Având exemplul înaintașilor săi, Generalul Doda, Trapșa, Seracin și a ofițerilor Ilie Pepa și Iosif Seracin, a creat încă în timpul vieții "Fundația Iancu Temeș" depunând diecezei Caransebeșului suma de 6000 florini. În casele din strada ce-i poartă numele, lăsate episcopiei, a funcționat internatul Institutului Teologic și Pedagogic din Caransebeș, iar din suma lăsată fundației s-a prevăzut să fie ajutați copii săraci, dar silitori la învățătură.

Este de luat în seamă numărul apreciabil de generali și ofițeri români nascuți și educați în granița bănățeană care își lasă întreaga lor avere pentru a fi ajutați elevii la învățătură. Considerăm aceasta ca un rod al educației ce l-a avut familia, biserica și școala în formarea personalității fiilor de grăniceri. Printre aceștia, la un loc de frunte s-a situat și căpitanul Iancu Temeș.

S-a stins din viață la 12 mai 1897, în vârstă de 67 de ani, mulțumit că a făcut ce i-a stat în putință pentru păstrarea ființei neamului său.

Mormântul Căpitan Iancu Temeș

36. GHEORGHE TRICA

Născut la 1848 în comuna Cârpa (astăzi Valea Timişului), judeţul Caraş-Severin, a urmat Şcoala naţională grănicerească în comuna natală, cea regimentară la Caransebeş. După absolvirea şcolii militare din Sibiu a fost avansat ofiţer şi repartizat la regimentul 38 infanterie.

Atras de studierea hărţilor îşi va dezvolta această aptitudine care a fost apreciată de superiorii lui care îl detaşează la Institutul Geografic Militar din Viena unde urmează mai multe cursuri specializându-se ca operator topograf.

Tenacitatea şi meticulozitatea ce îl caracteriza a atras atenţia şefilor care i-au încredinţat cele mai grele şi mai dificile misiuni de ridicări topografice în teren fiind siguri de reuşită. Nu de puţine ori când s-a prezentat cu lucrările executate a primit aprecieri şi cuvinte de laudă fiind mai totdeauna recompensat sub diferite forme.

În urma recunoaşterilor din teren se îmbolnăveşte grav, necesitând spitalizarea, care se termină cu pierderea vocii ce a dus la scoaterea din cadrul activ al armatei. În anul 1886 este scos la pensie, dar chemat să lucreze la Institutul geografic militar unde a fost reactivat cu menţinerea "bun pentru serviciul de birou". La secţia topografică va găsi planşele cetăţii Caransebeş din anul 1695 împreună cu raportul inginerului Mahlerbe pe care le copiază şi le trimite la Caransebeş.

Pentru a ajuta ofiţerii cartografi întocmeşte un glosar şi un ghid cu noţiuni de limbă românească şi astfel hărţile emise de echipele de cartografi vor nota toponomia românească pe hărţi.

În anul 1900 iese la pensie cu gradul de maior stabilidu-se în Caransebeş unde va lucra în cadrul Comunităţii de Avere devenind un sprijinitor al bisericii ortodoxe, fiind un luptător activ pentru cauza unităţii noastre naţionale. A fost membru fondator şi activ al tuturor societăţilor culturale din oraş.

În anul 1921, în vârstă de 71 de ani, încetează din viaţă, mulţumit fiind că s-a realizat visul de a vedea România Mare. A fost o bucurie ce o împărtăşea tuturor prietenilor cu mare satisfacţie.

Maior Gheorghe Trica

37. ACHIM ALIONTE

"A mânuit bagheta dând libertatea vocilor ce însufleţeau auditorul atunci când aveam mai multă nevoie de cântec, deoarece prin cântec ne întreţineam neamul."

Sunt doar câteva cuvinte ce caracterizează o perioadă din istoria oraşului în care Achim Alionte, dirijorul corului a suferit, dar a cântat.

S-a născut în Caransebeş, în anul 1874, într-o familie de ţărani săraci, dar cu însuşiri alese. Născut cu afinitate pentru muzică îşi va dezvolta talentul şi astfel îl găsim în fruntea Reuniunii Române de Cântări şi Muzică din Caransebeş în perioada anilor 1900 - 1910, corul trăind sub bagheta sa cei mai productivi ani ai activităţii sale. Repertoriul ales de Achim Alionte era acela prin care se însufleţeau românii, pentru Marea Unire. Cântecele au răsunat cu aceeaşi intensitate la Turnu Severin, Craiova ca şi la Orşova, Oraviţa, Marga sau Obreja. Era firesc cu acest repertoriu cu un profund caracter patriotic să nu fie pe placul autorităţilor, fapt pentru care a fost judecat şi condamnat pentru "instigaţie". A suferit cu uşurinţă toate condamnările, mulţumit că arma lui a fost cântecul.

Lovit de o boală nemiloasă se retrage şi zace la pat, Reuniunea îndeplinindu-i şi ultima rugăminte, ca în ultima clipă a vieţii să-i asculte şi i-a ascultat.

A decedat la 29 februarie 1912, plâns fiind de toţi aceia care au iubit muzica, iar membrii corului au strâns ban cu ban şi i-au ridicat un monument funerar pe care au dispus să se dăltuiască spre veşnică pomenire :

"Societatea română
de cântări şi muzică
din Caransebeş,
fostului său dirigente
ACHIM ALIONTE,
răposat în 29 februarie 1912
în semn de pietate."

38. IOAN BARTOLOMEI

"Om cu o înaltă ținută morală și științifică, meticulos din fire era gata, oricând să despice firul în patru pentru a scoate adevărul la lumină."

Sunt doar câteva cuvinte pe care prietenii i le-au atribuit lui Ioan Bartolomei.

S-a născut la 25 noiembrie 1835 în comuna Sinion din Făgăraş. După terminarea claselor primare în comuna sa natală urmează Gimnaziul din Braşov. În perioada fierbinte a anilor 1848 - 49 împreună cu familia se refugiază în România stabilindu-se la Câmpulung - Muscel. La întoarcere își va continua studiile la Brașov și Sibiu. După absolvire va funcționa la Viena, la cancelaria aulică înscriindu-se și la Facultatea de Drept. La Viena se va întâlni cu episcopul Ioan Popasu care îl va lua la Caransebeş, fiind numit ca secretar episcopesc.

Ioan Bartolomei a avut fericirea să fie primul redactor al "Foii diecezene" (17 ianuarie 1886 - 27 octombrie1889). Cu acest prilej în coloanele ziarului vor vedea lumina tiparului articole de istorie care demonstrează latinitatea limbii și a poporului român. Este semnificativă în acest sens afirmația ce o face Ioan Bartolomei în articolul său **"O privire fugitivă asupra trecutului orașului Caransebeş"**, apărut în "Foaia diecezană" în anul 1887: *"Nu sunt istoric de profesiune...Izvoarele și datele referitoare la tema din chestiune mi le-am câștigat încetul cu încetul în decursul celor 27 de ani, de când am fericirea de a fi și eu cetățean al orașului Caransebeș".* S-a contopit cu funcția ce o împlinea, s-a contopit cu populația orașului care l-a adoptat ca fiu.

Nu a fost istoric, dar pentru istoria orașului a scris suficient și cu temei. Ne stă mărturie în acest sens și lucrarea **"Schițe istorice și culturale"** apărută în Caransebeș în anul 1892, care este o adevărată pledoarie la istoria regimentului de grăniceri nr. 13 din Caranasebeș în ultimii lui șase ani de existență.

În perioada 1903 - 1906 a fost ales primar al orașului Caransebeș, prilej prin care la 20 septembrie 1903 va ține discursul festiv cu ocazia inaugurării noului local al primăriei orașului: *"Datori suntem a ne ocupa pentru câteva momente cu trecutul orașului nostru și din simțul de pietate și recunoștință către antecesorii noștri, pentru ca din studiul trecutului să ne putem conforma purtarea noastră în viitor călcând în urmele virtuoșilor noștri protopărinți".*

Se stinge din viață la 31 martie 1906, lăsând ca moștenire orașului, care l-a înfiat, lucrările sale ce sunt pentru noi un izvor nesecat de cunoștințe istorice cu privire la trecutul orașului Caransebeș.

Ioan Bartol[illegible]

Cripta Ioan Bartolomei

39. GHEORGHE BONA

"Un dangăt duios de clopot, cu un preludiu de tristețe ne vestește trecerea la cele eterne a lui nenea Ghiță Bona, stâlpul de totdeauna și dirijorul de ocazie al Societății Române de Cântări și Muzică din Caransebeș." Sunt doar câteva spicuiri din alesele cuvinte spuse de Dimitrie Sgaverdia în fața sicriului cu corpul neînsuflețit al unuia din cei mai iubiți fii ai orașului.

S-a născut în Caransebeș, la 18 decembrie 1878, din părinți agricultori, tatăl Gheorghe și mama Ana.

A urmat clasele primare la Caransebeș, apoi Școala Comercială din Lugoj, numărându-se în Caransebeș printre comercianții români apreciați. Ghiță Bona, cum era cunoscut în Caransebeș, a deschis un birt pe strada Ardealului, fiind căutat joia de toți țăranii de pe Valea Bistrei care veneau aici, nu numai să mănânce, ci să asculte și o vorbă de duh spusă cu atâta har de proprietarul modestului birt. Viața și activitatea lui Ghiță Bona se va face importantă, el fiind un animator al luptei pentru păstrarea ființei noastre naționale și un luptător neobosit pentru România Mare.

Fire veselă, înzestrată cu o cultură câștigată cu trudă, sprijinită de o minte ageră, știa să se facă plăcut în orice societate mai ales prin glumele și anecdotele sale, plasate cu mult spirit.

A suferit rigorile legii atunci când se situa în fruntea luptei naționale, dar nu a fost învins niciodată.

Și-a consacrat întreaga lui viață cântecului nostru românesc, fiind un membru activ al "Reuniunii Române de Cântări și Muzică din Caransebeș", membrii ei alegându-l în funcța de vicepreședinte. Avea o voce fascinantă ce încânta auditorul.

Sub faldurile steagului Reuniunii de cântări, Ghiță Bona merge la Turnu Severin, Craiova ducând fraților români doina noastră cea străbună înșăilată și pe plaiurile Banatului. Și tot cu acest drapel al Reuniunii, Ghiță Bona a urcat la 1 Decembrie 1918 în cetatea lui Mhai Viteazu strigând : *"Vrem unirea cu țara mamă pe vecie și fără condițiuni."*

Tot Ghiță Bona a fost acela care într-un mod cât se poate de original l-a primit în gară pe generalul Berthelot când acesta a vizitat orașul.

Vlăstar al unei familii grănicerești, Ghiță Bona a crescut în credința creștină și astfel a fost un slujitor al bisericii, prin cântec a păstrat datinile noastre străbune.

Ros de o boală nemiloasă a fost țintuit la patul de suferință, unde pentru ultima dată a avut prilejul să asculte corul caransebeșan al cărui membru activ a fost toată viața.

S-a stins din viață la 11 martie 1941, mulțumit că și-a închinat întreaga lui viață poporului român și culturii lui nemuritoare.

40. CONSTANTIN BURDEA

"Burdea și-a dat seama că, vinovat ori ba, i-a scăpat de sub picioare baza vieții sale publice. S-a retras deoparte, ca un animal rănit, căutând peștera unde să poată muri în pace. Și oamenii de acolo i-au făcut singura grație care se poate: l-au uitat."

Sunt rânduri pe care le-a scris Nicolae Iorga despre Burdea Constantin, în cartea sa "Oameni care au fost".

S-a născut în Caransebeș la 7 septembrie 1861. După terminarea cursurilor primare în Caransebeș, urmează Gimnaziul din Budapesta și după ce și-a luat diploma de maturitate a urmat cursurile Facultății de Drept.

Reîntors în Caransebeș s-a dedicat muncii politice fapt ce i-a dat posibilitatea să cunoască o ascensiune vertiginoasă. A fost șef al polției orașului (1885), primsenator al Caransebeșului (1888), primar al orașului (1896 - 1904), președinte al Comunității de Avere (1904 - 1910), deputat dietal (din 1906 - 1918) și consilier aulic.

A fost omul cel mai controversat; a cochetat cu stăpânirea realizând în oraș cele mai de seama construcții. A construit Liceul de Stat (actualul Liceul "Traian Doda"); a construit primăria orașului (1903); a asfaltat strada principală de la podul de la gară până la podul din Caransebeșul Nou; a construit digurile de pe malul Sebeșului, Timișului și Canalul Morilor, salvându-se astfel orașul de la inundațiile din anii 1910, 1912 și 1926.

Contemporanii l-au izolat, l-au urât acuzându-l că duce o politică filomaghiară. Nu comentăm poziția lui și nici a contemporanilor, amintim doar un fapt petrecut cu ani în urmă când, primar fiind, a fost vizitat de o delegație de profesori și elevi cu ocazia zilei onomastice, fiind felicitat de cei prezenți în limba maghiară. C. Burdea le-a mulțumit în limba română apoi s-a adresat elevilor care au rămas înmărmuriți la cele petrecute, ele fiind contrarii instructajului facut înainte de vizită: *"Dragii mei copii elevi, eu știu că sunt urât și dușmănit de către unii români politicieni conaționali, totuși am făcut acest gimnaziu și internat în granița noastră bănățeană, pentru formarea de intelectuali conștienți. Posteritatea va judeca, dacă prin aceasta am făcut bine sau rău."*

S-a stins din viață la 23 martie 1924, fără să fie iertat de orășenii pentru care totuși a făcut tot ceea ce a putut.

Crònos cu mantia-i neagră l-a dat uitării, iar generațiile care beneficiază de realizările lui nu-i cunosc numele.

41. SIDONIA BURDEA

"Cu ocaziunea deselor mele participări la numeroasele serbări ale corurilor bănățene, am remarcat o prea frumoasă voce în corul din Caransebeș la o tânără învățătoare, domnișoara Nimu, care se mai remarca și printr-o scăpărătoare inteligență și o admirabilă siluetă pentru scenă."

Sunt doar câteva spicuiri din scrisoarea dirijorului corului "Doina" din Turnu Severin, Ștefan Paulian, adresată lui Gavril Muzicescu din Iași, prin care îi cerea să ajute tânăra coristă caransebeșană.

S-a născut în Caransebeș în anul 1884, într-o familie de mici meseriași, care își câștigau cu greu cele necesare vieții. Din modestul câștig, părinții Sidoniei au drămuit totul în așa fel ca să dea posibilitatea fiicei lor să învețe, deoarece mai toți au sesizat la ea hărnicia și dragostea pentru învățătură. Așa se face că Sidonia urcă treptele Școlii Normale din Lugoj, unde inteligența și hărnicia au situat-o în fruntea clasei.

Terminând școala, Sidonia se întoarce la Caransebeș unde pe lângă activitatea de la catedră, cântă și în corul caransebeșan. Vocea ei caldă și catifelată dădea corului o notă aparte, iar cei care o auzeau cântând aveau pentru ea numai cuvinte de laudă. Așa s-a întâmplat și în anul 1902 când Ștefan Paulian i-a remarcat calitățile ei vocale. Împreună cu Muzicescu au perfectat plecarea Sidoniei la Iași, dar timpul nu i-a fost favorabil, deoarece în anul următor Muzicescu se stinge din viață, stingându-se astfel și speranța tinerei învățătoare.

Dezamăgită și descumpănită a cedat, nu s-a angajat în luptă. A preferat să se lase dusă de curentul vieții. S-a căsătorit cu Constantin Burdea în speranța că va avea o familie în care va duce o viață liniștită. Soțul se ocupa mai mult de viața publică și politică, așa că s-a mulțumit să fie o mamă bună pentru fiica ei. Un incident, necunoscut nouă, i-a provocat un șoc cu implicații grave asupra coardelor vocale. Din acea clipă vocea Sidoniei a încetat să mai fie de primă mână în corul caransebeșan.

A decedat în anul 1955 cu durerea în suflet că nu și-a împlinit visul. Așa s-a stins o stea care nici nu a apucat să cunoască gloria.

Sidonia Burdea

42. NICOLAE CORNEAN

"Fire retrasă, meditativă, o carte vie, cu amabilitate deschisă pentru cei atrași de cultură. Când îi cereai o părere, în orice domeniu, nu se grăbea să răspundă, se retrăgea în interiorul său, apoi cu meticulozitatea omului de știință își verifica părerile ca să-ți ofere răspunsul însoțit de cuvenita listă bibliografică pe care își sprijinea afirmațiile. Gata oricând, chiar și cu sacrificii personale să ajute pe cei dornici de cunoaștere."

Iată în câteva cuvinte creonarea făcută de un colaborator apropiat a aceluia care a fost Nicolae Cornean.

S-a născut la Zăgujeni, județul Caraș-Severin, din părinții Niculae, învățător și Maria, casnică.

Clasele primare le urmează în satul natal sub îndrumarea directă a tatălui său, care îi urmărea atent creșterea la învățătură. Urmează apoi gimnaziul și liceul la Caransebeș pe care îl termină în anul 1923. Setos de cultură în anii 1923 - 1926 urmează Institutul Teologic Diecezan din Caransebeș, apoi Facultatea de Drept din București pe care a absolvit-o în anul 1930.

Reîntors în Caransebeș ocupă mai multe funcții din care amintim : Consilier cultural al Episcopiei Caransebeșului, Redactor șef la "Foaia diecezană" și "Calendarul românului". A fost prezent ca membru activ în toate societățile culturale românești în care a ocupat și funcții de răspundere.

Om cu o aleasă cultură și-a îndreptat atenția spre munca de cercetare. În afară de monumentala carte "Monografia Eparhiei Caransebeșului", Nicolae Cornean scrie articole de mare ținută științifică ele fiind adevărate studii ce pot fi capitole ale istoriei Banatului.

Și-a ales ca domeniu special de cercetare cultura noastră românească a Banatului, luată sub toate aspectele.

A muncit neobosit traducând mai multe opere pe care le-a completat cu părerile sale, dar care timpul nu i-a mai permis să le tipărească.

S-a stins din viață la 9 iulie 1984, fiind regretat de toți cei care l-au cunoscut și ajutat în munca de cercetare istorică.

Nicolae Cornean

Monument funerar Nicolae Cornean

43. CORNEL CORNEANU

S-a născut la 23 aprilie 1884, în comuna Apadia, județul Caraș-Severin. Școala Primară a urmat-o în Caransebeș, iar cea Secundară în Lugoj și Brașov, iar Universitatea la Cernăuți. A făcut studii de sociologie la München și Berlin, iar cele de drept la Budapesta și Viena.

Întors în Caransebeș a ocupat funcția de secretar consistorial începând cu 5 februarie 1909 până la 27 aprilie 1921. A ocupat apoi catedra de religie și limba română la Liceul "Traian Doda" și cea de drept bisericesc și omiletică la Academia Teologică din Caransebeș.

Timp de peste trei decenii a fost membru al tuturor corporațiilor bisericești, consilier comunal și județean, președinte al Camerei Agricole și al Camerei de Comerț din județul Caraș-Severin, membru al marelui Sfat Național al Ardealului și Banatului, deputat și senator în cinci legislaturi, prefect al județului Severin și vicepreședinte al Adunării Deputaților.

Întemeiază în anul 1939 împreună cu episcopul Miron Cristea și cu prof. Traian Lalescu, "Asociația Culturală din Banat", înființează căminul studențesc din București și pune bazele Institutului Politehnic din Timișoara. În anul 1930 a fost ales membru în comitetul central al Astrei și președinte al despărțământului Caransebeș, organizând adunarea generală a asociațiunii în oraș la 13 noiembrie 1930.

A redactat o bună perioadă de timp "Foaia diecezană" și "Calendarul românului". A pus bazele și redactat gazetele caransebeșene "Lumina", "Făclia" și "Viața Nouă" la Caransebeș și "Semenicul" la Lugoj.

A colaborat la ziarele "Gazeta Transilvaniei", "Telegraful român", "Tribuna", "Românul", "Lupta", "Drapelul", "Banatul" și altele, precum și la revistele "Familia", "Semănătorul", "Neamul românesc", "Transilvania", "Luceafărul" și altele.

A îmbogățit literatura noastră istorică scriind mai multe lucrări : **"Luptele politice ale românilor din Transilvania și Banat de la 1848 încoace"**, Budapesta 1908; **"Societățile academice Arboroasa și Junimea din Cernăuți"**, 1908; **"Casina română din Caransebeș - Patru decenii de luptă românească"**, Caransebeș 1917; **"Curs de drept bisericesc"**, Caransebeș 1918; **"Am găsit pe Domnul"**, Caransebeș, 1934; **"Dr. A. Mocsony - Bănățeanul și bisericanul"** - Caransebeș, 1934; **"Ideea bănățeană"**, Caransebeș, 1934; **"Biserica Banatului"**, Caransebeș, 1935; **"Ioan St. Paulian"**, T. Severin, 1936; **"Pe urmele Domnului"**, Caransebeș, 1936. A scris următoarele biografii : **"Episcopul bănățean Dr. I.T. Badescu"**, 1938; **"Patriarhul Dr. E.M. Cristea"**, 1939; **"Ing. Petru Fotoc și generația sa"**, 1940; **"Prof. P. Barbu"**, 1941; **"Generalul Traian Doda, ctitor de așezăminte grănicerești"**, 1943 și **"Trecute vieți din granița bănățeană"**. Timișoara 1942.

După o lungă și grea suferință, în anul 1960 se stinge din viață.

44. ILIE CURESCU

S-a născut la 13 august 1838, în comuna Domaşnea, dintr-o familie veche de grăniceri. Urmează cele două clase ale Şcolii Naţionale Grănicereşti din comună, a urmat apoi Şcoala Capitală din Caransebeş. Pentru strălucitele rezultate obţinute la învăţătură a fost recomandat şi a urmat cursurile Academiei Militare din Wienerneustadt. În anul 1855 a funcţionat ca profesor la Şcoala regimentară din Caransebeş. În anul 1866 a fost avansat în grad de ofiţer şi numit director al Şcolii Militare din Caransebeş pe care o conduce până la desfiinţarea regimentului grăniceresc. Ca militar a luat parte la războaiele din 1859 şi 1866. În 1872 este transferat la regimentul 31 infanterie din Sibiu unde va sta un an, deoarece se pensionează la cerere, stabilindu-se definitiv în Caransebeş.

A jucat un rol important pentru înfiinţarea Comunităţii de Avere când, după retragerea generalului Traian Doda în 1892, a fost ales preşedinte al Comunităţii pe care a condus-o cu competenţă până în anul 1904, având ca model pe înaintaşul său, părintele spiritual al foştilor grăniceri.

Ilie Curescu a avut merite deosebite în viaţa culturală a oraşului fiind membru fondator al Reuniunii Române de Cântări şi Muzică din Caransebeş şi membru pe viaţă al Astrei şi al Societăţii pentru Crearea unui Fond de Teatru Român. Şi în cadrul Reuniunii Învăţătorilor a activat intens fiind şi aici membru fondator.

Nu greşim cu nimic atunci când afirmăm că nu a fost sector de activitate economică sau culturală din Caransebeş în care Ilie Curescu să nu fie prezent şi să activeze cu toată dăruirea.

S-a stins din viaţă la 24 iunie 1904, în vârstă de 66 de ani, deplâns de colaboratori şi de cei care l-au cunoscut.

Monument funerar Ilie Curescu

45. ELENA DE IACOBICI

"Cu viu interes am urmărit cele întâmplate împrejurul Comunităţii de Avere. Am urmărit şi acele gazete care scriau despre instituţiunea şi persoane în diferite moduri, fără a cunoaşte pe deplin baza pe care sunt alcătuite Statutele Comunităţii de Avere. Am văzut că răul, care s-a încuibat acolo, se caută în dreapta şi-n stânga, în unele şi altele, numai în adevăratul izvor nu."

Sunt cuvintele Elenei de Iacobici care se situează în fruntea luptei împotriva unor nedreptăţi ce aveau loc în Comunitatea de Avere din Caransebeş, socotită pe bună dreptate "casa grănicerilor". Atitudinea fermă a Elenei de Iacobici i-a determinat pe caransebeşeni să o numească "singurul bărbat din oraş în acea vreme".

Dar de numele Elenei de Iacobici se leagă şi acţiunea de organizare şi înfrumuseţare a cimitirului ortodox din oraş. A muncit cu dăruire ca locul de veci a moşilor şi strămoşilor noştri să fie ca o grădină în care florile şi marmura să se îmbine armonios.

Este cazul ca intrând în cimitir să ne oprim în faţa monumentului ei funerar şi să ne plecăm cu pietate mulţumindu-i pentru tot ce a făcut.

46. ŞTEFAN JIANU

S-a născut la 4 august 1887, în Alibunar (Jugoslavia). Clasele primare le face în comuna natală, apoi liceul în Panciova şi Braşov, iar bacalaureatul îl susţine la Fiume (Italia).

Terminând liceul, se înscrie la Academia Teologică din Cernăuţi studiind concomitent cu teologia şi dreptul, înscriindu-se astfel la Academia din Bratislava.

După terminarea studiilor, în anul 1909, vine în Caransebeş unde, până la sfârşitul vieţii, desfăşoară o bogată activitate pe tărâm şcolar şi în mod deosebit pentru afirmarea noastră naţională şi unirea românilor într-o singură ţară.

"Statură voinică, putere herculiană, privire atrăgătoare. Nimeni nu-l întrecea în priceperea de a lega prietenii solide şi deosebite cu oameni de temperamente diferite. Jianu nu ardea decât de o singură dorinţă, să se dăruiască dezinteresat şi complet muncii creatoare puse în slujba naţiei. Nu vâna onoruri, nu se rupea după titluri căci avea deplina conştiinţă a valorii sale fără mândrie.

Aparţinea unei generaţii noi, care aduce ca aport mult mai mult temperament, mai multă originalitate". Iată, pe scurt, portretul lui Ştefan Jianu creonat de un colaborator al său.

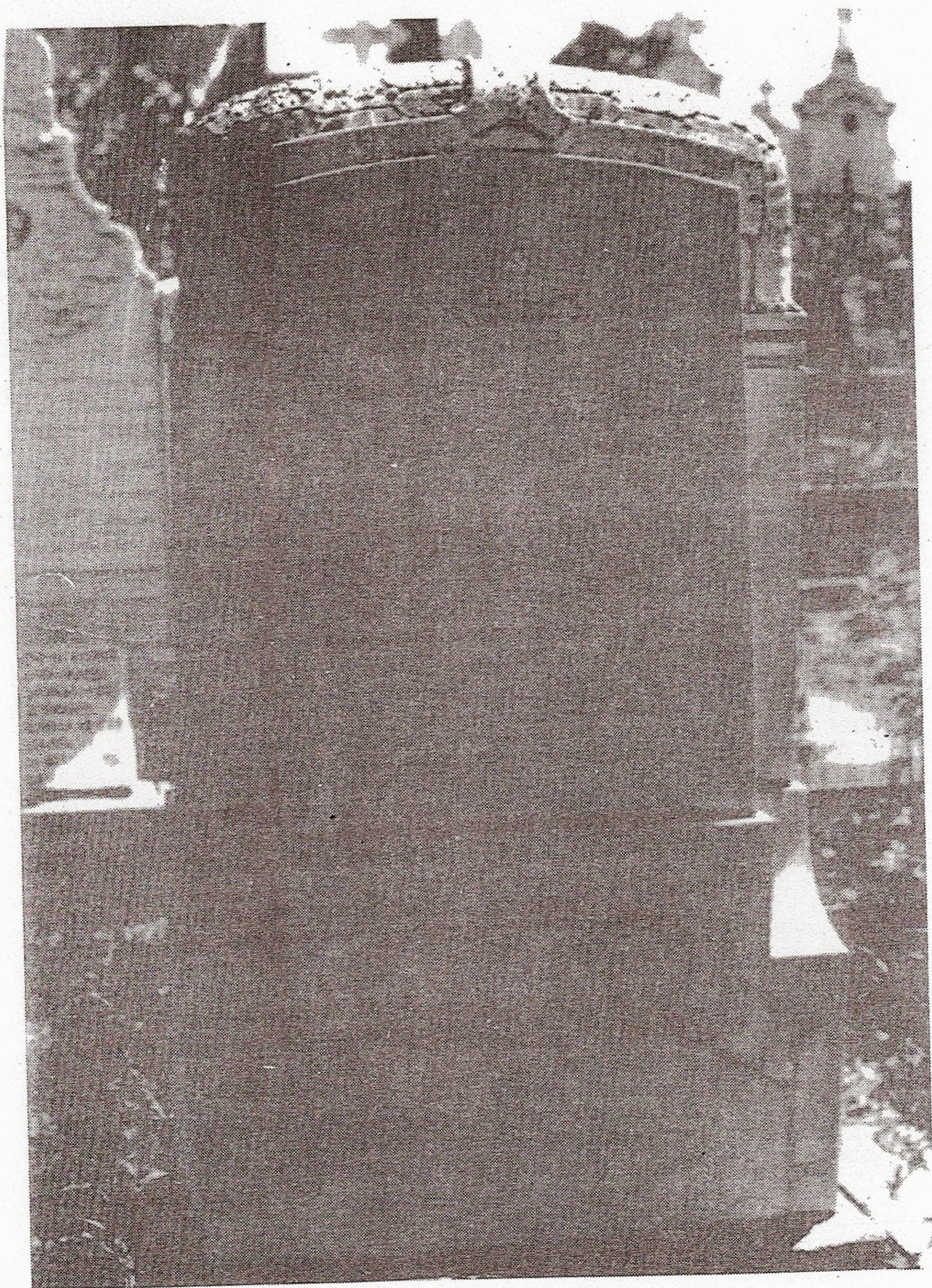
Pentru calităţile sale deosebite i s-au încredinţat, în oraşul Caransebeş, mai multe funcţii de care s-a achitat cu cinste, promptitudine şi conştiinciozitate până la sacrificiu. Ca referent şcolar arăta că *"şcoala este cel mai mare depozit al culturii naţionale".* Ca secretar al Reuniunii române de cântări şi muzică a avut plăcerea sa originală: "Să se cânte mult, spunea Jianu, dar să se cânte acele cântece care însufleţesc poporul."

Domeniul în care Ştefan Jianu şi-a adus pe deplin contribuţia jertfindu-se pentru el, a fost acţiunea de mobilizare a maselor pentru unitatea naţională, arma lui fiind cuvântul.

În anul 1918 când s-au înfiinţat în Caransebeş Garda Naţională, cuvântul lui Ştefan Jianu a fost ca un avertisment : *"Au căzut lanţurile domnilor, suntem dezrobiţi... Aici nu se poate face altă gardă decât garda naţională românească. Grijiţi că de vă purtaţi cinstit, nu avem motiv să ne purtăm altminteri, de credeţi cumva că arma vă ajută, să nu uitaţi că avem şi noi minţi voinice şi sănătoase."*

Memorabil a fost şi discursul ţinut în sala mare a primăriei. Ovaţionat îndelung cu strigăte şi vii aplauze, nimeni nu-şi putea da seama că omul cu atâta energie se va stinge curând din viaţă, fără să vadă împlinită cauza pentru care a luptat. După şedinţa din 23 octombrie 1918, boala a cărei germeni îi purta deja în piept face prograse şi în scurt timp, la 15 noiembrie al aceluiaşi an, se stinge din viaţă în floarea vârstei, în culmea gloriei.

Prietenii lui credincioşi şi devotaţi l-au condus pe ultimul său drum, iar la mormântul lui au ridicat un monument pe care au dăltuit cuvintele pentru generaţia de azi şi pentru cele care vor urma *"Români, nu uitaţi".*

Monument funerar Ștefan Jianu

47. GEORGE LABONŢIU

"Pot să afirm cu toată sinceritatea conştiinţei mele că Societatea Petru Maior a fost un focar pururea aprins, care a ţinut trează conştiinţa naţională, dragostea pentru limba română, pentru literatură şi pentru poporul român". Sunt cuvintele rostite cu mândrie de român de George Labonţiu, care student fiind la Budapesta a fost membru activ al Societăţii.

S-a născut la 1 iunie 1878, în oraşul Caransebeş, tatăl său Simion fiind cojocar, iar mama casnică.

Urmează clasele primare şi gimnaziale la Caransebeş, iar cele liceale la Lugoj, pe care le absolvă în anul 1898.

Insuficientele posibilităţi materiale ale părinţilor îl determină pe George Labonţiu să se preocupe de existenţa sa şi astfel pentru procurarea banilor necesari studierii se angajează la diferite familii ca preparator. Crescând nevoile financiare se adresează Episcopului Nicolae Popea, care înţelegându-i cerinţa, îl ajută cu o bursă din Fundaţia Gojdu şi astfel poate să urmeze şi studiile universitare.

Se înscrie la Facultatea de Drept din Budapesta, fiind un membru activ al "Societăţii Petru Maior", membrii acesteia angajându-l doi ani consecutiv secretar al societăţii. *"Anii aceştia, spune George Labonţiu, au fost cei mai prodigioşi pentru Societate, căci erau în acel timp înscrişi la diferite facultăţi cei mai de seamă fii ai neamului, căci în România Mare au jucat un rol însemnat. Aşa au fost în acel timp Octavian Goga, Ioan Lupaş, Ioan Lepădat, Agîrbiceanu şi încă mulţi alţii".*

După absolvirea facultăţii s-a întors în Caransebeş unde a funcţionat ca avocat apărând interesele românilor. A fost membru activ în Partidul Naţional, luând parte activă la toate manifestările organizate. A făcut parte din delegaţia oraşului Caransebeş care a luat parte la Marea Adunare de la Alba Iulia la 1 Decembrie 1918.

În 1919 a fost numit ca preşedinte al Tribunalului din Caransebeş, apoi a fost numit preşedinte la Curtea de Apel din Timişoara.

În Caransebeş a fost ales în diferite societăţi culturale şi organizaţii bisericeşti atât ca membru, cât şi ca preşedinte a acestora. A fost stimat de colegi şi iubit de nevoiaşii cărora întotdeauna le lua apărarea.

După anii de suferinţă, măcinat de o boală ce l-a reţinut la pat, George Labonţiu îşi dă obştescul sfârşit la 29 noiembrie 1960, mulţumit fiind că şi-a pus toate cunoştiinţele şi puterea sa în slujba naţiei române.

48. ANTONIU MARCHESCU

"Puteţi avea conştiinţa de a fi îmbogăţit prin Grănicerii bănăţeni, documentată temeinic, atât literatura noastră istorică bănăţeană, cât şi cea juridică. Cei doritori să cunoască evoluţia şi starea juridică actuală a unei instituţiuni de importanţa "Comunităţii" din Caransebeş, vor fi mereu avizaţi să răsfoiască paginile instructive ale acestui volum. Cu vii felicitări şi distinsă consideraţiune".

Este aprecierea profesorului Ioan Lupaş, ce o face în 20 decembrie 1941, aceluia care a fost dr. Antoniu Marchescu.

S-a născut la 21 ianuarie 1899, în satul Feneş, comuna Armeniş, într-o veche familie grănicerească.

Clasele primare le urmează în satul natal, iar liceul îl urmează în Caransebeş, unde îşi dă şi bacalaureatul.

Urmează apoi Facultatea de Drept a Universităţii din Bucureşti, obţinând titlul de licenţiat în drept şi pe cel de doctor în drept, fiind primul bănăţean, după Unirea de la 1 Decembrie 1918, căruia această Universitate i-a conferit titlul de doctor în drept.

În Caransebeş a îndeplinit mai multe funcţii în magistratură.

A publicat o serie de articole şi lucrări de specialitate. Cea mai prodigioasă activitate o desfăşoară însă în ziarul "TRIBUNA GRANIŢEI", a cărui redactor a fost. Ziarul a apărut în Caransebeş începând cu 1 noiembrie 1934 până la 1 aprilie 1938, având un profil istoric, social, de apărare a drepturilor grănicereşti.

În anul 1941 a publicat **"Grănicerii bănăţeni şi Comunitatea de Avere"**, care constituie cea mai completă istorie aRegimentului grăniceresc nr. 13 şi a Comunităţii de Avere din Caransebeş, lucrare apreciată de Constantin Moisil, care îi face o valoroasă şi documentată apreciere în şedinţa Academiei Române din 30 martie 1942.

Profund cercetător, preocupat de cunoaşterea trecutului grănicerilor, a strâns şi publicat numeroase documente.

A căzut victimă unor "oameni de bine" şi în urma grelei suferinţe îşi dă obştescul sfârşit la 27 septembrie 1978, la Reşiţa, fiind înhumat în cimitirul Sf. Ioan din Caransebeş.

A fost iubit şi stimat de colegii de breaslă, iar istoricii au avut numai cuvinte de laudă atât la adresa persoanei, cât şi la lucrările publicate.

Ne îngăduim să încheiem cu aprecierile făcute de Ion Clopoţel, aprecieri demne de luat în seamă : *"Cu o sobrietate şi un spirit de pătrundere, demne de toată lauda, dr. Marchescu ne conduce de-a lungul veacurilor şi dezvăluie statutele formelor de viaţă ostăşească şi cetăţenească... Abia o astfel de carte face dovada marelui număr de intelectuali români băştinaşi care au fost purtători curajoşi de cuvânt în vremea apusă."*

Cripta Dr. Antoniu Marchescu

49. AUREL MOACA

"Mic de statură, dar cu o putere de muncă herculiană, Aurel Moaca ne-a învăţat cum să muncim, cum să luptăm, cum să trăim şi toate acestea respectând trăsăturile ce definesc poporul din care ne tragem : credinţa în Dumnezeu, cinstea dusă până la extremă şi dragostea fără de margini pentru aproapele tău."

S-a născut în anul 1874, în Caransebeş, părinţii lui fiind sublocotenentul Ilie Moaca şi Amalia, sora generalului Mihail cavaler de Trapşa.

Şcoala Primară şi cea Civilă o urmează în Caransebeş, apoi studiile gimnaziale şi liceale le urmează la Arad, Lugoj şi Braşov. La Braşov, va cunoaşte pe Aurel Mureşan, care îi va da posibilitatea să citească în timpul liber "Gazeta Transilvaniei", de unde va sorbi picătură cu picătură lupta românilor din Transilvania şi Banat pentru drepturi şi unitate naţională.

La insistenţele unchiului său, Generalul Trapşa, se înscrie la Facultatea Juridică a Universităţii din Graz. Aici va cunoaşte pe Aurel C. Popovici cu care se va împrieteni împărtăşindu-i părerile pentru formarea Statelor Unite ale Europei. În casa unchiului său din Graz a reuşit să cunoască personalităţi militare de la care a învăţat meticulozitatea de a studia şi dorinţa de a învinge. Îşi continuă studiile universitare la Budapesta, pe care le-a absolvit în anul 1898.

Se înapoiază la Caransebeş încercând să intre în avocatură, dar din 17 februarie 1904 va funcţiona în cadrul Episcopiei din Caransebeş în calitate de asesor consistorial ordinar în senatul epitropesc. În funcţiile îndeplinite a fost de o corectitudine rară, de multe ori demnă de invidiat şi pentru foarte mulţi îndemn de a-i urma aceste calităţi.

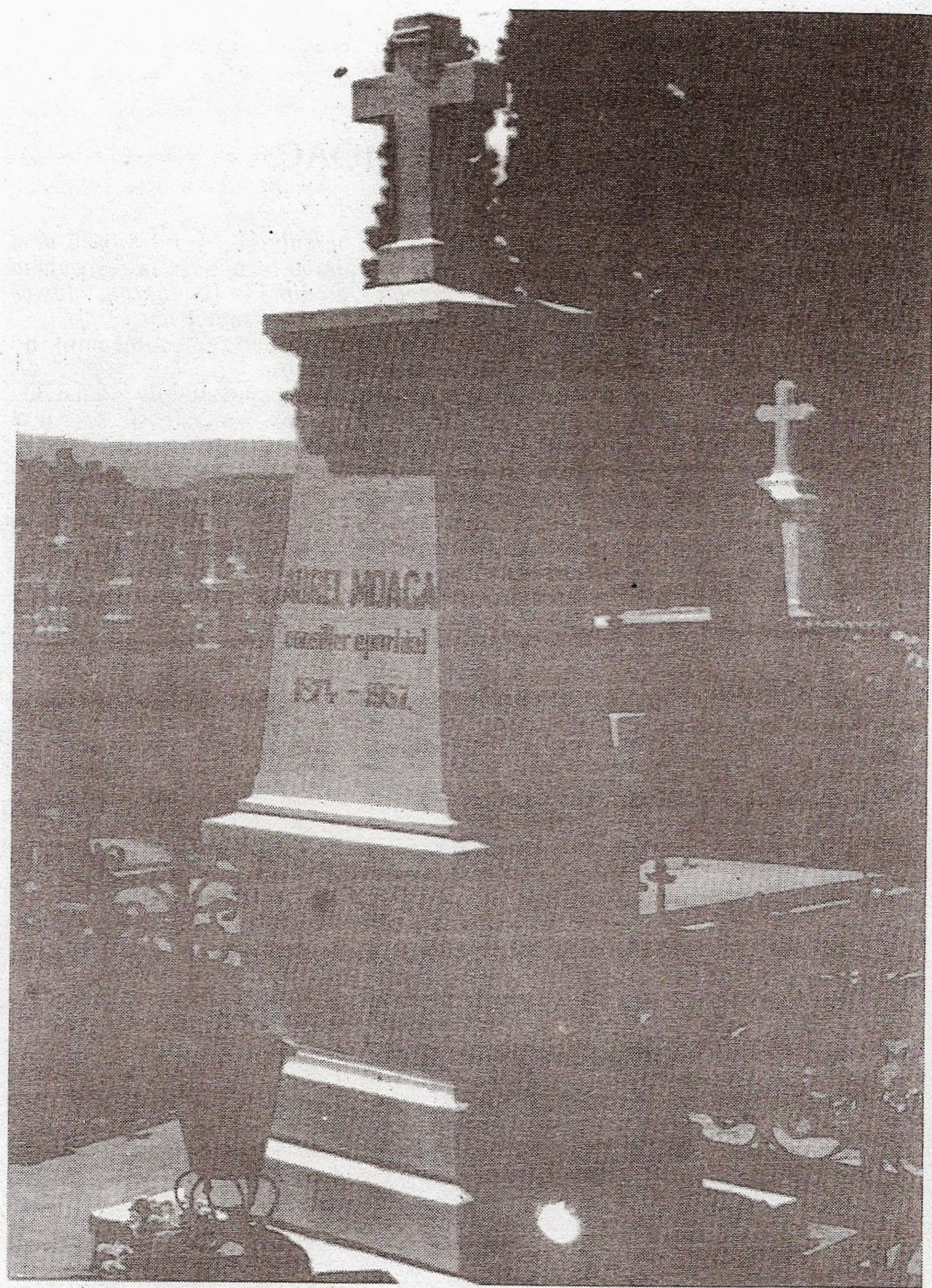
Cunoscându-l îndeaproape pe unchiul său, generalul Trapşa, Aurel Moaca a făcut pentru acesta un adevărat cult şi respect, care-l va păstra până la sfârşitul vieţii sale. Aşa se explică faptul că Aurel Moaca îi va publica eseurile, poeziile şi gândurile în diferite reviste sau chiar broşuri separate.

Pe lângă munca ce i-a fost încredinţată a fost şi un bun mânuitor al condeiului, lucru concretizat printr-o bogată şi prodigioasă activitate publicistică. A scris mult, a publicat microbiografiile oamenilor de cultură din Caransebeş, scrierile sale fiind un izvor nesecat de date ştiinţifice, precum şi de înaltă ţinută culturală.

Peste zece ani a scris la "Calendarul Românului" şi a colaborat la "Foaia diecezană". O parte din articolele sale le-a adunat într-o broşură care a văzut lumina tiparului în anul 1928, sub un titlu sugestiv : **"În slujba sufletului"**.

Fire de o modestie rară, aceasta manifestându-se şi prin refuzul de a ocupa funcţii înalte. A preferat în schimbul lor să servească biserica timp de peste 30 de ani, fiind credincios acesteia.

Gârbovit de cei 83 de ani, dar neînvins de viaţă, se stinge în anul 1957 lăsând în urma sa amintirea unui om de cultură şi de o cinste aleasă.

Monument funerar Aurel Moaca

50. CUMBRIA MURGU

După numele ei de familie, Cumbria Pungilă, s-a născut în localitatea Bănia, județul Caraș-Severin, în anul 1789, într-o familie de grăniceri. La 24 ianuarie 1805 se căsătorește cu Simu Murgu, grănicer din Rudăria, care va îmbrățișa cariera armelor în Regimentul de graniță Nr. 13 din Caransebeș. Tânăra familie Murgu va avea patru copii : Eftimie, Versavia, Nicolae și Ilie.

Sarcinile militare îl obligă să părăsească Banatul, stabilindu-se în Slavonia până în anul 1840, când soțul Cumbriei va deceda. Cumbria se va stabili definitiv în Caransebeș, unde va sta în casa (colțul format de strada Ardealului cu Cetății cunoscut de localnici sub numele de "plațul Murgoane") ce o va da în anul 1848 fiicei ei Versavia, căsătorită Dascălu.

Ca mamă și nu numai pentru aceasta, a fost alături de fiul Eftimie în tot ceea ce gândea, în tot ceea ce făcea. Este grăitor în acest sens memoriul pe care Cumbria îl înaintează împăratului, în anul 1845, pentru eliberarea fiului ei, memoriu fără ecou deoarece acesta a fost dat spre rezolvare Comitatului Caraș. Aceeași durere o va avea Cumbria Murgu când în 17 septembrie 1849 autoritățile îi vor face o percheziție în casa din Caransebeș, la care se adaugă un interogatoriu sever, în care Cumbria va da dovadă de mult curaj și demnitate.

Viața Cumbriei a fost ca un torent de munte care se va liniști spre sfârșitul vieții când în brațele fiicei sale Versavia își va închide ochii pentru totdeauna la 28 ianuarie 1870, în etate de 81 de ani.

Monument funerar Cumbria Murgu

51. ȘTEFAN PETROVICIU

"Ştefan Petroviciu a fost toată viaţa un optimist. Necazurile materiale nu i-au tulburat firea comunicativă, glumeaţă, plină de spirit. A fost om de caracter : energic, conştient de tot ce zice şi face. A fost un om cu minte ageră, cu gândire logică, cu claritate desăvârşită, iar în contactul său cu lumea era cu inima deschisă faţă de toţi, era democrat în toată fiinţa sa, nefăcând nici o deosebire de clasă socială, de naştere sau avere. Astfel fiind, toţi l-au iubit deopotrivă : ţăranii, meseriaşii, intelectualii. Prin toată activitatea sa publică a fost unul din anteluptătorii României Mari de astăzi."

Sunt doar câteva din superlativele pe care i le-au atribuit prietenii şi cunoscuţii Dr. Ştefan Petroviciu.

S-a născut la 3 aprilie 1859, în comuna Jabăr, lângă Lugoj. Clasele primare le urmează în comuna natală, iar cele liceale la Lugoj. Urmează apoi Facultatea de Drept la Budapesta şi Viena, unde îşi dă şi doctoratul.

A funcţionat în Lugoj ca avocat, iar în Caransebeş a îndeplinit funcţia de notar public. În aceste funcţii a fost drept, cinstit şi devotat muncii, luptând pentru respectarea adevărului. Niciodată nu a abuzat de încrederea ce i-a fost acordată, a fost unul din avocaţii care au împărţit sfaturi şi au îndulcit legăturile dintre oameni, fără a-şi face din această îndeletnicire un mijloc de îmbogăţire. Încununarea muncii însă nu a fost făcută în magistratură, ci în domeniul muncii culturale şi al luptei naţionale. Atât în Lugoj cât şi în Caransebeş s-a situat în fruntea reuniunilor de cântări şi a Societăţii pentru Fond de Teatru. A fost membru în Sinodul bisericesc din eparhia Caransebeşului, aducând mari servicii bunei funcţionări a şcolilor româneşti.

În procesul Memorandului ţinut la Cluj, Dr. Ştefan Petroviciu a fost un luptător neînfricat apărând pe cei care autorităţile i-au condamnat pentru că îşi apărau neamul.

Activitatea neobosită ce o desfăşura pe toate planurile au făcut să crească încrederea bănăţenilor care au dat votul lor, fiind ales ca deputat în parlamentul de la Budapesta. În această funcţie a apărat drepturile imprescriptibile ale naţiunii române. Cu talentul său oratoric şi prin felul în care mânuia condeiul însufleţea oriunde pătrundea cuvântul său. Colaborator consecvent al ziarului "Drapelul", articolele lui se caracterizau prin logică de fier, prin claritate şi putere de convingere. Toate acestea au făcut ca în anul 1907 să fie judecat şi condamnat, executând 6 luni de temniţă la Seghedin. Toate acestea nu l-au descurajat, l-au călit, i-au întărit convingerile.

Ajuns în apogeul gloriei şi al luptei, o boală îl loveşte şi cade la pat ca un stejar lovit de trăsnet. De pe patul de suferinţă mai are puterea necesară să se bucure de Marea Unire.

Se stinge din viaţă la 31 iulie 1922, în vârstă de 63 de ani, împăcat cu gândul că năzuinţele lui şi ale poporului român au fost împlinite.

Monument funerar Dr. Ștefan Petroviciu

52. ISAC RĂDULESCU

S-a născut la 18 septembrie 1896, în comuna Crușovăț, județul Caraș-Severin, într-o familie grănicerească. După ce a terminat clasele primare în comuna natală urmează liceul din Caransebeș și Facultatea de Drept din Cluj.

Alături de alți colegi de liceu participă la primul război mondial, iar la 1 Decembrie 1918 este prezent la Alba Iulia la Marea Unire.

Începând cu anul 1922 se stabilește definitiv în orașul Caransebeș, profesând avocatura.

În afară de funcția de avocat va fi animatorul mișcării turistice înființând „Clubul Turistic Bănățean" a cărui președinte a fost ales. În cadrul clubului a organizat excursii, marcarea unor trasee de munte, ridicarea monumentului turismului la Ruschița și editarea unei reviste ce purta numele clubului.

Începând cu 27 ianuarie 1941 până la 15 noiembrie 1944 va îndeplini și funcția de primar al orașului. În această funcție s-a străduit să-și pună amprenta muncii sale. Din realizările primăriei în această perioadă amintim trecerea cinematografului în proprietatea primăriei, modernizarea fabricii de gheață și înființarea a două cantine pentru hrănirea săracilor și a copiilor orfani.

Se stinge din viață în anul 1978, fiind înmormântat în cimitirul ortodox din Caransebeș însoțit fiind pe ultimul său drum de puținii colegi și prieteni care au rămas în viață.

53. DIMITRIE SGAVERDIA

"Când glasul vremii ne-a sunat, cei peste 120 de reprezentanţi ai acestui oraş, am plecat în măreaţa zi de 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, unde sub cutele mândrului drapel naţional am participat atunci la Unirea Ardealului, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu patria mamă - am depus atunci jurământ că-i vom păstra şi apăra hotarele întregite."

Sunt doar câteva din gândurile scrise încă atunci într-un caiet de însemnări ce aparţine caransebeşanului Dimitrie Sgaverdia. S-a născut la 3 iunie 1887, dintr-o veche familie de grăniceri. Şcoala primară şi liceul le-a urmat în Caransebeş, a luat bacalaureatul la Şcoala Superioară deComerţ din Braşov. Urmează Facultatea de Drept din Cluj, obţinând diploma de avocat. Îşi începe viaţa ca avocat în mai multe localităţi din Transilvania. La Sibiu fiind, este solicitat de episcopul Caransebeşului, Miron Cristea, să se întoarcă acasă şi să lucreze în cadrul episcopiei, propunere ce va fi acceptată.

Ajuns în Caransebeş a lucrat ca şi contabil, apoi controlor eparhial. Participă însă intens la viaţa culturală a oraşului făcând parte alături de Dr. Cornel Corneanu, Ştefan Jianu şi alţi intelectuali din generaţia tânără ce ţinea sus flamura unionistă aprinsă încă de mult de generaţia mai în vârstă. Aşa se explică faptul că orăşenii l-au ales ca delegat la Marea Unire.

În cadrul episcopiei, începând cu anul 1925 a fost secretar, iar în anul 1938 a fost numit referent eparhial, funcţie ce a îndeplinit-o până în anul 1947 când trece la pensie. A funcţionat timp de 32 de ani ca profesor de agronomie la Institutul teologic, iar în 1925 este numit şi juristconsult al episcopiei. A fost ales ca membru al Academiei Eparhiale şi al Congresului Naţional Bisericesc. În anii 1933 - 1937 a fost senator. A servit biserica cu toate forţele şi cunoştinţele sale dând dovadă de cinste şi corectitudine. Grănicerii l-au ales pentru aceleaşi motive preşedinte al Comunităţii de Avere, unde a slujit cu acelaşi devotament timp de 5 ani.

S-a stins din viaţă în anul 1958, mulţumit că şi-a pus în slujba oraşului său natal toată priceperea.

54. TRIFON ACHIMESCU

"Din Orariulu acesta Sau cureţitu (curăţat) 1 oră (întâia oară) Cuvintele Slaviene, prin yiosu (jos) 'nsemnatulu, avându mare iubire de curăţirea Limbei Româneşti; carele încă şi dragoste ne hotărâtă avându către nateunesi; vru a se mai împiedica bietului rumân, cu limba, în cuvinte fără care poate se nu fie în limbei. Caransebesiu 21 Fauru 1866.Trifon Achimescu Pictoru românu şi naţiondistu."

Este însemnare ce o face pictorul Trifon Achimescu pe un Ceaslov ce-i aparţinea şi în care pe fâşii de hârtie a scris cuvinte româneşti lipind în carte peste cuvintele ce erau de altă origine. E greu să se numere fâşiile lipite, dar amintim că ceaslovul numără 294 de pagini. Iată că pentru înaintaşii noştri, cu mândrie şi mulţi caransebeşeni nimic nu a fost prea mult, nimic nu a fost prea greu atunci când a fost vorba de păstrarea nealterată a limbii maicii noastre, pentru păstrarea şi prin aceasta a fiinţei noastre naţionale.

Vremea a fost prea vitregă şi răutăcioasă şi cu acest om cu o aleasă sensibilitate, ştim prea puţin despre viaţa şi activitatea lui în Caransebeş.

Ştim doar şi aceasta din semnătura autorului că uşile împărăteşti şi cele diaconeşti din biserica Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeş au fost sculptate şi pictate în anul 1843 de Trifon Achimescu, pictor şi aurariu în Caransebeş. Mai ştim că în expoziţia organizată în Caransebeş de Anica Velovan, soţia marelui pedagog Ştefan Velovan, la loc de frunte au fost aşezate picturile lui T. Achimescu. Tot dintr-o însemnare şi ea lapidară, desprindem că picturile lui erau portrete şi peisagii ce erau îndelung admirate de cei ce le priveau.

Cu uşurinţă, în ciuda sărăcăcioaselor date ce le avem la dispoziţie, putem afirma că Trifon Achimescu a fost un pictor de biserici care însă şi-a etalat talentul şi cu portrete şi peisagii ce evidenţiau rafinamentul artistic ce-l poseda. La toate acestea se adaugă şi calitatea de bun român ce-l caracterizează şi mai mult, defineşte Caransebeşul în perioada cât a trăit aici Trifon Achimescu şi nu numai atunci.

55. GHEORGHE BABA

S-a născut la 14 decembrie 1863, în Caransebeş, fiind al nouălea copil. A cunoscut greutăţile vieţii de mic, odată cu moartea tatălui, când a îmbrăţişat mai multe meserii prin care încerca să câştige existenţa atât pentru el cât şi pentru mama şi fraţii săi.

Norocul i-a surâs în momentul în care a fost descoperit de contele von Bissingen care şi el avea înclinaţii spre pictură. Subvenţionat de protectorul său, în anul 1893 pleacă la Viena unde urmează cursurile Academiei de Arte Frumoase până în anul 1896.

Întors în Banat, Gheorghe Baba neputând să-şi câştige existenţa prin talentul său, se stabileşte la Orşova ca funcţionar de vamă. Aici se căsătoreşte şi împreună cu soţia sa trece clandestin graniţa stabilindu-se iniţial la Turnu Severin, apoi la Craiova unde se specializează în pictura bisericească (a pictat mai multe biserici din Dolj, Mehedinţi, Romanaţi şi Prahova).

După anul Marii Uniri, Gheorghe Baba se stabileşte în Caransebeş, cumpărând o vilă în Teiuş, pe care o transformă într-un adevărat atelier de pictură, devenit un peisagist plin de sensibilitate. Începând cu anul 1922 organizează nenumărate expoziţii la Caransebeş, Lugoj, Timişoara, Craiova şi Ploieşti, fiind mult apreciat. Alături de pictura laică, Gheorghe Baba s-a preocupat mult de pictura bisericească în care a adoptat stilul lui Tattarescu.

O bună parte din timp a lucrat împreună cu fiul său Corneliu Baba.

Dintre bisericile bănăţene pictate de el amintim pe cea din Simeria, pictată în 1922, Bogîltin, pe care a pictat-o în anul 1926 împreună cu Corneliu, Peştera 1929, Măru, în care tatăl şi fiul au adoptat cu toată măiestria pictura bisericească, Cornereva, în care Gheorghe Baba în anul 1936 a restaurat vechea pictură. Ultima colaborare cu fiul său Corneliu, dar şi cu pictura, are loc în 1938, când pictează biserica din Ferdinand (astăzi Oţelul Roşu).

Un incident minor îl determină să se retragă din gloria picturii bisericeşti şi laice rămânând doar un pictor pentru sine. Se retrage în comuna Frasin, de lângă Cîmpulung Moldovenesc, la una din fiicele lui, unde în ciuda vârstei ce înainta vertiginos picta peisagii şi portrete.

În anul 1953 la 10 martie, în vârstă de 89 de ani, se stinge din viaţă, fiind înmormântat acolo, departe de Caransebeşul lui drag. Prin grija celor dragi din familie, rămăşiţele lui pământeşti sunt aduse în 9 martie 1960 în Caransebeş şi îngropate alături de familia sa cu care a cunoscut greutăţile vieţii încă din fragilă copilărie.

Monument funerar Gheorghe Baba

56. IOAN BĂLEANU

Pictorul Ioan Băleanu s-a născut în anul 1886, în comuna Văliug, județul Caraș-Severin.

Clasele primare le-a urmat în comuna natală, apoi cele gimnaziale la Lugoj și Budapesta, unde își va pune în valoare calitățile de pictor.

În 1911 - 1912 urmează la München Institutul de Arte Frumoase. Din această perioadă au rămas două fotografii, una datată 25.XII.1911, unde pictorul stă în fața șevaletului cu paleta de culori în mână, iar a doua în care face un studiu asupra corpului uman având elemente de comparație un nud de femeie alături de un schelet uman.

Întors în Caransebeș, se apucă serios de muncă și se dedică atât picturii bisericești, cât și laice, organizând mai multe expoziții la Caransebeș, Lugoj și Timișoara.

Pe o fotografie din 1 martie 1941 se semnează *"Ioan Bălan, elev și pictor la Școala Superioară de pictură bisericească și monumentală la Patriarhia din București"*. Aici a avut ca profesori, printre alții, pe Artur Verona la pictură și desene și pe I.D.Ștefănescu, conferențiar în arta picturii bizantine, iconografie și teologie. În timpul cât a stat la București a executat mai multe icoane din care amintim cea a Sf. Ioan Botezătorul (17.II.1941) și pe Sf. Maria cu pruncul în brațe (7.III.1941).

În Caransebeș depune o muncă susținută, înfrumusețând bisericile din zonă cu măiestria-i ce-l caracteriza. A pictat bisericile din Băile Herculane, Cheveresul Mare (1935), Ciuta (1928), Găvojdia (1935), Herindești (icoanele de pe iconostas), Lăpușnicul Mare (1935 a pictat bolta bisericii), Obreja (1937), Poiana, Sălbăjel și altele.

S-a stins din viață în anul 1948, la vârsta de 56 de ani, mistuit de o boală ce nu l-a cruțat.

57. BARTOLOMEU DELLIOMINI

Mormânt fără cruce, mormânt dat uitării, mormânt în care zac rămășițele pământești ale pictorului Bartolomeu Delliomini.

Nu știm de ce a primit acel "domnațio memoriae" cu toate că întreaga lui viață a închinat-o bisericii și orașului Caransebeș.

S-a născut la Luncani, la 21 martie 1864, din părinții Ludovic și Rozalia. Răutăciosul Cronos a șters orice mărturie despre viața și activitatea lui. Știm doar că în anul 1890 se stabilește în Caransebeș, pe strada Ardealului, în casa ce purta numărul 93.

Pictorul cu alese calități artistice ne-a lăsat un patrimoniu răvășit în diverse colecții care ar necesita o muncă titanică pentru inventarierea lor. Un peisagist și un portretist cu aleasă finețe. Italian de origine, s-a contopit cu istoria poporului român. Așa se face că prin zestrea lăsată se numără tablourile lui Mihai Viteazul, Horia, Cloșca și Crișan, precum și a lui Tudor Vladimirescu, personalități marcante în lupta poporului român pentru libertate. La acestea se adaugă și portretele prietenilor ca cele ale învățătorului Virgil Ștefănigă și a soției sale, Paulina, a familiei Guțoi. Iubea mult muzica, fapt ce îl determina să picteze portrele lui Wagner și Rosini.

Dacă știm prea puțin despre tablourile sale, știm cu toată certitudinea că a pictat bisericile din Apadia, Armeniș (numai iconostasul în anul 1897), Criciova (1923 și 1929), Dalboșeț, Globucraiova (1906), Moceriș (iconostasul în august 1906), Nădrag (a executat numai pictura de pe tâmplă), Pîrvova, Petnic, Petroman (1911), Prigor (1890), Putna (1892), Sacul, Sîrbova (1924), Silagiu, Teregova, Toager (câteva icoane), Vîrciorova (1897) și Zăgujeni (1919). La toate acestea se adaugă pictarea, în anul 1884, a iconostasului din Biserica Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeș.

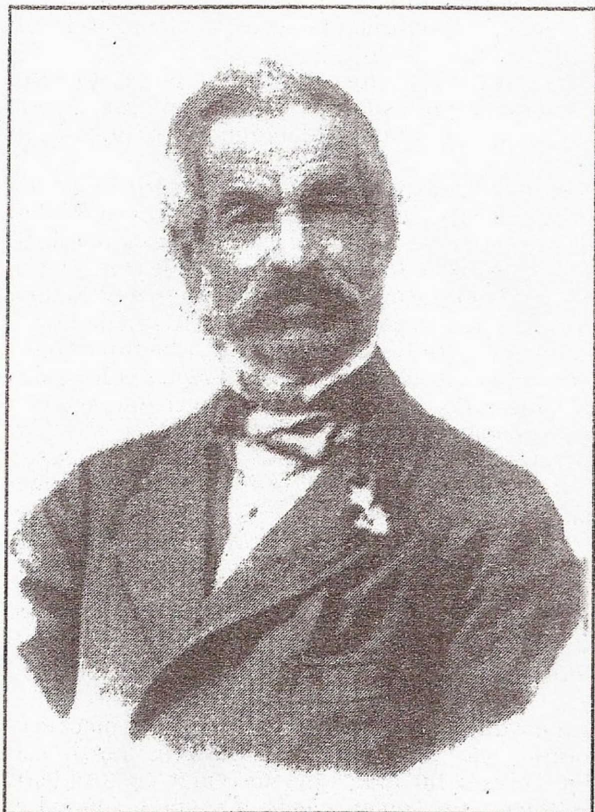
O consemnare lapidară, inexplicabil de sărăcăcioasă, a fost inserată în coloanele ziarului "Foaia diecezană" în anul 1930, prin care anunța cititorii că a încetat din viață acela care a fost pictorul Bartolomeu Delliomini (26 februarie 1930, în vârstă de 66 de ani).

Ne oprim în fața mormântului nestrăjuit de creștineasca cruce și ne plecăm cu pietate cerând iertare atât pictorului, cât și providenței. Liniștea morții este întreruptă parcă și de departe, din Teiușul lui drag vine un vuiet ce însăilează versurile ce le-a scris Gheorghe Bălteanu din Topleț, când i-a zugrăvit somnul de veci:

"În vila mică din Teiuș
Părinții stau pe gânduri duși
Păzesc la pat un bun fecior
Artistul scump, nădejdea lor.

Ei roagă mult pe Dumnezeu
Să-l scoale iar din somnul greu
Că plâng de doru-i florile,
Penelul și culorile."

58. GEORGE BĂIAȘU

S-a născut în Caransebeș, în anul 1814, într-o veche familie de români grăniceri. După absolvirea studiilor necesare a devenit un comerciant binecunoscut în zonă.

Activitatea lui însă a devenit meritorie deoarece s-a situat în fruntea mișcării naționale a românilor din Banat. A colaborat îndeaproape cu generalul Traian Doda, pentru înființarea unei școli românești în Caransebeș, iar în calitate de primar a vegheat la păstrarea purității limbii române. A fost un sprijinitor neobosit al bisericii noastre creștin-ortodoxe. A fost acuzat că se amestecă prea mult în treburile bisericești, la care George Băiașu a răspuns : **"Mă simt îndatorat și obligat pentru amestecarea în treburile bisericii mele părintești în ceea ce privește înfrumusețarea ei corespunzătoare și menținerea ei în stare bună, legal cât și ca reprezentant al comunității, obligat prin jurământ și ca frate de credință am tot dreptul acesta. Că mă sacrific mai mult în această privință decât ceilalți membri ai comunității se datorește desigur iubirii fierbinți și sacrificiului pentru Biserica mea părintească, cu care, după afirmațiile noastre bisericești, este strâns legată și scumpa mea limbă maternă și voința mea de a corecta limba noastră."**

A vegheat tot timpul vieții pentru ca limba și neamul său să-și câștige drepturile ce le merita.

S-a stins din viață în anul 1904, fiind regretat de toți cei care l-au cunoscut. Timpul a așezat pe întreaga lui activitate mantia uitării. Fie ca aceste puține cuvinte să-l așeze în istoria orașului la locul ce-l merită pe deplin. *(Mai pe larg din activitatea lui în lucrarea : L. Groza, "Restituiri istorice", vol. 2, Lugoj, 1995, p. 66 - 72)*

59. CONSTANTIN CĂLȚUN

"Un om de statură mică, dar cu un suflet mare și de o generozitate rară. A fost cel mai bun cunoscător al istoriei orașului."

Așa l-au caracterizat prietenii și colaboratorii lui Constantin Călțun.

S-a născut în Caransebeș, la 8 septembrie 1885, într-o familie de grăniceri bănățeni, tatăl, Constantin, iar mama Elena, născută Lăzăroni, familie înrudită cu generalul Ioan Drăgălina.

Școala primară și gimnazială le-a urmat în orașul natal, iar la Brașov a urmat Școala comercială superioară.

Reîntors în Caransebeș, a ocupat funcția de contabil la câteva societăți comerciale, ca în final să fie numit director la "Banca Poporală" ce aparținea Episcopiei Ortodoxe din Caransebeș.

În afară de munca profesională, Constantin Călțun a desfășurat și o bogată activitate la societățile culturale din oraș, a colaborat la ziarele "Foaia Diecezană" și "Calendarul Românului", care au devenit sursa cea mai demnă în ceea ce privește pregătirea spirituală a românilor ortodocși pentru Marea Unire.

Calitățile sale de bun român au determinat urbea să-l aleagă ca delegat la Alba Iulia, unde s-a hotărât făurirea României Mari.

A fost un om de o cultură aleasă, ce și -a ales ca prieten cartea, adunându-și un adevărat tezaur în biblioteca sa.

A iubit orașul său natal, fapt ce l-a determinat să facă parte din comisia care a adunat fondurile necesare pentru ridicarea în Caransebeș a statuii generalului Ioan Drăgălina și a comisiei pentru clădirea noului spital.

A trecut la cele veșnice la 19 februarie 1961, mulțumit că și-a văzut idealurile împlinite.

Romulus Ciric

60. ROMULUS CIRIC

"Profesorul Romulus Ciric face parte din acea definitiv consacrată elită a învățământului din Caransebeș, ieșită din rândul țăranilor bănățeni, urmași ai grănicerilor de altădată."

Sunt cuvintele prof. Liviu Feneșan, fost elev, apoi coleg de catedră cu acela care l-a format.

S-a născut în satul Var, comuna Obreja din județul Caraș-Severin, la 1 octombrie 1910, din părinți țărani descendenți din vechi familii de grăniceri bănățeni.

Clasele primare le-a urmat în satul natal unde pe lângă grija părintească s-a adăugat atenta educație a învățătorului Andrei Șchiopu și a preotului Sinesiu Bistrian. La sfatul acestora, părinții îl înscriu la liceul din Caransebeș, unde avea să-și îmbogățească cunoștințele și să se impună prin personalitatea sa.

Cu cuvinte convingătoare vorbea despre profesorii din liceu. Își amintea cu drag de Sabin Evuțean, Gheorghe Noaghea, Lucian Costin, Matei Armaș ori Nicolae Domășneanu. Parte din ei i-au devenit colegi de catedră, dar profesorul Romulus Ciric a păstrat același respect cu toată apropierea sufletească și colegială ce domina școala.

După terminarea liceului a urmat Facultatea de Științe Fizico-Chimice din București, unde a avut profesori pe Gh. Lovinescu, Gh. Țițeica, Octav Onicescu, Dragomir Hurmuzescu și alții, profesori pentru care a avut întotdeauna aprecieri spuse la superlativ.

La terminarea facultății a ținut să se reîntoarcă în Caransebeș, slujind cu credință și devotament la liceul pe care îl absolvise cu ani în urmă.

Laboratorul de fizică și chimie al liceului a devenit pentru el un sanctuar, iar meseria de profesor a transformat-o în vocație.

La sunetul clopoțelului care anunța elevii că pauza s-a terminat, clasele care aveau fizică sau chimie se îndreptau cu emoție spre ultimul etaj, unde se așezau pe două rânduri așteptându-și profesorul care urca meditativ treptele.

Orele de fizică sau chimie se transformau în clipe mirifice, deoarece dintr-o lume reală elevii treceau într-o lume de visare, într-o lume în care aveau să vadă minuni în reostate sau în eprubete. Visau la idealuri ascultându-l pe profesorul Romulus Ciric.

Dacă laboratorul de fizică și chimie devenea pentru elevi un loc sacru, orele de dirigenție petrecute cu profesorul Romulus Ciric se transformau în clipe de revelație. Profesorul sobru de la laborator devenea părinte și un desăvârșit sfătuitor. Avea un zâmbet cuceritor, știa să domine, timp în care se apropia de sufletul elevilor cu căldura sufletului său ce emana încredere și speranță.

În anul 1938 s-a căsătorit cu Florica Talpeș și au avut doi fii, Ioan Ciric, profesor universitar doctor în Canada și Dr. Victoria Frățilă, medic în București.

A trăit perioade zbuciumate mai ales în timpul celei de a doua conflagrații mondiale, când ororile războiului le întâlneai la tot pasul. Liceul din Caransebeș, ca și alte edificii publice din oraș, au fost transformate în spital militar și totuși școala

a funcţionat. Laboratorul nu mai era, dar a rămas profesorul care în orice loc a avut puterea să-şi aducă elevii cu gândul la procesele chimice şi fizice. Orele au fost tot atât de fascinante şi atrăgătoare.

Magisterul nu s-a impus numai la catedră. Cu acelaşi interes a muncit şi în afara şcolii, conducând cu competenţă despărţământul ASTRA din Caransebeş. A organizat ţinerea de conferinţe unde au conferenţiat savanţi ca Dr. Constantin Daicoviciu, Raluca Ripan, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Liviu Rebreanu şi lista poate continua.

Iubea cartea şi aceasta l-a determinat să aibă o casă plină de cărţi. Ajuns la o vârstă înaintată a lăsat prin testament ca biblioteca sa să fie donată liceului care l-a format şi în care a slujit cu credinţă.

A trecut la cele veşnice la 1 iunie 1994.

Am găsit nimerit să închei scurta trecere în revistă a îndelungatei vieţi a profesorului Romulus Ciric cu câteva cuvinte ce i-au aparţinut, ele fiind amintite în cuvântul ce l-a rostit prof. Bujor Jumanca atunci când cortegiul funerar s-a oprit la Liceul "Traian Doda". Sunt cuvinte de suflet ale profesorului Romulus Ciric : "Am văzut continente, mări şi oceane gigant şi civilizaţii superdezvoltate", dar după fiecare călătorie, după ce ne povestea tot ce a văzut, ne spunea : "Măi, băieţi! Eu tot aici mă simt mai bine; în liniştea serilor cu aer curat ce vine de la munte şi de la pădure; aici unde sunt îngropaţi moşii şi strămoşii mei."

61. NICOLAE ŞTEFĂNIGĂ

"A fost un om care s-a bucurat de o mare popularitate în toate păturile sociale şi culturale ale oraşului. Această popularitate a fost greu câştigată prin muncă asiduă şi perseverentă. Provenit dintr-o familie de grăniceri din Glimboca, a demonstrat pe deplin inteligenţa şi vitalitatea bănăţeană."

Sunt doar câteva păreri ale acelora care l-au cunoscut pe Dr. Nicolae Ştefănigă.

S-a născut la 26 februarie 1910, în comuna Glimboca, judeţul Caraş-Severin, fiind al şaselea fiu al învăţătorului Virgil Ştefănigă şi al mamei Paulina, născută Simeria.

Şcoala primară a urmat-o în satul natal, apoi liceul la Caransebeş. Temeinica sa pregătire intelectuală i-a dat posibilitatea ca în anii 1930 - 1934 să urmeze cursurile Facultăţii de Drept din Cluj. La 23 martie 1935 şi-a susţinut teza de doctorat în urma căreia a obţinut aprecieri la superlativ.

În anul 1935, a intrat în baroul de avocaţi din Caransebeş. Linia activităţii sale ca avocat a fost să apere dreptatea în limitele legalităţii, indiferent de naţionalitatea, religia, orientarea politică sau starea socială a aceluia ce îi cerea să-l apere. Această activitate a fost rezultatul educaţiei primite atât în familie, cât şi în şcolile pe care le-a urmat.

Istoria Banatului şi cinstirea eroilor neamului a fost dobândită de la bunicul său, învăţătorul Isaia Ştefănigă, care în dorinţa de a sfida autorităţile dualiste, purta numai costumul ţăranului bănăţean, fiind încins cu un brâu tricolor. A devenit prin activitatea sa un "Badea Cârţan al grănicerilor bănăţeni".

În perioada 15.10.1944 - 31.03.1945 a fost primarul oraşului Caransebeş, perioadă grea pentru ţară, în care Nicolae Ştefănigă s-a preocupat în mod deosebit de aprovizionarea populaţiei.

Intensa activitate politică ce a desfăşurat-o i-a adus mari prejudicii, fiind trimis în detenţie, apoi i s-a stabilit un domiciliu forţat.

Conduita sa demnă l-a ajutat să-şi reia activitatea de avocat în care, până în anul 1975, când s-a pensionat, a avut acelaşi ţel de apărător al dreptăţii.

Alături de soţia lui, prof. Lucia Ştefănigă, născută Ionescu, au transformat casa lor într-un adevărat focar de cultură românească. Moştenitori ai unor mari biblioteci, au pus la dispoziţie celor interesaţi, cărţi rare, fotografii şi informaţii privind istoria grănicerilor, a Banatului, precum şi din viaţa muzicală. Acest fapt a situat familia Lucia şi Nicolae Ştefănigă în locul de frunte a cărturarilor caransebeşeni.

La 10 noiembrie 1994, după o boală necruţătoare care l-a ţinut la pat o lungă perioadă de timp, s-a stins din viaţă fiind regretat de toţi aceia care l-au cunoscut şi cu care a colaborat.

Cimitirul Sf.Ioan Botezătorul din Caransebeș

Planul cimitirului Sf. Ioan Botezătorul din Caransebeş cu dispunerea mormintelor personalităţilor desrise în lucrare

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Analele Banatului, Studii şi cercetări din istoria şi arta Banatului, Timişoara.
2. Anuar, 1919 - 1939, al Academiei Teologice Ortodoxe Române din Caransebeş, Caransebeş, 1940.
3. P. Bona, Contribuţii la cunoaşterea bibliografiei medicului Constantin Popasu, Tibiscum, Caransebeş,. 1988.
4. T. Boşcaiu, Un sprijinător al lui Mihail Eminescu, medicul Constantin Popasu, Studii de limbă, literatură şi folclor, Reşiţa, 1976.
5. N. Cornean, Monografia Eparhiei Caransebeş, Caransebeş, 1940
6. A. Cosma, Pictura românească din Banat de la origine până azi, Timişoara, 1940.
7. V. Dobrescu, Ştefan Velovan, (1825 - 1982), Banatica, Reşiţa, 1987.
8. Erminia picturii bizantine, Timişoara, 1979.
9. "Foaia diecezană", Pictori bănăţeni din secolul al XIX-lea, Bucureşti, 1957.
11. A. Ghidiu, I. Bălan, Monografia oraşului Caransebeş, Caransebeş, 1909.
12. L. Groza, Contribuţia folcloriştilor Gheorghe Cătană şi Lucian Costin la revista "Izvoraşul", Tradiţii culturale mehedinţene, Drobeta Turnu Severin, 1971.
13. L. Groza, Grănicerii bănăţeni, Bucureşti, 1983.
14. Elena de Iacobici, Monografia Societăţii femeilor române, pentru organizarea şi înfrumuseţarea cimitirului gr. or. rom. din Caransebeş, Caransebeş, 1908.
15. G. Lică Olt, Note biografice asupra activităţii literare a scriitorului Lucian Costin, Caransebeş, 1943.
16. Omagiu profesorului Antoniu Sequens, Lugoj, 1938.
17. A. Marchiescu, Grănicerii bănăţeni şi Comunitatea de Avere, Caransebeş, 1941.
18. "Mitropolia Banatului". Revistă oficială a Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului şi a Episcopiei Aradului.
19. I.D. Suciu, R. Constantinescu. Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului, 2 volume, Timişoara, 1980.
20. K. N. Zambaccian, Corneliu Baba, Bucureşti, 1958.

CUPRINS

TipografiaS.C. "DRAGO PRINT" S.R.L. Lugoj
Cda. 109 / 1995

" În acest cimitir zac mulți dintre cei mai buni și mari ai noștri. Zac aici fericiții episcopi Ioan și Nicolae. Unul darnic, altul cruțător; - ambii nu pentru persoana lor, ci pentru eparhia lor. Ceea ce la unul n-a rămas după moarte, pentru că a fost darnic în viață, celălalt a a gonisit în viață ca să aibă ce lăsa după moarte. Zac aici generalii noștri : Traian Doda, mare luptător pentru idealul național, Mihail Trapșa, român înflăcărat, Teodor Seracin, luptător național cumpătat. Zac aici dascălii noștri vestiți : Constantin Diaconovici Loga, directorul școlilor naționale din regimentul romano-bănățean, Iosif Olariu, autor de cărți bisericești, cunoscut în mari îndepărtări, Patriciu Drăgălina, pedagog și istoric bine apreciat. Zac aici ofițerii în retragere : Trăilă Stroiescu, Dimitrie Brumariu, Nicolae Jumanca, ce din modestul lor venit au creat fundațiuni pentru scopuri de binefacere, încredințându-le bisericii spre chivernisire. Toți aceștia pot servi tineretului drept model în ce privește jertfa adusă pentru neam și lege. În mijlocul mormintelor acestor bărbați iluștri, se ridică o biserică, zidită din dania credincioșilor, care biserică e pentru noi un monument istoric, pentru că în preajma ei este înmormântat, în umbra brazilor răzleți, un capitol însemnat al epocii luptelor, din care au ieșit biruitori ca națiune."

A. MOACA

Preț: 980 lei
T.L. : 20 lei
TOTAL: 1000 lei

Uniunea Scriitorilor dinRomânia
Cont nr. 45 10 10 32
B.C.R. Filiala Sector 1 București